

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerepesi-ut 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/4 évre 14 k., (7), 1/8 évre 7 k., (3,50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1,20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Az új szótár.

Budapest, július 13.

(v.) Alig három hete, hogy itt van köztünk és felettünk, és máris bebizonyult, hogy az ő kormányzatának is a jog, törvény és igazság a vezérszavai. Némuljon el minden léha vagy gonosz kételkedés. Ékesen szóló nyelvükön itt maguk a tények beszélnek.

Budapest utcáin éjnek idején a rendőrség kivézényelt legényei kardjukkal vakarják le a hirdetési oszlopokról egy politikai pártnak népgyűlést egybehívó plakátjait. Vizsgálóbírói végzés nélkül, esküdtstzéki verdikt nélkül, a policia koboz el politikai tartalmú plakátokat: így fest nála a jog.

Bácsmegyében képviselőválasztási mozgalom közben a jelöltek egyike nem mondhatja el programbeszédét, mert a szolgabíró — tehát ismét a rendőri hatóság! — karhatalommal akarja szétugrasztani a választókat és távozásra kényszeríteni jelöltjüket. A gyűlékezési szabadságot s a szabad szólás szent jogát a policia a maga önkényének zsákmányul tekinti és utját állja annak, hogy a népszuverénitás gyakorlásánál a választók szabad akaratát érvényesüljön: így fest nála a törvény.

Nagyváradon az ellenzék kényelmetlen részének vezérféria beszámolót tart, tehát képviselői minőségéből folyó olyan funkciót teljesít, mely — a legenyhébb közjogi felfogás szerint is — az abszolút mentelmi jog védelme alatt áll. S az történik mégis, hogy a rendőrség — újra és újra a rendőrség! — fegyveres sorfalak közt szállít a békés hallgatóság közé mindenre elszánt rendezőket, mert a hatalom érdeke az, hogy súlyos botránnyal zavarja a beszámolót s a hatóság ürügyet kapjon a fegyveres közbeavatásra s a polgárság lelkes hangulatának vérbe fojtására. Így fest nála az igazság.

Ki meri hát mondani, hogy megváltozott a kormányzat szelleme? Hogy a közhatalmak gyakorlása ma más irányban folyik? Hogy új irányelvek érvényesülnek a gubernementális hivatás felfogásában? Badar beszéd! A zászló a régi. És régi rajta a hármasszó is. Mindössze a jog, törvény és igazság fogalmainak tartalma ment át némi módosuláson. Ezért pedig nem érdemes ekkora hühöt csapni. Mert a földolog nem az, hogy ami történik, az megfelelően jognak, törvénynek és igazságnak; hanem az, hogy jogosnak, törvényesnek és igazságosnak mondassék bármi, amit a hatalom cselekszik, vagy mulaszt. A vakmerően cinikus Nietzsche ezt úgy hívja, hogy az *értékek átértékelése*. Jó magyarra e gyanus miveletnek *csempésztempó* a neve.

Mindezeknél fogva ismerjük el háladatos szívvel, hogy a „folytatás” csakugyan — folytatás. Széll Kálmán alatt rendőri tulpapások esetén mindig a zaklatott polgárjognak volt és maradt igaza. Az új rendszer a polgárjogok gyakorlását már tulpapásnak minősíti, melyivel szemben a szegény zaklatott rendőrségnek lehet csak igaza. Egy csekély különbség hijján ime csakugyan a régi állapot uralkodik ma is. Ez a lényegtelen eltérés mindössze abban áll, hogy a jogállam lassankint visszafajlik ismét rendőrállammá. És a Khuen-Hédervary rendőrállamát ma ugyanazok magasztalják és támogatják, akik tegnap még hódolattal borultak le a Széll Kálmán jogállama előtt. O dalold el, Rigoletto, híres dalodat az ingatagságról. Csakhogy ami benne az *asszony* csélesapságról szól, azt mond el bátran a *szabadelpártól*. Ez mutat annyi állhatatosságot, mint pelyhe a szélben... A minap egy tudós azt mutatta ki Gárdonyi Gézával szemben, hogy a napraforgó voltaképpen bitorolja a nevét, mert nem is fordul a nap felé. Felszabadult tehát egy név. Hogyan volna, ha ezental napraforgó-pártnak

nevezné magát a többség? Legalább igazolná szegény Gárdonyi Gézát ama kellemetlenül pedáns tudóssal szemben.

A konstáblerekkel pedig igyekezzünk ezental jó lábon lenni, a városi hajdukkal is, a zsandárokkal is. Eddig aki különös reverenciát nem mutatott irántuk, büntetlenül tehet, mert eddig ők voltak mi értünk. Ezental bizony másképp lesz. Ezental mi mindnyájan azért leszünk itt, hogy nekik dolguk akadjon. Hitveseinket megkergetik, minket magukat megkardlapoznak. Ugy kell nekünk. Minek küldjük sétálni hitveseinket, amikor a rendőrség széjjel akar robbantani egy ellenzéki népgyűlést. Mi magunk pedig mit ácsorgunk az utcán, amikor a kényelmetlen ellenzék egy embere beszél választóihoz. Nagyváradon tegnap már megkezdődött az új éra. Hogy legyen egyebütt, mindenütt folytatása, arról majd gondoskodik — a „folytatás”.

Örvendj hát, nemzetem, haladunk rohamosan — lefelé. Csak kis türelmet még, nemsokára ott leszünk az örvény legfenekén. Csontjainkat ott majd összeszedi az erős kéz: a bán keze. Neki passziója az, hogy rendet szeret csinálni. Csinált ő rendet Horvátországban is. Husz esztendeig egyebet se csinált ott, csak rendet. Volt is nagy sikere: az utolsó fél év alatt kétszer volt lenn forradalom. S mindakétszer statáriummal kellett a forradalmat leverti. Így kezelte ő a Dráván tul a jogot, törvényt és igazságot. Így fog ő pacifikálni Magyarországon is.

Szetreászka Kossuth! kiállottak tegnap Nagyváradon egy szeszgyárosnak oláh napszámosai, akik testületileg vonultak a Szent László-terre, hogy az ellenzéki választópolgárokat rendőri asszisztenciával bántalmazzák. Lelkünk egész melegével csatlakozunk mi is e nagyváradi ovációhoz; és bemutatván hódolatlunkat ama kiváló ellenzéki vezér iránt, aki lehetővé tette szavának lekötését az új kor-

TÁRCA

Az a gyalázatos ember.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Thury Zoltán.

I.

Derecskén szép birtokot vásárolt egy bizonyos Leitner nevezetű idegen. Egy tagban több mint ezer holdat, hatalmas, gyönyörű sík táblát, amin hőmpolygva uszott a buzavetés zöldsege, ha Parduba felől ráfúj a szél. Arrafelé nyitva volt tudniillik a világ. Szemben hegy emelkedett, tele szőlővel, az oldalakon pedig erdők. A hegy lábában állott a kastély. Kettős, haragos-zöld mohával benőtt fűvel régi emeletes épület, ami elé régimódi, csupa a divatból már régen elmúlt virágokkal beültetett ágyak között kanyargott föl a kocsi. Nem azért vette meg, hogy gazdálkodjék rajta. Ahhoz nem értett. Nyugodalmas, csendes volt a vidék s mind a két oldalon közel egy-egy város. Pihenhetett, de nem volt elzárva a világtól se. Ez tetszett neki, meg a ház a mohos tetejével. A földeket bérbeadta és pedig annak az urnak, akitől a mindenféle betáblázás fejében elvette a bank. Ennek az embernek Szerdahelyi István volt a neve. Prédikátumai is voltak azonban. Sok, nem igen lehet azt mind észbentartani. A birtokot a helybeliek is meg akarták vásárolni. Az urnak is és a parasztek is, de egyiküknek se volt meg a pénze a vásárhoz. A bank pedig pénzt akart. Szóba se állott az amortizáció dolgában — s a falu elkeseredetten tárgyalta hetek multán is azt a hitványságot, hogy kirángatják a helybeli elem lábait alól a talajt. Ez a postán történt, mi-

után újra és újra bort hoztak. Osztag közben az egyik asztalnál tudniillik klubriaszt játsztak, a másiknál ferblit s egy kis szösze leány az ajtó mellé húzóda várta, hogy mikor kap bélyegget. A kis szobában rettetes füst gomolygott, alig boesátva át sűrű rétegen a gerendáról lecsüngő petróleumlámpás fényét, a lámpáról pedig szabályos időközökben egy egy kövér, nyúlós csepp olaj csöppent le az egyik asztal közepére egy kicsorbult kávéscészebe. Egyébként esend volt. Csendes gusztlálás, lassu iszogatas és halk beszéd, amihez, mint az apru hegedűkhöz a brügó; — egy a sarokban horkoló, tátott száju kis fekete ur adta meg a kíséretet.

Egyszerre fülelni kezdtek az urnak. Messziről a felső utról csengetyűző hallszott. Idegen csend. Ahogy közelebb jött, megismerték. A Leitner ur kocsija jött. Szép négyes, szenzáció ebben a faluban, ahol már nem találtak valamirevaló fogat. Egy pillanatra abamaradt a kártya s a levegőben várokoztak a fölemelt poharak. Mig elhaladt az ajtó előtt a kocsi.

— Most szépen kitorhethné a nyakát — mondta a postamester, — miközben ráhatározta magát arra, hogy kiszolgálja a kis szösze leányt. Mikor odaadta neki a bélyegget, végigsimitotta kis farkocsa bogozott ritkás, lenszerű haját. Ugy látszik hát, hogy nem volt komolyan gondolva az, hogy a nyakát kitorhethné Leitner ur. Mosolygott, kissé álmosan s mintán a postafőből egy papirospenzt vett magához, visszaült a ferblit-asztal mellé. De megint elfogyott a bor. Sorra kotyogtatták az üvegeket, az egész készlet se lehetett egy félliter.

— No, Náci, indulj — mondta a postamester.

Erre egy bozontos feketeszakállu, zsirpecsékkel tarkázott, hosszú szürkekabátos ember

állott föl s karjaiba ölelve a palackokat, lomha topogással indult meg borért. Valami ur volt, aki már egészen tönkrement s ebben valószínűleg nagy része volt az itálnak. Vörös, duzzadt orra állandóan tüzből égett, szemeiből pedig rácsurgott a könny, hogy oltogassa. Eljárt a postára és a többi urallovott. A szitából megtöltötte a pipákat is. Türték.

Nem lehetett még messze, amikor újra kocsi zörgött az utcán s mintha földre ültette volna a lovakat egy erős rántással a kocsi, hirtelen állott meg az ajtó előtt. Valaki künn rácsapott a kilyinesre s bejött egy kicsit köpcös, de fiatalos, kihívó nézésű, uniforma ember, Szerdahelyi István. Lehetett negyvenötéztendő. A járása olyan, mint a lovastiszteké, az arca lesült s vonásiban durva, darabos, mintha egy nagyjából gyurták volna össze, vastag ajkai fölött pedig egy-egy fölfelé keltet seprő, amit a két pofacsontja alatt egyenesre nyírtak egy-egy ollónyisszantással. Hengeregés, hanyavetiség volt az egész megjelenésén, de mintha kissé magára erőszakolta volna most ezt a modort. Egy-egy pillanatra elfeledkezett magáról s ahogy az ajtóban állott s körülnézett, mintha egy mustrálta volna végig az urnak, mint aki segítséget keres.

Észrevették ezt az urnak is. Tökéletes csend lett egy pillanatra. Aztán összéb húzódtak a játékosok és a postamester némán mutatott egy székre az asztal mellett. Van hely. A férfi azonban nem ült le, hanem kurtán, rekedtesen és láthatólag izgatottan kérdezte:

— Nincs itt a pap?

— Nincs.

— Most a postamesternek szözlöt.

— Küldj el érte. Aztán összéb húzódtak. Szeretnék beszélgetni veletek.

— Még ma?

mányzati korszak felvirradását, kiáltuk mi is egy szívvel-lélekkel:

— Zsivó bán! Szetreszka Kossuth!

A képviselőház ülése.

Budapest, július 13.

A nagyváradi véres beszámoló foglalta le a mai ülés első felét. A folyosón is nagy izgalommal tárgyalták a szomorú esetet és általában — ki nyíltan, ki leplezetten, pártállás és az egyéni bátorság mértéke szerint — úgy ítélték meg, mint a *Khuen-Héderváry-korszak* kormányzati módszerének nyilvános felavatását.

A nagyon mozgalmas ülés ismét amolyan *féltechnikával* kezdődött. A szélsőbalról ismét a tanítók fizetésemeléséről szóló kérvényt akarták az osztályokhoz utasítani és mikor az elnök e fölött szavazást rendelt, ismét kérték a jelenlevő képviselők megszámolását. Ekkor kitűnt, hogy százkötven vannak a teremben, de — a horvátokkal együtt. Ami fölött vita indult meg, mivel hogy a tanítók kérdésében — amely közoktatásügyi kérdés — nem szavazhatnak a horvátok. Gróf *Apponyi* a kérdést a salamoni itélettel vágta ketté, hogy a horvátok legyenek jelen, de ne szavazzanak. Így is történt és az ellenzéki indítványt természetesen elvetették.

Vita kerekedett azután a véderbizottság jelentése körül is, amelylyel együtt *Münnich Aurél* előadó a volt honvédelmi miniszternek a régi ujoncjavaslatához csatolt jelentéseit is beterjesztette. *Ugron Gábor* itt a parlamenti rendre hivatkozva, kifogásolta, hogy a bizottság egyszerűen beterjeszti a volt miniszter jelentéseit, a helyett, hogy az új miniszter átvizsgálja és, ha helyesnek tartja, beterjeszteni őket. A távollévő honvédelmi miniszter helyett gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök kijelentette, hogy az új kormány magáévá teszi a jelentéseket és viseli érteket a felelősséget. Hosszabb vita után, amelyben *Münnich* előadó, *Olay Lajos*, *Pichler Győző*, *Nagy Ferenc*, *Polónyi Géza* és *Holl Lajos* vettek részt, az elnök föltette a kérdést, hogy a *felfüggesztett* ujoncjavaslat mellékleteit az új javaslatához csatolják-e? A jobboldal már föllállt, de még az elnöknek nem volt ideje a határozatot enuncniálni, mikor fölpattant *Ugron Gábor* és kifogásolta a kérdés fölvetését, mert nem *felfüggesztett*, hanem *visszavont* javaslatról van szó. Az elnök ekkor mindenkégy álmékkodására kijelentette, hogy neki *hivatásosan nincs tudomása a javaslat visszavonásáról*.

— Még ma.

A postamester egyszerre kiadta az utat az egész társaságnak.

— Zárunk. — Mig a kompániák összeszedelődtek, gyertyát gyújtott a hivatalos, rácsaal körülszögelt asztal végén s lepecsételte a postaszakokat. Közben megérkezett Náci a borral. Arra se jutott ideje, hogy leüljön, már újra elküldte a postamester.

— Érdj a paphoz, Náci. Mondd, hogy jöjjön fel Pistához.

Náci ment.

Kapkodva, sietve ittak még egy-egy pohár bort az emberek s aztán elköszönve, nekiindultak a falunak. Egyik erre, másik arra. A horkoló kis fekete urat Szerdahelyi rángatta föl a székről s mig a postamester rátette a lakaikat az ajtókra, kiállította az utca közepére. Induljon meg valamerre. Ők meg nekivágtak az utcának s egy sovány kukoricatábla mellett, kanyargó ösvényen fölmentek a felső udvarba, roskadozó tetejű, két-szobás kis házba, ami szintén a Szerdahelyi-féle birtokhoz tartozott. Azelőtt egy ispánforma ember lakott benne, most meg a bérlő, Szerdahelyi ur.

II.

Nemsokára megérkezett a pap is. Rövidre nyírott haju, szürke, kis, szikár ember, csillogó, okos szemekkel. A gazda bort tett az asztalra s leült közéjük.

— Csináljunk valamit, — mondta nekik, — mert most már a nyakamon a tóka! Ez a gyalázatos ember ügyvéddel íratott, hogy nem vár tovább. Ezerhatszáz forint jár neki...

— Már egyszer adott halasztást — mondta a pap.

— Adott. Azt csak elvárhatam tőle. Az enyém a palota, amiben lakik, mig én ebben a viskóban élek.

— Volt, volt...

— Hát volt, de ha nem tolakodik ide, hát

Erős félzudulás támadt erre a szélsőbaloldalón. Egyszerre többen is kiáltották:

— *Kibúj! a szög a székben!*

Pozsgay Miklós pedig valamennyiükre ráduplázott:

— *Csalás! Csalók ülnek ott!*

Gróf *Apponyi* elnök, *Münnich Aurél* felszólítására, rendreutasította *Pozsgay*, s a szavazás megtörtént, a nélkül, hogy tisztázódott volna a kérdés: *visszavonták-e* a javaslatot, vagy *felfüggesztették?*

Most általában, izgatott várakozás közben állott fel *Barabás Béla*, hogy napireud előtt szóvátegye beszámolójának szomorú szenzációját. Előrebocsátotta, hogy szárazon akarja elmondani a véres esemény történetét, s meg is látszott rajta, hogy komolyan igyekszik fékentartani heves temperamentumát, de a történet egyszerű elmondása is elég volt arra, hogy szilaj háborgásba hozza az ellenzék harcoló részét és a haragos közbeszólások mindjebb felzúdulást magát a szónokot is, s lassanként mégis a jogos felindulás lett urrá először higgadt előadásán. Végezetül követelte, hogy a belügyminiszter azonnal rendelje el a nagyváradi főkapitány felfüggesztését és egyúttal bejelentette mentelmi jogának megsértését is, minthogy képviselői minőségében, alkotmányos kötelessége teljesítésében zavarták meg.

Gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök nyomban válaszolt *Barabás*nak és elmondotta, hogy a nagyváradi esetről előzetes tudomása nem volt, s hogy távirati uton kért részletes jelentést és ha ezt megkapja, akkor fog intézkedni a közszabadságok megvédése érdekében.

Általános meglepetésre föllállt most *Komjáthy Béla* és igen kemény hangon fejezte ki azon való megütöttségét, hogy Nagyváradon *Kossuth Ferenc* nevéz használták fel *Barabás* beszámolójának a megzavarására, és hangsúlyozta, hogy *Kossuthék* és *Barabásék* közt csak a taktikára nézve van eltérés. Végül erősen védekezett az ellen, hogy ők a kormányt támogatják. Amely védekezés éppen időszert volt, tekintve, hogy egy órával előbb *Komjáthy Béla* és *Justh Gyula* a kormánypárttal együtt szavaztak.

Olay Lajos tüzes beszédében vonta le a véres beszámoló politikai konkluzióit a szélsőbalharc arnyalatának zajos helyeslése közben és ezzel egyelőre véget ért a nagyváradi eset tárgyalása a Házban.

Az obligát szünet után *Vézi József* szólalt fel, akit a programvita során több közbeszólás egyenesen provokált arra, hogy a képviselőház színe előtt is kifejtesse a szabadelpvütről való

talán még megmarthatam volna. Lesik, hogy hol lehet kiverni bennünket a portáinkból, s jönnek a piszkos pénzűkkel. A fene se tudja, hogy hol szedték össze, micsoda szemeten. Ez is valami handlé lehetett tán Pesten... Hát az ügyvéddel íratott, hogy nem vár tovább s ellicitáltatja a loaimat, marháimat. Akkor aztán itt maradok Nácinak. Két inastok lesz...

— No no...

— Azt mondom én is. Ez ugyan meg nem történt. Inkább agyonlövöm magam... Most már különben egyéb sincs hátra. Nincs pénzem. Tornyán is voltam, meg Benedeken is, megpróbáltam mindent, de nem kaptam. Száz forintot se tudnék összehozni. Ha nem tudom megvárni a fizetéssel a termést, végem van. Eladnivalóm is volna. Négy csikót nevelek. Ha muszáj, hát eladom. De hát most nincs ára. Féllesztendő előtt nem lehet befogni őket. Hát várjon az a gazember...

— No — és nem akar?

— Nem. Tornyáról jövet utolértem a négyesét. Gondoltam, hogy ha már meg kell lenni, hát beszéljek vele. Intetem, hogy álljon meg, s visszastátalunk egy kicsit az uton, hogy ne hallgassanak ki a kocsisok. Mondtam neki, hogy legyen egy kis embersége és hogy egészen tönkretesz, de csak azt hajtotta, hogy ő üzletember volt egész életében s hogy rendnek kell lenni. Adott halasztást, a terminust be kell tartani. Otthagytam. Felugrottam a kocsiira, aztán lekerültem még Gereben felé is. Náláéyhoz... Annak sincs pénze...

— Nékem sincs — mondta a postamester.

— Ha tudok csinálni valamit, próbáljátok meg. Ha ti ketten elindultok, az mégis többet ér, mint ha egyedül hajszolom a pénzt. A váltót aláírom s törlesztem is. Még azt se bánom, ha egy kicsit nagyobb lesz a kamat, mint a rendes, csak betömjem ennek a gyalázatos embernek a száját. Lenyuzná a bőröm, hogyha adnám...

— No hát azt éppen nem lehet mondani, —

kilépésének döntő okait. Már a szünet alatt nagy érdeklődés támadt, mikor híre ment a folyosón, hogy *Vézi* beszélni fog. És ezt az érdeklődést mindjárt igazolta már a beszéd külső szcenériája is. (Hogy azután sok minden *egyéb* is igazolta, azt még ezen a helyen is bátran regisztrálhatjuk, a rideg valóságának megfelelően.) A szónok a szélsőbal második padjában foglalt helyet, körülötte a régi ellenfelek figyelték a rokonérzés várakozásával; átellenben pedig a régi bajtársak fagyos maliciája nézett vele farkas szemet. Igaz, hogy az élesszemű megfigyelő ezt a maliciát elemeire bontogatván, nagyon érdekes tapasztalatokra bukkanhatott és *Vézi*nek van szeme hozzá, hogy az analízist hirtelenben elvégezze. És ennél fogva egy cseppet sem alterálta a helyzet kényelmetlensége, hanem az itéletében, meggyőződésében és eslekedetében egyaránt rendületlen férfi nyugalmával kezdett hozzá, hogy bemutassa a belső rugót annak a folyamatnak, amely külsőképpen úgy prezentálódott, hogy politikai *pártállását* megváltoztatta, hogy politikai *meggyőződéséhez* hű maradhasson. Mindenekelőtt éles boncolókéssel látott hozzá, hogy minden rejtett részletét feltárja annak a kísérletnek, amely az 1899:XXX. törvényoikk garanciáit készűl átlukasztatni. Csak konstatáljuk itt, hogy *Vézi* okfejtesse a sokszorosan megvitátott kérdésnek eddig kellőképpen szemügyre nem vett arnyalatait derítette fel és egyfelől sürű helyeslést váltott ki az ellenzék sorából, másfelől a jobboldalon is szemmel látható benyomást tett. A szabadelpvütrét néma volt és figyelt. Ez a néma figyelem láthatóan feszélyezett némelyeket, de ez nem változtatható az a valóság, hogy az egész szokatlanul nagy auditorium komolyan honorálta a komoly fejtegetéseket.

A beszéd következő strófájának a metsző szatira volt az alaphangja. A balvidék zajos derültsége és a jobboldal kínos feszengése közben rakta össze *Vézi* a *Khuen-Héderváry-kormány* genézisének szecessziósan tarka mozaikjait. Egy-egy mozaikdarabnál a kormánypárti tábor néhány harcrakész kövitéze dühösen szisszent fel, de minden dühösködést elnyomott a tulsó félnek egyre erősbűdó tetszősora. És ezenközben, aki az arconok olvasni tud, annak érdekes olvasmányul szolgálhattak a jobbmezőnek némely megnyult ábrázatait.

Megpróbálkoztak ugyanis közbekialításokkal, de ezek egytől-egyig visszafelé sütkel el. Így mikor *Vézi* a katonai javaslatok sorsáról kezdett beszélni s emlékeztetett egyebek közt arra, hogy a javaslatok bizottsági tárgyalásának elején az

mondta egy kicsit méltatlankodva a pap. — Ami igaz: igaz. A pénzét akarja, de tisztességesen bánt el veled. Kellett neki új terminust adni? Hol van az megírva, hogy kötelessége volt várni a pénzére?

Szerdahelyi elkeseredetten vágott bele az asztal középebe.

— Mit védelmezték! Ő maga mondta, hogy ő üzletember. Kalmár, piéca. A vérem kellene neki. Hát ha nem akartok segíteni rajtam, meg is kapja. Agyonlövöm magam, hanem előbb lepuffantom ezt a gyalázatos embert is.

— Bolondokat beszélsz.

— Hát bolondokat! Legyetek ti okosabbak! Azt hiszem, hogy nem kérek már több segítséget senkitől. A termés jó lesz, a csikókért szép pénz kapok — aztán megy majd valahogy azután is.

A pap felállt. Előbb hosszasan gondolkozott, nagy lépésekkel mérte fel hosszában a kis, aagyagzott padlóju szobát, aztán egyszerre megállt Szerdahelyi előtt s többször is ismételte:

— Csináljunk valamit. Csináljunk...!

A postamester hangja határozatlanabb volt. — Próbálunk.

— Hát próbáljatok. Áldjon meg az Isten!

III.

A két vendég lassan bandukolt le az ösvényen s a posta előtt megállott mindkettő. Egyszerre mintha összebékültek volna, hogy idáig nem beszélnek. A pap szólott elsőnek.

— Barátom, itt hiabavaló minden. Nekünk se adnak pénzt. Nem az a világ van most, amikor utánahajgálja az embernek a kölcsönt a takarékpénztár. Legalább még egy jó aláírás kellene, de hát honnan vegyük? Van itt jó aláírás? Meg vagyok győződve arról, hogy tures kézzel jövünk haza s ez a fiu csakugyan megteszi azt a bolondot, hogy agyonlövni magát. Nem akar Náci lenni, azt mondja — s van is egy kis igaza. Egy mód van azonban a segítségre.

akkori honvédelmi miniszter megtette az 6 bizalmas felvilágosításait, amint a szónok képletesen kifejezte, minden ajtót *gondosan becsukván, Müncheni Aurél átkiáltott:*

— Nem volt ott becsukva egy ajtó sem.

Vézi mosolyogva jegyezte meg:

— Müncheni Aurél tisztelt barátom jól tudhatja, hogy vannak ajtók, amelyeket kulcs nélkül is be lehet zárni és viszont *kulcs nélkül ki is lehet nyitni.*

A mosoly átragadt a hallgatóságra, mire Müncheni idegesen vágott vissza:

— Vézi kinyitotta!

— Igen, kinyitottam, — szolt Vézi derült nyugalommal — hogy *kimehessek.*

Az egész ellenzék percekig tartó tapsa és éljenzése volt a felelet.

Volt azután Münchennek még egy közbeszólása. Mikor a szónok *ab inverso* okoskodva, kimutatta gróf Khuen-Héderváry nyilatkozataiból, hogy el van szánva az *ex-lex*-ben való házfelosztásra, München önfelédten szolt:

— Valamit csak kell csinálni!

Az elszólás nyomán hirtelen nagy kavargás támadt. A szélsőbal egy része háborgott, másrésze gunyosan nevetett, Vézi pedig ezzel honorálta az akaratlan leleplezést:

— Lám, mégis van valami eredménye az én szelid enyelgéseimnek.

München hiába bizonykodott ezután, hogy azon a *valamin* nem felosztást értett, mentegődzése belefutott a kacagásba, amely — az igazságnak híven föl kell jegyeznünk — a jobboldal némely részére is átragadt.

A szónok pedig *enyelgett* tovább, egy-egy aperszűvel még olykor derűtlenséget fakaszta; de aztán hamarosan rátért beszédjének befejező részére, amely komoly, sőt komor képet festett a legközelebbi jövőről, amelynek a volt horvát bán áll az előterében. Ezt a jövendőt a bán husz éves politikai multjából konstruálta meg és e közben az igazság sötét színeit kerültek elő palettájáról. Egyfelől zúgó helyeslés ismerte el a képviselőségét, másfelől igazgatót ellentmondások kelttek szárnyra onnan, ahol ezt a képet nem szeretik meglátni. Segített a jobbmezőnek egy fölöttégg egyetlen közbeszólással Barta Odó is, akit azonban viharosan zúgott le az *iga* ellenzékének csoportjai.

Vázasny Vilmos, Olay Lajos, Molnár Jenő és többen felugráltak helyükről, ugy kiáltották Barta felé:

— A bánt támogatja innen!

— Szégyelje magát!

— Mi?
— Menjünk el holnap ehhez a Leitnerhez és beszéljünk a fejével. Elő kell adni neki a dolgot úgy, ahogy van. S aztán akár ezerszer is üzletember, meg akárhogyan is rendnek kell lenni, ezuttal mégis még újabb terminust kell adni neki. Addig nem jövünk le a nyakáról, míg irást nem ad, amiben új halasztást biztosít.

— Kinos dolog.

Persze, hogy az, de ezt kell tenni. Egyebet hiába próbálhatunk. Majd én beszélek vele. Te csak légy ott harmadiknak, hogy ha véletlenül húzódozik az irástól, hát le ne tagadhassa a szavát. Az efféle emberben csakugyan nem lehet egészen megbízni. Üzletember meg hogy: rend, pontosság — és a rend meg a pontosság nevében az ilyen ember kurtán s furcsán elbánik az olyannal, aki ki van szolgálatva neki. Hát regel, Jó?

— J6.

Reggel találkoztak a postán s aztán az egész uton egy szót se beszélve, fölálltak a rengeteg buzábia mellett a hegyoldalra a kastélyhoz. A kapuban egy szép karsu agár dörzsölte hozzá az orrát a kezüköz s egy kertészlegény utasította őket fel a tornácra. Üres kávécsésze s néhány újság előtt ott ült Leitner ur. Kis, összegörnyedt deréku, fázós emberke. A térdére kondó volt terítve. És egészen ősz, főhöhér a haja és a bajusza is. A karosszékhöz vastag fekete bot volt támasztva. Erre támaszkodott, ha fölállott s csoszogva, lassan járt. Öregesen, de a mosolygása derűs, fiatalos volt. Cseppet se elbizakodott, hanem megnyerő, szives, egy kicsit bátoralan, mint a szava meg az egész viselkedése.

A pap mondta el, hogy miért jöttek. Az

— *Menjen a háta mögé, onnan támogassa a kormányt!*

Az elnök csak nehezen tudott rendet csinálni és Barta Odón sápadtan ült a helyén, mint aki fölött statáriumot ülnek. Mikor a rend helyreállott, Vézi folytatta Khuen-Héderváry *bán* politikájának plasztikus jellemzését, hogy azután épp olyan plasztikusan építse meg a következtetést Khuen-Héderváry miniszterelnök politikájára.

— A jog, törvény, igazság fehér galambját — ugymond — elkergette a horvát vérsze. Olajágot hoz ugyan a eszrében, de én olyan erős lélektani ellentétet látok a vérsze és az olajág között, hogy jobbnak látom az ellenzékkel ellenőrizni a miniszterelnök ur politikáját.

Utolsó szavait már elnyelte a dörgő taps- és éljen-vihar, amely jó néhány percig hangzott meg-megújulva. Tömegesen siettek a szónokhoz a gratulálók. És az ellenzék spontán ovációja, amely a küzdelem erőgyarapodását jelezte, szemmel láthatóan konsternálta Khuen-Héderváry táborát.

Haydin Imro sürgős interpellációja és Darányi miniszter válasza fejezte be az ülést, de az eloszló gyülekezet hangulatának Vézi József adta meg a karakterét.

A képviselőház ülése július 13-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órákor. —

Elnök: Gróf Apponyi Albert.

A kormány részéről jelen vannak: gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök, Wlassics Gyula, Láng Lajos, Tomassics Miklós.

Elnök az ülést megnyitván, felolvassák és hitelesítik a tegnapi ülés jegyzőkönyvét.

(A felekezeti tanítók ügye.)

Elnök: Bemutatta a zirci—bakony—szombat-helyi kerület római-katolikus tanítóegyesületnek Udvary Ferenc képviselő által beadott kérvényét az országos tanítói nyugdíjtörvény módosítása iránt. Továbbá a zirci—bakony—szombat-helyi kerületi római katolikus tanító-egyesületnek Udvary Ferenc képviselő által beadott kérvényét a községi és felekezeti tanítók fizetésének rendezése iránt.

Ráth Endre: Indítványozza, hogy a kérvényeket az osztályokhoz utassák. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: Nem határozatképes a Ház. (Mozgás a jobboldalon.)

Elnök: Felteszi a kérdést és elrendeli a képviselők megszámolását.

Endrey Gyula és Szóts Pál jegyzők megszámolják a képviselőket. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: A horvát képviselők nem szavazhatnak!)

Elnök: Jelenli, hogy 102 képviselő van jelen.

Olay Lajos: A házszabályokhoz kér szót. A tanítók fizetése belügy, ebben a horvát képviselők nem szavazhatnak. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: A tanítók fizetésrendezése pénzügyi kérdés is és ebben a horvát képviselők szavazhatnak. Különben is a házszabályok szerint 100 képviselő-

nek csak a jelenléte szükséges, hogy a Ház határozatképes legyen. (Nagy zaj és ellentmondások a szélsőbaloldalon.)

Felonyi Géza: A házszabályokhoz szól. Kijelenti, hogy a fizetésrendezést nem lehet csupán pénzügyi kérdésnek tekinteni, mert így a horvát képviselők ilyen ügyekben is szavazhatnak, amely belügyünk. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Elrendeli a szavazást, de kijelenti, hogy a horvát képviselők nem szavazhatnak. A Ház elveti Ráth indítványát.

Elnök: A kérvények a kérvényi bizottsághoz utasítatnak.

(A honvédelmi miniszter jelentései.)

München Aurél a véderő-bizottság előadója: Beterjeszt a bizottság jelentését az unjonclászmegállapításáról és megajánlásáról szóló törvényjavaslatokról. Kéri, hogy a honvédelmi miniszternek a hadseregben történt öngyilkosságokról, a köz hadseregéből a honvédséghez történt áthelyezésekről és az önkéntesek tisztviseléseinek eredményéről szóló jelentésről a régi katonai javaslatoik köréből vegyék ki és csatolják ezekhez a javaslatokhoz. Kéri a Házat, hogy a két javaslat kinyomtatás, szétosztása és bizottsághoz utasítása iránt intézkedjen. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ugron Gábor: Jelentés van beadva az unjonclászi törvény kapcsán a Ház utasítása következtében 4—5 különböző kérdésben, amely jelentéseket báró Fejérváry Géza volt honvédelmi miniszter terjesztett be. Most az előadó ur azt kéri, hogy a jelentéseket csatoljuk a jelenleg beterjesztett törvényjavaslatokhoz. A miniszter urak törvényjavaslatokat saját nevükben terjesztik be, de nemcsak saját nevükben kerülnek azok a Ház elébe, mert azok egyuttal a kabinetnek képezik javaslatát. A mi törvényeink ugyanis nem azt mondják, hogy a miniszternek, hanem azt rendelik, hogy a minisztérium természetesen elő törvényjavaslatot. Az alkotmányos elv pedig azt követeli, hogy a miniszter törvényjavaslatokat, jelentéseket beterjesztik a Házhoz. Az nem lehetséges, hogy egy másik kabinet eltűnt vagy akár itt is levő miniszterének jelentését a Ház annak a kabinetnek törvényjavaslatát mellől kivegye. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) és az új kabinet által benyújtott törvényjavaslatokhoz csatolja. Ez a parlamenti renddel ellentétes. Ugy van a szélsőbaloldalon! Azért arra kéri a Házat, hogy ne rendelje azt, amit München Aurél előadó kíván, hanem szólítsa fel a honvédelmi minisztert, hogy ugyanazon jelentéseket átvizsgálván, saját nevének és felelősségének oltalma alatt terjeszse ide be a Ház elébe. (Elnök helyeslés a szélsőbaloldalon.) A miniszternek azokat a jelentéseket vissza kell vonni, át kell vizsgálni és ha meggyőződése úgy hozza magával, változtatni mel, ha pedig meggyőződése másképp parancsolja, megváltoztatva, de saját felelőssége oltalma alatt kell ide újra beterjeszteni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) Nincsen ebben semmi idővesztés, csak egy fontos és jelentékeny elv megvalósításáról van szó. Kéri tehát a Házat, ne fogadja el az előadó javaslatát és kéri felszólítani a honvédelmi minisztert, hogy ha a jelentéseket be kívánja a Házhoz nyújtani, saját ellenjegyzése mellett tegye azt meg. (Elnök helyeslés a bal- és a szélsőbaloldalon.)

Gróf Khuen-Héderváry Károly: Ő a kormány nevében magáévá teszi a jelentéseket és így azok csatolását kéri. Ilyen értelmű nyilatkozatot a többi, a régi kormány által benyújtott javaslatokra is fog majd tenni. (Helyeslés a jobboldalon.)

Persze, hogy kell. Azért jöttünk mi a tekintetes urhoz. Adjon neki egy kis időt arra, hogy összeszedje magát.

Az nem adok. — Egy kicsit alattomosan nézett be az ajtó, mintha attól félne, hogy belülről hallgatja valaki. — Ezt megbeszéljük már a feleségemmel is. Szó se lehet róla: az asszony is azt mondja s nem szivesen ellenkezem vele. Vénységére az ember pihenni akar. — Hanem mondok én valamit. — Megint az ajtóra figyelt. — Nincs odabenn senki? — a paphoz fordult. — Tiszteles uram, kérem, nézze meg. Jobb a lába, mint az enyém...

A pap bement a nyitott ajtón s körülnézett a szobában.

— Nincs.

Az öreg fölkelődött s csoszogva, lassan betipegott a szobába. Az ajtó mögött sötét volt. Minden függöny lebecsátva. Nem látták, hogy mit csinál, csak hallották, hogy kulcsokat zörget, aztán Wertheim-szekerényt nyit ki és újra becsukja. A vastagfalú ajtó mellett nagyot szusszanva tolt ki a szekrényből a levegőt. Mikor újra előrebicegett, egy csomó papírpénzt szorongatott a markában.

— Adok én neki pénzt, fizessen vele. Halogatni már nem lehet. Hanem azt nem szabad megmondani neki, hogy én adtam a pénzt. Komikus lenne. Rajtam kacagna a világ. Valaki adta s aztán meg kell adni, amikor lehet. Önöknek adja meg s önök majd elhozzák nekem. Hát ennyit tehetek.

Suttogásban, a nagykedő alatt olvasta meg újra a pénzt — s átadta a papnak. Azok egymásra bámultak s előbb a pap szoltott:

Öreg türelmesen hallgatta végig s csak akkor szólt bele a szóba, ha a pap megakadt s alkalmas kifejezések után kutatott. — Hát igen, persze — mondta ilyenkor az öreg ur s egyszer mindkettőjükre nézve, azt kérdezte:

— Hát olyan rosszul megy neki?

— Bizony rosszul.

— Ejnye, ejnye. — Csóválta a fejét. — Pedig ugy ránevve derék fiúnak látszik. Hanem hát kérem, rendnek kell lenni. Én üzletember vagyok. Ugyszólván az egész pénzem fektettem bele ebbe a birtokba, hogy vénségemre nyugalomban legyek. Meg az asszony. Ketten maradtunk, a gyerekek elszedtek. S aztán abból sohasem lesz nyugalom, kérem, ha, amikor pénzt várok, mindig csak ígéretet kapok. Ez nem járja.

— De tekintetes ur...?

— Nem járja. Több halasztást nem adok.

— Nem?

— Nem. Keressen Szerdahelyi ur pénzt. Hiszen van még neki valamikéje. Adnak arra. — Nem adnak. Az a valamikéje már tulságosan meg van terhelve. Ismerem a viszonyait. A maga emberségén összeszedheti még magát, de később nem kap. Kívülről segítségemre nem számíthat. S ma még a jó váltókat is visszadobálják a takarékpénztárak.

— Persze, persze.

— S ez az ember szörnyen el van keseredve, tekintetes ur. Most két éve meg ur volt s hirtelen kieséppent az uraságból. Más lakik a családjában. Ebben a házban, amiben az apja, nagyapja született, élt, meghalt. Fáj neki az élet s még elkövet valami ostobaságot.

Az öreg kedvetlenül bólogatott.

— Ejnye, ejnye. Hát csinálni kell valamit.

„THERAPIA-PALACE“

Dr. Ebers Henrik főorvos szakkavott vezetője alatt. CIRKVENICÁN, Fiume mellett.

Nyáron tengeri-fürdő. Télen hidegvizgyógyintézet. Egyetlen homokos tengerpart a Quarneróban. — Magyar konyha. — Magyar levelezés. — A tengerpart főnyerő Knapp kura.

Műnch Aurél: Kijelenti, hogy ő a véderőbizottság határozata alapján szólott.

Olaj Lajos: Nem elégti ki a miniszterelnök nyilatkozata, a miniszteri felelősség elvvel nem találja ezt meggyeztetőnek. Csatlakozik Ugron indítványához. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Vásznony Vilmos: Ő nem nyilatkozhatik a honvédelmi miniszter helyett.

Fichler Győző: Kéri, hogy a javaslatok az új honvédelmi miniszter névállásával és így felelősségével ellátva nyomassanak ki és osztassanak szét. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Nagy Ferenc: Precedensre hivatkozva kijelenti, hogy a miniszterek javaslatát tovább, a kormány bukása után is szokták tárgyalni. Különben is a javaslatok a Ház javaslatai. A honvédelmi miniszter különben is kijelentette, hogy a javaslatot magáévá teszi. Csatlakozik az előadó indítványához. (Helyeslés a jobboldalon.)

Polonyi Géza: Nagy Ferenc fejtegetéseit közjog- és alkotmányellenesnek tartja. A Háznak nem lehetnek javaslatai. A honvédelmi miniszternek kell itt a Házban kijelentenie, hogy felelősséget vállal a jelentésekért.

Műnch Aurél: Elvállalta a bizottságban.
Gabányi Miklós: A Ház előtt kell kijelentenie, nem a kocsában. (Zaj a jobboldalon. Felkiáltások: Rendre! A bizottság nem kocsma!)

Elnök: Gabányit rendreutasítja.

Polonyi Géza: A másikat, a régi katonai javaslatot visszavonták és ezek a jelentések annak voltak a mellékletei. Lehetetlen tehát ezeket most idecsatolni. Pártolja Ugron indítványát. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Nagy Ferenc: Félremagyarázott szavait magyarázza.

Holló Lajos: Az a kontinuitás, amelyről t. képviselőtársam beszélt, a Bánffy-Badeni-féle kiegyezés alkalmával is meg lett cáfolva. Az egész kiegyezési szubstrátum megszűnt és azt egy új kiegyezéssel kellett kicserélni, amelyet a Széll-kabinet prezentált ebben a Házban.

Ugron Gábor: Amaz vissza lett vonva!

Holló Lajos: A logika megköveteli, hogy a miniszter ne egy már lelépett miniszter felelőssége alatt tiszten előterjesztéseket, hanem hogy az ő kizárólagos ellenjegyzésével, aláírásával legyenek előterjesztései szignálva. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.) A kontinuitás és a miniszteri felelősség két élesen különböző dolog, amelyeket el kell választani ebben a Házban éppen úgy, amint elválasztották az egész parlament életben. Amint most megköveteljük, hogy az új miniszter tegye meg a maga nevében az előterjesztéseit, az indennaptára nézve is hasonlóképpen járjon el. (Élnék helyeslés a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és felkiáltások jobboldalról: Hogy újból kezdjék!)

Műnch Aurél: Kijelenti, hogy a honvédelmi miniszter a bizottságban kijelentette, hogy magáévá teszi a jelentést. A Házban pedig a miniszterelnök jelentette ki, hogy azokat vállalja. Ha a honvédelmi miniszter itt volna, csak megerősítette volna álláspontját. (Helyeslés a jobboldalon.)

Elnök: Felteszi a kérdést az indítványok felett.

Ugron Gábor: A kérdés feltevéséhez szól. Az előző kérdés feltevésénél úgy nyilatkozott, hogy a Fejérváry-féle utonozási törvényjavaslat tárgyalása felülvizsgálatot. Ő ezt a meghatározást nem fogadhatja el. A kormány most más utonozásról terjesztett be javaslatot. Ugyanegy kormányának két törvényjavaslata nem fektüdték a Ház előtt, egyik kisebb, a másik nagyobb létszámról. Kéri tehát az elnököt, hogy azt jelentse ki, hogy a javaslatok visszavontak és helyettesítettek. Mert ha a javaslat nincs visszavonva akkor azt még ez év folyamán tárgyalás alá hozhatják. Ha ez nem céljuk, akkor mire kell a kértélő létszámú javaslat. (Élnék helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Neki arról, hogy a javaslatot visszavonták volna, nincs hivatalos tudomása. (Nagy mozgás.)

Pozsgay Miklós: Most bujik ki a szög a zsák-ból! (Mozgás a jobboldalon. Felkiáltások: Rendre!)

Elnök: Pozsgayt rendreutasítja. Ismét felteszi a kérdést.

A Ház többsége elfogadja az előadó javaslatát.

(A nagyváradi események.)

Barabás Béla: Igyekeztem lelkületemet megsza-badítani azok alól az igazalm bonyomások alól, amelyeket tegnap Nagyváradon elég szomoruan tapasztaltam. Én pedig meg nekem, t. Ház, hogy az ott tapasztaltakat elmondjam. Kijelentem, hogy senki másra tanuként nem hivatkozom, mint az ott jelen-volt pártkülönbség nélküli hírlapudósítókra, (Mozgás a jobboldalon.) akik mind idegen emberek és mint idegen emberek szemlélhették azokat az igazán égbekiáltó jelenségeket, amelyeket ott a közszabadság ellen maga a rendőrség követett el. (Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Horvát rend-szer! Jól kezdődik!) A közszabadsággal szembe-állított ott nagy serelem nemcsak, de ejtette magát a képviselő is és az igen t. elnök urak ezennel men-telmi jogom megsértését jelentem be. (Élnék helyeslés a szélsőbaloldalon.)

En Nagyvárad városának alkotmányosan és törvényesen megválasztott képviselője vagyok. Egy nagy és intelligens város az, amely engem ideküldött a parlamentbe és most, mikor izgat szenvedélyvel foly-nak a küzdelmek és más irányban magyar em-berek és magyar emberek között, én mint képviselője annak a kerületnek — szem előtt tartva természetesen, hogy semmiféle utasítást választóimtól el nem fogadok, mert azt el nem ismerem, ami nem zárja ki azt, hogy én mint képviselő ne ismerkedjem meg elsősorban egy ilyen intelligens városnak közhang-ulatával és másodsorban saját választóimnak állásog-lalásával és feltevéseivel — indítatva érzetem magam arra, hogy lemenjek Nagyváradra, nyitlan, felemelt lövel szembeálljak az egész közönséggel pártkülön-bőség nélkül és szembeálljak azokkal, akik engemet a választás alkalmával bizalmukkal és hozzáte-szem azt is, szeretetükkel megüdvözöltek. Elemen-tet t. képviselőház. egyedül. Képviselőtársaim aján-latok, hogy eljőnnék velem, ajánlkozhat olya-nok, akik az én eljárásomat és eddigi mostani magar-tatásomat teljesen helyeslik, de én kértem őket, mertel-kodjanak attól, hogy velem lejöjjenek, mert a tölz-tem való tüntetésnek semmi értelme nincs, én azt magannak kiforszírozni nem akarom, de viszont azért nem óhajtom lejövetelüket, nehogy az a pártgyűség rovására menjen és félremagyarázásokra adjon alkalmat. En tehát ószínlén, tisztán, mint egy népképvis-előnek kötelessége, megítem azt, amit ebben a Ház-ban kevés képviselő tett, emeltem oda a fórumra, megkérdeztem a választókat és kipuhatoltam azt a gondolkodást, lelkületet, mely ott él az ő szívükben. Az én ottani megjelénésemet, miként a hírlapokból tudják, különféle irányban megindult mozgalmak előz-ték meg. E mozgalmakat négy kategóriába soroz-hatom. Az első kategóriába számítom a függetlenségi és 48-as párhöz tartozó polgárokat és választókat, kiknek egyértelmű feltevése az volt, hogy az én nevémet és Kossuth Ferenc pártelnökünk nevét egy-mással szembe nem állították. Az a tisztelet, mellyel ők viselnek Kossuth Ferenc nevé iránt és az a szere-tet, mellyel az én tevékenységem és az én szemé-lyem iránt viselnek, semmiféle különbséget ott nem eredményezett, egyértelmű volt mindenki, aki függet-lenségi és 48-as párt választói közé sorolja magát. Volt egy másik nevezetes mozgalm és ez az ottani szabadelvűpártnak a mozgalma. En igen természet-esen tartom, hogy a szabadelvűpárt ott gyűlésezett, megállapította az ő leendő magatartását és kimondom egészen őszínlén, nyitlan azt is, hogy a tegnapi ülés-ükön azt a határozatot hozták, hogy velem szemben magatartásomról bizalmatlansággal viselnek. (Zaj a szélsőbaloldalon.) Jól teszik, mert nekem végtelenül restelkednem kellene, ha a szabadelvűpárt mai állás-foglalásomat bizalmatlan kisérné. (Helyeslés a szélső-baloldalon.) Idéig tehát a szabadelvűpárt mozgalmá-val mely mindenestre korrek keretben folyt, készen vagyunk. Azonban következnek egy másik határozat-unk, — én nem voltam a gyűlésükön, csak hallottam autentikus forrásból — melyben azt határozták el, hogy testületileg eljőnnék a beszámoló beszédre, hogy milyen célból, az majd később fog kitűnni.

Fichler Győző: Elég, ha Orley Kálmán vezette őket, az jó szándékkal nem megy! (Derültség a szélsőbaloldalon.) Egy ember, akinek nincs veszeni valója!

Barabás Béla: A harmadik árnyalat és a harmadik mozgalm volt az ottani szocialisták moz-gama Tudnivaló, hogy a szocialisták teljes erővel, benső meggyőződésüknek minden ihlettségével azon vannak, hogy az általános választóig, titkos szava-zás, közszegénként gyakorolva, behozassék. (Élnék helyeslés a szélsőbaloldalon.) Ők tudják azt is, hogy ez a függetlenségi és 48-as párt programjában benne van s azon hiszemben vannak, hogy azon célból, hogy az ő küzdelmük e tekintetben győzelemre vi-tessék, nekünk elsősorban az volna az idő szerint kötelességünk, hogy a mostani miniszterelnök ellen a legvégső és a legelkeseredettebb harcot vigyük. Azon-ban tartozom mindjárt az igazságnak megfelelőleg az a kijelentéssel, hogy ők ismervén az én gon-dolkodásomat, békésen, csendesen és igazán impo-náló módon viselték azon nagygyűlésen magukat. Negyedik volt a tisztviselő mozgalma. Ez már be-folyásokkal történt. Köztudomás, ami különben az egész országban ritka dolog, hogy az 1901-ben

lefolyt képviselőválasztás alkalmával engem a tisztviselőnek nagy tömege tisztelt meg az azzal, hogy réum adta szavazatát. Ennek egyszerű indokát, lé-lektani momentumát most nem keresem, a tény azonban az, amit mindenki szemben bangoztat-tam, hogy az akkori választáson nem Barabás Béla győzött, hanem Tisza Kálmán bukott meg. A tisztvis-ölök közt most aláírás íveket bocsátottak ki és amit hallom, a felelőbvalók szedték az aláírásokat, amelye-kenek száma, ha jól tudom, 200 vagy 300. Az is az ő jogkörükhöz tartozik, hogy mint egyes állampolgárok saját állásuknak, politikai felfogásuknak, meggyőző-désüknek kifejezést adjanak, de az nem tartozik ahhoz, hogy a felelőbvaló buzdítsa őket erre, de egyénenként megtehetik s a hiba éppen ez volt, hogy felelőbvalók vezették őket. A vége a do'ognak az volt, hogy az u. n. bizalmatlansági nyilatkozatot teg-nap még nem kaptam meg, meglehet, hogy postán el fogják küldeni.

Ugron Gábor: Kétszáz még nem elég, csak itt elég 200 horvát gárdista! (Zaj.)

Barabás Béla: Eze a különféle áramlatok annál is inkább izgalomba hozták Nagyvárad közönségét, mert tagadhatatlan, hogy az ország figyelmé oda irányult, kivánsó lévén mindenki az ottani fejlem-nyekre. En Nagyváradon igen sokat megfordultam, Mikor a választási küzdelmek voltak, mikor igazán izzők voltak a szavonédek, a választás előtt két-szer is jelentem meg ott. Először mikor program-mbeszédet tartottam s aztán, mikor október elején későn este fiáklás-zenét rendeztek tiszteletemre.

Ezt azért hozom elő, hogy bizonyítsam! szol-gáltassam annak, hogy a nagyváradi közönség in-zultálás és hecelés nélkül semmi rendelkezésre nem hajlandó és ilyen nem tesz. (Ugy van) a szél-sőbaloldalon.) Dacára annak, hogy akkor is forrtak a kedélyek és szenvedélyek, mind a kettő olyan szé-pen, olyan méltóságosan folyt le, hogy az előtt még az ellenfelek is kalapot emeltek.

Vészi József: Akkor még Széll Kálmán kor-mányozott. (Mozgás jobboldalról.)

Holló Lajos: Igaza van Vészinék!

Langyel Zoltán: Régebben elfogadták Vészi tanubizonyosságát most már nem kell, pedig most is igazat mond, mint azelőtt. (Zaj.)

Barabás Béla: A választás napja pedig Nagy-váradi életben örökmenükü maradt. Aki csak tehet-e, csak épkezü és ép ábu ember volt, mind künn volt, de a legkisebb rendelkezés sem történt, pedig egyetlenegy szál katonát nem lehetett látni sehol sem. A tegnapi napon Nagyváradon megváltozott a világ. (Zaj és felkiáltások a jobboldalon: Természetes!)

Polonyi Géza: A báni szellem! (Mozgás jobboldalról.)

Vészi József: Működik a folytatás!

Ugron Gábor: A kutyákat leeresztették a lán-cról. (Nagy zaj és mozgás.)

Barabás Béla: En tegnap délelben megérkeztem, a vasutnál nagy tömeg fogadott, bekisértek szállá-somra, semmi legkisebb rendelkezés nem volt. Am itt nekem sem rendőrt, sem katonát, semmi baj nem történt. Délután kezdett gyülekezni a tömeg a Szent László-téren. A Szent László-téren való gyüle-kezés lassan folyt, de óriási embertömeg gyűlt össze. A megelőző napon Szokoly Tamás, a függetlenségi és 48-as párt élőke, elment Nagyvárad főkapitányá-hoz és bejelentette neki a tudomására jutott közvet-kező kijelentést: Van ott egy Moszkovics-féle szesz-gyár. Annak a gyárnak tulajdonosai a legelkessebb, legodaadóbb hívek voltak mindig a kormánypártnak ... (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Molnar Jenő: A szeszkontingensnek voltak barátai!

Barabás Béla: ... és ezek a legadázabb ellen-segei voltak annak, hogy ott a Kossuth-zászló diadalra emelkedjék és hogy én ott győzzek. És mi történt abban a gyárban? Szegény szerencsétlen munkás-emberek be lettek parancsolva vasárnapi délutánra, állítólag két és fél vagy tíz krajcárt voltak le minden-kinek béréből, hogy egy ünnepiész készül, készítenek egy szép nagy zászlót, felírják rá Kossuth Ferenc nevét és Kossuth Ferenc éltetésével bevonulnak a népgyűlés nagy tömegébe, azon szándékkal, hogy ott zavart, hogy ott bomlás okozzának, és ott a leg-nagyobb rendelkezést csinálják. (Nagy zaj a szélső-baloldalon.)

Fichler Győző: Ez a pimasz visszaélés Kos-suth Ferenc nevével. (Ugy van!) a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Kérem, ilyen kifejezéseket ne méltóztassék használni közbeszólásokban. Ez a Ház méltóságával ellenkezik. (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: En lelkeim igaz meggyőződésé-vel tiltakozom az ellen, hogy bárki, pláne olyan em-ber, aki eddig Kossuth nevét tisztelettel soha ki nem ejtette, (Ugy van!) a szélsőbaloldalon.) használja fel Kossuth Ferenc nevét arra, hogy a nemzet igaz ügyéért küzdő tömeg között lázongást, visszatesztést és zavart idézzon elő. (Ugy van!) a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Alávaló bujtogatók! (Zaj.)

Barabás Béla: Ez nagyon csunya dolog volt! Ezt a törekvést, a rendezvarcsinálási szándékot ezt a kétsége en jelenséget Szokoly Tamás bejelentette a főkapitánynál, a főkapitány azt mondotta, ő nem akadályoz meg senkit, hogy arra a beszámoló beszéde-re elmenjen, sőt mosolyogva tette hozzá: miért ne men-jenek, hiszen a Kossuth zászlója alatt mennek. A fő-kapitányunk tehát tudomása volt arról, ezek milyen szándékkal törekedtek oda! (Zaj!) Ugy van!) a szélső-baloldalon.) és megtörtént Nagyvárad városában az, hogy ilyen háborgást és zavargásokat irányzó törek-veket maga a főkapitány teljes rendőri fedezetével támogatott. (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Vérengzést akarunk! (Zaj.)

Barabás Béla: Jött a délután. Azok a szegény románjaku emberek, akik magyarul egyáltalán sem-mi sem tudnak, a Kossuth-névtől fölleskálva, — hiszen ez nagyon természetes — nem tudással an-nak, hogy ilyen célból használják fel őket eszköznek,

egyszerre csak szalmakalaposan, zászlóval megjelennek a tömegben. A tömegbe bejönnek és ottan folytonosan szereznek, éljenek. (Egy hang szélsőbaloldalon: Nem zsidóztok?) De miután már előzetesen tudomásul bírt a függetlenségi párt rendezése, hogy ezek minden célból jönnének, az én lelkem legnagyobb szomorúságára az a nemzeti zászló, amelyre Kossuth Ferenc neve volt írva, ott letépett, a ruja darabokra törtetett és azok a szerencsétlen emberek, onnan megjutattattak. Mintán ezek elmentek a rend helyreállott. (Zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.)

Lukács Gyula: Ki kezdte azt a dolgot? Ki vitte oda azokat a szerencsétleneket! A bihari klikk nem adja meg magát egykönnyen. Ismerjük mi a bihari urakat. Ez nem az első és nem az utolsó gyűléses tett, amelyet elkövettek. (Igaz! Ugy van! Előnk esenget.)

Barabás Béla: Ót óra feljárt az idő. Óriási tömeg volt a Szent László-téren. Soba még ilyen nagy tömeg előtt nem beszéltem. A Fekete-Sas erkélyéről mondtam el a beszédemet és a tér annyira szűfoltnak tűnt fel nekem, hogy, amit mondták, oda még egy gyűlést is lehetett volna lelejtani. Egyszerre csak a hid felől rendőri fedezet és kordon közt megjelenik délelőtti határozatához képest a szabadelpvűrt... (Zaj és mozgás a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Gyönyörű szabadelpvűrt.)

Petőnyi Géza: Zagrásban tanulták!
Barabás Béla: ... vezette. Amint hallom, az ottani helyettes polgármester, Borbély és a kapitány-ságnak nem tudom, melyik közege által. A rendőri kordonban levő szabadelpvűrti úri ember megkísérelte behatolni a tömegbe, ahol állott már egy előre ezen célból odarendelt rendőrsapat, amely várta őket, hogy amint bejönnek, helyet szorítson szabadelpvűrti polgármestereink közvetlenül az erkély alatt. (Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.)

Ugron Gábor: Generál bum-bumtól tanulták!
Barabás Béla: Azt hiszem, a beszámoló beszéd formáját mindenki ismeri. Az igen t. többség tagjainak fordulok, mondják meg, hogy ha beszámolóra mennek és oda jönnek a függetlenségi párt tagjai testületileg azzal az előre kijelentett céllal, hogy az önköz beszámolóját megzavarják, az önköz tömegét felzúgassák, mit szólnának ehhez? (Zaj.)

Borbély György: Tűrnék!
Endrey Gyula: De rendőrökkel nem vezetettik maguk közé! (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: Azt én még sohasem hallottam és az illik és nem illik kérdésbe tartozik az, hogy egy párt elhatározza, hogy elme egy másik párti képviselő beszámoló beszédjére egyenesen azon határozott szándékkal, rendőri fedezet alatt, hogy ott zavart csináljon. Most még mielőtt elmondanám, mi történt, rátérek arra, hogy én az alkotmányos képviselőtestület tagja vagyok, amikor tehát hivatalosan Nagyváradon vagy másutt megjelenek, hogy beszámolót tartsek, a rendőri közegeknek az a feladatuk, hogy az alkotmányos közegeknek teljesítő keretben tekintetben megvédje mezzük, hogy esetleges zúdulásoknak kitéve ne legyen. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A nagyváradi rendőrkapitányunk azonban az a tefőgása támadt, hogy nem az a közeletesség, hogy a népképviselet megvédje. De ellenkezőleg, hogy a zavarokhoz törvényes utalmat adjon, hogy azokat ő vezesse oda, hogy zavaroghassanak.

Ugron Gábor: Alávalóság! (Nagy mozgás.)
Barabás Béla: Ezután rendőri időzettel megérkezett az igen t. szabadelpvűrti társaság. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Dehogy tisztelt!)

Fossagy Miklós: Kötélre velük!
Barabás Béla: A vége aztán az lett, hogy őket onnan egyszerűen kivertek!

Langyel Zoltán: Kipolozták! (Zaj és mozgás jobboldalon.)

Melnár Jenő: Kaptak azok szépen, nem mennek el megégyez. (Zaj, Előnk esenget.)

Barabás Béla: Távol legyen tőlem, még akkor is, ha tudom, hogy ők rendetlenkedő és igazító szándékkal jöttek oda, hogy én helyeslem azt, hogy őket elverték. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Pedig helyes!)

Petőnyi Géza: Én helyeslem! Az a kár, hogy jobban meg nem verték. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Kaptak eleget! Zaj, Előnk esenget.)

Horvát Gyula: Orley kapta a legfőbb pontot!
Barabás Béla: Ezek az emberek kiverettek, eltávoztak és én szavamra mondom, tanukra hivatalozom, esend és figyelem volt abban az óriási tömegben, amelynek a lelkét az előző jelenetek pedig fölizzgatták. Mondom, beszélek és akkor a hátam megett azt mondja a rendezőbizottság egyik tagja: Kérlek, fejezd be hamar beszédedet, mert a főkapitány azt üzenete, hogy a tömeget azonnal széjjelosszátja, a már esendben lévő tömeget. (Nagy mozgás a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Gyűléseket jog! Horvát rendszer!) Lehet, az ő impressziója az volt, hogy meg kell torolni azokat a támadásokat, amelyeket az előző események folytán egyesek szenvedtek. De hát ő rendőr és nem bírő: ő neki a tényleges állapotokat kell vizsgálnia s ha rendbontás nincs, ha szépen folyik le a küzdelem, akkor neki abba beavatkozni nem szabad. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) De különben nem szabad beavatkozni egy népképviselet közelettségének teljesítésében... (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.) és sem közvetve, sem közvetlenül nem szabad neki megakasztania illetőleg megszakítania a képviselőt a maga beszédjének elmondásában. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A hátam megett levő rendezőbizottsági tagok későn adták ezt tudomásomra. E közben elkészült az a kapitányhoz intézett írásbeli utasítás arra, hogy osszassák fel a tömeget... (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Holló Lajos: Hogy osszassák fel a beszámolót. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Barabás Béla: ... igen, hogy osszassák fel a

beszámolót és a esendben lévő tömeget. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Véski József: Szervusz, mentelmi jog!
Barabás Béla: Szerencsére, az alkaptányának több esze volt, mint a főkapitánynak, mert az addig diskurált, míg aztán én is, a kényszer hatása alatt — mert az az eszeveszett főkapitány — így kell mondanom, mert valósággal elvesztette az eszt.

Fossagy Miklós: A Lipótmezőre vele!
Barabás Béla: ... már jött és rendőreivel készült feloszlatni azt az óriási tömeget, amely körülbelül 15.000 emberből állott. És én, hogy a nagy tömeget az igazságtalan inzultusól megmentsem, kénytelen voltam a beszédemet nagysietve befejezni, anélkül, hogy felgöszömet kitarhattam volna. (Mozgás a szélsőbaloldalon.) Befejeztem tehát beszédemet s ezután még csak annyi idő volt, hogy egy oltani ügyvéd, a függetlenségi és 48-as pártához tartozó egyik választó kijelentette, hogy eljárásom és továbbá magatartásom az én böcs belátásomra bízák. S akkor én is és az utáam beszélő is látván a fenyegető veszedelmet, nagyhangon — mert az én hangom elhallatszik ám, — arra kérték az egész tömeget, hogy most már s-épen osszójon szét és ne adjon alkalmat arra, hogy kárörvendők jöjjenek nyomába. A tömeg csakugyan megindult, osszolt szét, hogy egy-egy csak 2-3000 ember lehetett már azon a téren. Egyszerre csak jönnek a rendőrök és kivont karddal ütök, vágják, szurják a népet, neki-mennek az asszonyoknak, vágnak kardjukkal jobbra-balra, nem kivéve senkit, még azt az ott vándorzó pöspóshu embert sem, hanem izgatatos kegyetlenség-gel főülök az embereket. Kérdeztem őket, hogy miért van ez? Azt mondták, hogy ez állítóg azért van, mert az előbbeni alkalmakkor felgött 2-3 munkásnak vagy más polgármesterek szabadonbocsátását követelték a városház előtt s nagy lármával, anélkül azonban, hogy a lármán kívül egyéb inzultus történt volna. A tömeg már osszani akart, még csak idő sem volt arra, hogy egészen osszójék, jött a rendőrségnek a vandálizmusa, az embereket jobbra-balra vágta.

Ugron Gábor: Trombitajelt adtak?!
Barabás Béla: Nem tudom! (Halljuk! Halljuk!) És még nem volt a katonaság. (Zaj.) A vagdalkozás megtörtént és a tömeg futásnak indult. Egyszerre téglarakás elő kerül. A tömeg kapja magát és — ezt is láttam — előveszi a téglákat és hajítja az üldöző rendőrök után. És a hős rendőrök erre egy szaladt, de úgy futottak, mint a nyul. Elszaladtak és a tömeg megint osszolt. Ekkor jön a trombita, jön a katonaság és szuronyozgatóval a falról végig az utcán, egész terjedelmében kergeti a népet. (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Utóvégre ennek a célja az lehetett, hogy osszára kényszerítse a tömeget, ami ellen közbiztonsági szempontból kiigottás nem emelek. De már aztán látni kellett azt a bakát, mikor szabadjóra van erőszé, mikor a cibél felett 6 parancsol. Hogyan kellett végighallgatniok uri embereknél és uri asszonyoknál a legdrasztikusabb, a legdurvább és leglelele-nőbb kifejezéseket, az elkézelhető, Szerencsére, és újból mondom, hogy szerencsére, ott egy igen jóra-való, jó gondolkodó, magyarul teljesen beszélő szá-zados volt a parancsnok. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Ne bántsd! Ne dicsérd!)

Báró Kaas Ivor: Mert penzjába megy!
Barabás Béla: Az a százados aztán intézkedéseivel esendes, lassan szétoszlatta a tömeget dacára annak, hogy a főkapitány szívesen látta volna, ha lövik az embereket. (Zaj, Ellenmondás a jobboldalon.) O akarta és szerencse, hogy nem tőle függött. (Mozgás jobboldalon.)

Lukács Gyula: Miért inszenzirota azt a jelenetséget, hogy? En ismerem, fogalmam volt! Bátor-ság, térfasság egyáltalában nincs benne. (Nagy lárm.)
Barabás Béla: Amint az események így foly-nak, egyszerre csak messziről lövéseket hallok. Jó messze volt az a lövés. Természetesen nagyon ha-tott lelkiismeretemre ez a dolog, mert előfoga az embert a sajnálkozás azon szerencsétlenek fölött, akiket szemben a fegyvert használják. Szerencsére, ennek nagyobb következményei nem voltak. Mikor aztán a tömeg már majdnem ki volt pusztítva, ott állott a Fekete Sas előtt az igen tisztelt főkapitány ur, rendőrökkel és egy pár katonával környezve, és a háta mögött volt 20-30 ember. En összetett ké-zel leleszők: Főkapitány ur, az istenért ne veszítse el az eszt! On az oka az egésznek. Erre ő ki-tör: A képviselő ur ne látsza a tömeget. Ott volt 30 ácsorgó ember. Erre én lekiáltottam: No főkapitány ur, ön, ugy látszik, meg is bolondult már! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Ugron Gábor: Igaza volt, mert bolond vagy gazember! (Helyeslés a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és mozgás jobboldalon.)

Holló Lajos: Még azt is lehet védelmezni.
Fay István: Épeszü tisztességes ember ilyen nem lehet.

Bakonyi Samu: Miért nem botráncokznak meg inkább az ő tetén!
Barabás Béla: Engem már szombaton figyel-meztettek nagyváradi emberek arra, hogy a szabad-elpvűrt botrányt készít és meg akarja hiusítani azt, hogy beszámolómat békességben elmondhassam. Nem a hivatalos szabadelpvűrtöt gyűsmitom azzal, hanem a szabadelpvűrttől tartozó azon egynek, kik a legkézelhetőenből kizűdtek mindig ellenem és most bosszút akartak állani azért, hogy Tisza Kálmán megbukott.

Holló Lajos: Érdemeiket akartak szerezni a mi-niszterelnök előtt.
Barabás Béla: Üldözték a rendőrök s a huszá-rok késő estig a lakosokat és az oly mérvet öltött, hogy este magam jelentettem ki, hogy a fenntör-gő viszonyok közt, ilyen izgatott állapotban a tisztel-tenyre rendezett vacsorát és bankettet nem lehet meg-tartani. Nem is tartottuk meg. El akartam menni a

párt elnökének szíves meghívása folytán hozzá vacso-rára, azonban ez teljes lehetetlenség volt, mert el volt zárva az ut; óriási nagyot kellett kerülni egy másik hidra és arra felé tartoztam. De, t. Ház, a sajtó Buda-pestről lejtött embereinek sem volt szabad közelet-nők, akik bizonyosan nem a maguk kedvéért mennek oda hanem azért, hogy közelettségüket teljesítsék a nagy-közönséggel szemben és hogy mindent részletesen megírjanak. Nekik is el volt tiltva a közeletés, úgy hogy kénytelenek voltak a főkapitányval szemben erővel fellepni; hogy ők itt nem tekinthetők tö-megnek és hogy ők nem lázongani jönnék ide, hanem közelettségüket teljesíteni, tegye lehetővé tehát, hogy ők szabadon járhasanak, kelhessenek. Ekkor a fő-kapitány nagygyűlésen igazoló-jegyeket adott ki, amelyeknek egyikét van szerencsém az igen t. mi-niszterelnök urnak átadni. Kérde, hogy ugyan mit jelenen az ilyen dolog? Nem korláto:ása-e ez is az egyéni szabadságom akkor, amidőn annak semmi értelme sincs? (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalo-n.) A későbbi fejlemények aztán, amint hallottam, azok voltak, hogy egyik volt képviselőtársunk názat szuronyokkal kellett őrizni, valamint annak a gyá-rnosnak a látát is, aki Kossuth Ferenc nével-vet azt a cértatos visszaést és merénylőtet kö-vette el. Most az igen t. miniszterelnök urhoz mint belügyminiszterhez intézem szavamot és az kérde-zem tőle: volt-e neki előzetes tudomása ezekről az eseményekről? (Helyeslés a szélsőbaloldalon. Moz-gás és zaj jobboldalon.) Felkiáltások: Hogy lett volna? Előnk esenget! Mert ha volt, akkor nincs erre elég előlő szavam. Azonban én föltételezem, hogy neki erről tudomása nem volt. Amde ha ezt föltételezem is: fölívom az igen t. miniszterelnök ur figyelmét: nézze meg csak, milyen jogkönyv már a viéké azon szellem iránt amelyet 6 Horvátországból hozott ide. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Azok ott a vidéken azt gondolják hogy az igen t. miniszter-elnök ur kedvében járnak. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és ellentmondások jobboldalon.) Azoknak ott a vidéken kívüvít a szemök, mert érdemeiket akarnak szerezni. (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zajos ellentmondások jobboldalon.)

Gajári Géza: Az obstrukciót nem akarják!
Barabás Béla: Mikor a város helyettes polgár-mestere és a főkapitány Szokoly Tamásnak, a füg-getlenségi párt elnökének kérdésére azt válaszolja: „Nem lélek semmitől, mert a hatalom a hátam megett áll” — nem tudom, mitféle hatalmat értett ez alatt. — (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Önöket ott a tul-oldalon. Nagy zaj jobboldalon.)

Horvát Gyula: Gulner előre pártolja őket! (Zaj a jobboldalon.)

Gulner Gyula: Csak hagyja Gulnert; majd meg-csinalja ő a maga dolgát s nem kér öntől tanácsot! (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a szélsőbaloldalon.)
Barabás Béla: ... akkor bizonyára konstatiálni lehet azt, hogy elmut egy bizonyos korszak és oda-künn a vidéken érvényesült akar az a szellem, amely azóta fényet bennünnk amióta a miniszterelnök ur azt a helyet elfoglalta. (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj jobboldalon.) En a tények egyszerű elorsólásával, ugy, amint közvetlenül tapasztaltam és amint közeve megbízható emberek föl hallottam, elmondottam, ami történt. A legelső dolog, amit az igen t. belügyminisz-ter irtól kérek, az, hogy azt a tehetetlen és ott helyé nem álló főkapitányt azonnal függeszse tel. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és derűtség jobboldalon.)

Lukács Gyula: Ezt meg kell tenni!
Gajári Géza: Azonnal, kihaltatás nélkül, ugy-e?
Barabás Béla: ... és kérem, hogy az igen tisztelt belügyminiszter ur a vizsgálatot — ne az ő főkapitány-sága alatt, mert ő vizsgálatosha az embereket — azonnal méltóztassék elrendelni és a meg-sértett közsabadságokért elégtételt adni. En azt hiszem, hogy ez a leghelyesebb, amit kerestem, mert azt még megengedhetem, hogy egyes embereknél eivakultás, szenvedélye zavart akar okozni. Mikor beszámolom meg egy képviselő, de az már nem tűr-hető, hogy erre rendőri asszisztenciát kapjanak a főkapitány-ság vezetése alatt. Ezt, t. belügyminiszter ur, feltétlenül meg kell torolni és én elvárom, hogy teljesíti közelettségét, hogy, hogy ne jussou eszébe több senkinek ilyen visszaéste vetemedai és a pol-gárság jogait lábbal tiporni. (Élénk helyeslés és él-jenzés a szélsőbaloldalon.)

Előnk: Minthogy a képviselő ur előadásában mentelmi jog megsértésének bejelentése is foglaltatott, a házszabályok 188. §-a alapján ezen bejelentést át-teszem a mentelmi bizottsághoz.

A miniszterelnök ur kíván nyilatkozni.
Gróf Khuen-Héderváry Károly: T. képviselő-ház! ...

Marjay Péter: Csak magyarosan! (Nagy zaj és mozgás a jobboldalon. Felkiáltások: Mitféle beszéd ez? Halljuk!)

Horvát Gyula: Egyenesen, nyiltan, becsülete-sen, ez a magyarosan!
Gróf Khuen-Héderváry Károly: A t. képviselő ur felszólalásában a tegnapi Nagyváradon történeteket volt szíves előadni. Amit arról mondott el, hogy ott a választók pártok szerint, vagy a pártok részei szerint megoszolva, milyen magatartást tanusítottak, ez, őszin-tén megvalva, azt hiszem, nem igen tartozik a Ház elé, mert a választóközönségnek szabadságában áll, ugy, ahogy gondolja — meggyőződésének kifejezését adni. (Helyeslés.) A t. képviselő urnak erre a beszé-dére nem reflektálok. De a másik része igenis ream tartozk mint belügyminiszterre, az tudnillik, hogy a közbiztonság közelet ellen emelt panaszait tegyem vizsgálat tárgyává. Előzetesen csak annyit van szerencsém tudomására hozni a t. Háznak — minthogy a t. képviselő ur eziránt kérdést intézett hozzám, hogy mind-azokról a dolgokról, amelyek Nagyváradon történe-sődök voltak, természetesen semmi előzetes tudomásom nem volt és nem is lehetett. De utólagosan is csak

egy rövid sürgöny által értesültem arról, hogy a beszámoló megtartása alkalmával rendezés történt, hogy a rendőrség nem volt elegendő arra, hogy a rendet újra helyreállítsa, tehát kárhatalom vételeit igénybe és hogy egy bizonyos időn túl a nyugalom ismét helyreállt. Ezen sürgöny vétele után azonnal táviratilag bekívántam a részletes jelentést, beküldését és csak ennek beérkezése után fogok intézkedni és iránt, a tekintetben, amit a közbiztonság védelmére elrendelni tartozom és akarok is. (Helyes és a jobboldalon.)

Komjáthy Béla: Megrója a nagyváradi szabadelvűpárt, mely visszaáll a politikai tisztességgel, **Holló Lajos:** Alara alatt dolgoznak!

Komjáthy Béla: A rendőrség beavatkozásával foglalkozik és konstálja, hogy mindig a rendőrség provokálja az összeütközést. (Igaz! Ugy van! a baloldalon.) A főkapitány ama kijelentése, hogy háta mögött áll a hatalom, nem csak a közbiztonságot, de magát a kormányt is sérti. Kéri a főkapitány elmozdítását. Tiltakozik a Kossuth-zászlóval történt visszaélések ellen. Elvárja végül a mentelmi bizottságtól, hogy a megsértett mentelmi jogot sürgősen orvosolnia fogja. (Helyes és a szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: A nemzet bizalmatlansággal fogadta a miniszterelnököt. A folyosón már napokkal ezelőtt beszéltek, hogy Barabás ellen Nagyváradon tüntetés lesz, tehát a tudóid előzetesen tudott róla. Kérdés, hogy a miniszterelnök nem tudott-e róla?

Vászonyi Vilmos: Tudott, csak letagadja. **Olay Lajos:** A rendőrségnek a rendetlenkedőket kellett volna megfékeznie és még rendőri felügyeletet kaptak. Láthatja tehát a nemzeti párt, hogy a bán micsoda hóhérpolitikát folytat, vonja le a következtetést.

Vászonyi Vilmos: Nagy súlyedés a bán háta mögött állni.

Olay Lajos: Hosszasban bizonyítja a miniszterelnök erőszakos politikáját. Széll kormányzása alatt nem történt a közbiztonság megsértése soha egy esetben sem. A belügyminiszternek, illetőleg a bánnak volt módja három napon keresztül intézkedni akár levélben, akár táviratilag, hogy a közbiztonságunk ezt az igazi brutális megsértését megakadályozza, de nem tett semmit. Hát higgyenek önkök ennek a bánnak, de legyenek meggyőződve, — ne adja Isten, hogy az én jóindulésem beteljesedjék — keservesen fogja az önkök jóhiszeműségét az a nemzet megbánni, ha lehetlenné nem teszik a bánnak uralmát. (Élénk helyes és a szélsőbaloldalon.)

Előzők: Lovász képviselő ur elállott a napirend előtti felszólalástól. Következik ezután a napirend. Az ülést 10 percre felüggeszti.

Szünnet után:

Előzők: Az ülést újból megnyitom. Következik a napirend: a miniszterelnök ur programja feletti vitának folytatása.

Véssé József beszéde.

Véssé József: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) E t. Ház két utolsó ülésén Bedőházy János és Olay Lajos t. képviselőúrsaim fejtegetések során többször egyenesen aposztrófáltak az én csekélységemet. Enn érre invitáltak arra, hogy e vitában magam is résztvevén, megokoljam a szabadelvűpártból való kilépésemet (Élénk helyes és a bal- és szélsőbaloldalon.) és megdefiniáljam a Ház színe előtt azon állásfoglalásomat, amely a kilépést követte (Halljuk! Halljuk!)

(Az 1899: XXX.)

T. képviselőház! A szabadelvűpárt elnökehez intézett levelemben kilépésem alkalmával az 1899: XXX. törvények módosítására vonatkozó szándékát jelöltem meg az igen t. miniszterelnök úrnak. Azt mondom, *alkalmával és nem okból*, legalább nem utolsó okból és mindenesetre nem egyetlen okból. Ámbátor tartozó kötelességem egész nyíltsággal kijelentenem azt, hogy ez az egy momentum is az én szerény appreciációim szerint tökéletesen elegendő lett volna reám nézve a szabadelvűpárt költelékének elhagyására. (Élénk helyes és a bal- és szélsőbaloldalon.)

T. képviselőház! Midőn a kérdés taglalásába bocsátkozom, legyen szabad mindenekelőtt megállapítanom, hogy a kormányelnök úrnak erre a kérdésre vonatkozó álláspontját egyrészesen megállapítani, igen bajos dolog. Három nyilatkozatot hallottuk a miniszterelnök úrnak a tárgybán a Ház színe előtt. Az első, melyet programbeszédében tett, egész általánosságban tartott, majdnem egyetemes érvényű kijelentés volt oly értelemben, hogy ha nem sikerül idejekorán az új autonóm vámtarifát Ausztriával együjt megállapítanunk és időközben a velünk szerződni kívánó hatalmasságok ajtónkon kopogtatnak, akkor a kormány felhatalmazást fog kérni a törvényhozástól arra, hogy e hatalmakkal a szerződéses tárgyalásokat megindítsa. Miltóztatnak látni, hogy itt nem egy hatalomról volt szó és nem valamely elszigetelt ad hoc felhatalmazásról, hanem arról, hogy ahány hatalom jelentkezik, mindmennyennyival lépessen a kormány tárgyalásba és a neki adandó felhatalmazás szólnon úgy, hogy ahány hatalom jelentkezik, annyival tárgyalhasson. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

A program előterjesztése után nemcsak a Rakovszky István t. képviselőúrsunk kérdést intézett a Ház színe előtt a t. kormányelnök úrhoz és arra szólította fel, hogy tekintettel az e tárgyban felmerült kétségekre, legyen kegyes e szándékait újból, de világosabban és szabatosabban definiálni. A t. miniszterelnök ur erre felelt és szándékának új definíciót adta. Ez már nem volt egyetemes. Már nem szögt úgy, hogy ahány hatalom jelentkezik, mindmennyennyival bocsátkozunk tárgyalásokba, hanem specialiter szögt Olaszországról és ennek indokul a borvám-klausulához fűződő nagy magyar borgazdasági érdek hozta fel.

Alig kezdődött elménben foglalkozni a minisz-

terelnök úrnak a második kijelentésével, amikor — talán már virradóra — Kossuth Ferenó t. képviselőúrsunk új ostromot intézett a t. miniszterelnök úrhoz, kijelentvén, hogy még mindig nem találja elég világosnak, még mindig nem találja elég szabatosnak, még mindig nem találja elég megnyugtatónak az erre a tárgyra vonatkozó kijelentéseit; kéri tehát, legyen oly jó és mondja meg újból, mi íorog hát elmében e tárgyát illetőleg. A t. miniszterelnök ur akkor harmadik formulátál fártá elénk, azt mondván, hogy most már nem valamely egyetemes felhatalmazásról van szó, minden jelentkező hatalmasság számára, nem is valamiről, aminek okvetlenül be kell következnie Olaszországgal szemben, sőt nagyon szívesen lemondana az egész dologról, ha az új autonómvámtarifát elkészülne, még mielőtt Olaszországgal sürgős lesz szerződni, amde, ha kénytelen lesz vele, bizony hozzá fog nyulni. bár kijelenti, hogy ez a kérdés most nem aktuális, nem egyéb pusztá gondolatnál, kormányzati ötletnél.

Miltóztatnak hát látni, hogy a programmónt időközben ötlettel finomodott, amelynek ma semmi aktualitása nincsen. (Tetszés a szélsőbaloldalon.) Azonban akár palpbilis programmónt, akár impalpabilis ötlet, a tény, amely végighúzódik mindhárom állításban, az, hogy a t. miniszterelnök ur data occasione, data necessitate és a gazdasági célszerűség szempontjából vezéreltelve, igenis hajlandó, hogy az 1899: XXX. törvényeket módosítsa.

Ugron Gábor: Ez ugy van!

Pozsgay Miklós: Ezt nem tagadhatja le egyelőre sem.

Véssé József: Már most legyen szabad nekem ennél a kérdésnél egy pár perig immorálni és e kérdés érdemleges taglálása előtt megvizsgálni azt a gazdaságpolitikai és államjogi állapotot, amelyben ma vagyunk és amelynek fenntartására az 1899: XXX. törvények értelmében 1907-ig obligót vállaltunk. Ezt az obligót az 1899: XXX. t.-c. értelmében igenis vállaltuk, de nem feltétlenül, hanem feltételesn vállaltuk azokkal a határozottan megjelölt feltételekkel, amelyek ama törvényben stipuláva vannak. E feltételek a következők:

Először Magyarországnak jussa van követelni, hogy a közös vámtarifát régi autonóm vámtarifára, amely az osztrák part kellő védelemben részesítette, ellenben a magyar mezőgazdaság terményeit oltalmatlanul hagyja, új vámtarifával helyettesítessék, amelyben a magyar mezőgazdasági cikkek vámvédelme teljesen egyenlő mértékű legyen az osztrák iparnak adott védelemmel. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Másodsor kiemondotta ez a törvény, hogy minden gazdaságpolitikai egyezménynek, amely akár Magyarország és Ausztria között, akár a közös vámtarifát és a külföld között létrejö, egy és ugyanazon időpontban kell megszülnie, oly végből, hogy Magyarország teljes akció-szabadságot a gazdasági politikai berendezés egész vonalán visszazerezhesse. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) A harmadik feltétel pedig az volt, hogy az új autonóm vámtarifát elkészülte előtt külföldi hatalmasságokkal szerződéses tárgyalásokba bocsátkozni nem szabad. (Élénk helyes és a bal- és szélsőbaloldalon.)

Am t. Ház nem csupán ez áll az 1899: XXX. törvényekben. (Mozgás a jobboldalon) hanem van benne még valami, amire az önkök szíves figyelmét kikérem (Halljuk! Halljuk!) és amire nézve barát lezsek véleményemet teljes határozottsággal kimondani. Midőn az 1899: XXX. törvények ezeket a feltételeket biztosítja Magyarország számára, akkor nem zárul be az a törvény, mint bármely más rendes és normális törvény, a végrehajtási záradékkal, hanem egy külön szankcióit tartalmaz, amely mindezen három feltételre kiterjeszkedik s amely úgy szól, hogy e három feltétel bármelyikének megsértése a viszonosság megsértését jelenti s hogy e három feltétel bármelyikének megsértése esetében Magyarország joga van — se szó, se beszéd — minden más ténylező meghaltatása nélkül vámsorompóit felállítani.

Olay Lajos: Ez nem tetszik az örökös államtárs-jelölteknek! (Zaj.)

Előzők: Csendet kérek!

Véssé József: T. Ház! Szó esett a most folyó vita során innen is tulnan is erről a kérdésről, hogy milyen a közjogi természete ennek a törvénynek. Vizsgálatot jésül az a kérdés, hogy vajjon ez a törvény, amely paktum útján jött létre, csakugyan egyedül paktum útján bontható-e fel. En a kérdésnek ehhez az oldalához hozzájárulni nem akarok, mert meggyőződésem szerint ennek a momentumnak semmitéle lényeges jelentősége nincs. De van szeresésem rámutatni valami egyébre, ami döntő súlyjal esik a latba; van szeresésem rámutatni arra a szankcióra, amelyről szómi szeresésem volt s amely egyenesen meghatározza, hogy ehhez a törvényhez pedig mindaddig, amíg a benne foglalt kikötések le nem jártak, tehát 1907-ig senkinek e világon hozományulnia nem szabad. (Élénk helyes és a szélsőbaloldalon.)

T. Ház! Még mielőtt e törvény jogi természetének analizésébe bővebben belebocsátkoznám legyen szabad egy perig megállani azon indító ok előtt, melyet a t. miniszterelnök ur programbeszédében és későbbi nyilatkozataiban az 1899: XXX. t.-c. módosíthatóság mellett hozott fel. Ez az indok lapírdásisan kifejezve, a gazdasági célszerűség volt. Már most kérdezem a t. képviselőházat, hogy nem alkalmas-e nem annyira a szándék, mint a szándék mellé bigyesztett ez az indok arra, hogy minden lelkismeretesen érző s az ország érdekeit gondosan feltő embernek nyugalanságrát lidézze? (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hiszen ha ama három feltétel egyikét most a gazdasági célszerűség örven meg lehet módosítani, ki áll nekünk jót arról, hogy 1907-ig nem állanak elő olyan újabb esetek, midőn t. miniszterelnök ur a képviselőház elé állhat azzal a kéressel, hogy megnit a gazdasági célszerűség esetén, mondjunk le a három feltétel közül a többi

kettőről is? (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Hiszen nem kell nekünk valami fizikai csodát megkonstruálnunk, holmi politikai Jules Verne regényt megszerkesztetni, hogy ezen eshetőségeket lássuk magunk előtt. Hiszen, bocsánatot kérek, az új autonóm vámtarifának sorsa nem elég kétséges-e magában Ausztriában? Nem látnuk-e azt, hogy az osztrák parlament szabikoztsága e vámtarifát tárgyalásai közben az éppen Magyarországot érdeklő vámtételeknek egy egész soroatát félretette mint olyanokat, amelyek később lesznek a megbotránkozás köve, de amolyanok megnyirváltásra vagy felemelőre az adott politikai szituációban elég bátoraságot magukban nem találtak. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) És nem olvastam-e t. miniszterelnök ur és az ő szabadelvűpárti elvtársai az újságokban az ifjúcseheknek azon határozott kijelentését, hogy azon belpolitikai események után, amelyek Ausztriában az utóbbi időben lejajlottak, nincsen emberi és isteni hatalom a világon, amely a csehekét visszataratja attól, hogy az új vámtarifát a legszélesebb mértékben meg ne obstruálják? Nem tartozik tehát a politikai lehetlenségek birodalmába, hogy az új autonóm vámtarifából Ausztriában nem lesz törvény. És ki áll jót nekünk arról, hogy ha most ez a precedens megalkottatik, annak idején a t. kormányelnök ur, vagy utódja nem fogja-e azt mondani, hogy miután az 1899: XXX. törvények nem bizonyult olyan neheztvárnak, mint aminek az urak képzelték alkotáskor, s a gazdasági célszerűség tanácsolja, hogy nem szabad megszüntetni a régi állapotot, tartuk meg tehát a régi vámtarifát és annak alapján tárgyaljuk a külfölddel kötendő szerződéseket? A t. miniszterelnök ur a fejét rázza és e reánk nézve nagyon megnyugtató, hogy az ő szubjektív érzése az, hogy ez az eset nem fog bekövetkezni. Amde a politikában minden eshetőséggel számolni kell. Olyan eshetőségekkel pedig éppenséggel, amelyek, mint kimutattam szeresésem volt, a valószínűségnek minden látszatával bírnak. (Helyes és a bal- és szélsőbaloldalon.)

Avagy ki tekintheti kiártnak azt a másik eshetőséget, hogy a külfölddel megindítandó szerződések tárgyalása során egyik vagy másik hatalmasság ki fogja jelteni azt, hogy a hatalmasságok legtöbbje által elfogadandó lejárati határidőt a maga részéről nem tartja akceptábilisnak. ó más határidőt kíván, és lehet, hogy ehhez szegődik egy két-három más hatalmasság is? Ki áll nekünk jót arról, hogy akkor nem fog a t. kormány idejönni a Ház elé és nem fog-e az alól is abszociót kérni? (Igaz! Ugy van a szélsőbaloldalon.) Ezekkel a skrupulusokkal szemben azt halljuk a tudóidról, hallottuk a t. miniszterelnök ur ajkáról is azt a megnyugtatót, hogy hiszen kérem, ez egy egészen ártatlan dolog, amelynek még ma nincsen semmi aktualitása. Hát ha egy különben egészen ép mestergerendát megfurok és beleeszek egy egész szussalódat, amely ott elkezd örülni, mikor hallom az örülésnek ritmikus kopogását, akkor nem mondatom, hogy nagyon ártatlan dolog, hiszen csak most kezd furni a mestergerendát és nem fog az épület mindjárt a nyakamba esni. Köszönöm én azt a házat, én biz abban lakni nem kívánok. (Helyes és a szélsőbaloldalon.)

Egyébiránt, t. képviselőház, legyen szabad már most megvizsgálom az 1899: XXX. t.-c. jogi természetét. (Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Ismételve előre-bocsátom, hogy az én appreciációim szerint tökéletesen mellékes kérdés, paktumos-e ez a törvény vagy nem. En a törvény jogi természetének lényegét másutt látom. Legyen szabad a t. képviselőház előtt kijelentem, hogy hol. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Hogyjan jött létre az 1899: XXX. t.-c.? Bánffy és Barden között a kiegyezés úgy szölt, hogy 1903-ig fenntartatik a viszonzosság kikötésével az önálló vámtarifát államjogi állapotában a vámközösségi status quo. Ezt az egyezséget a Thun-kormány az ó hatalomra jutásakor szétépte és új egyezkedésre szólította föl Magyarországot. Az új egyezkedésben Ausztria azt kívánta Magyarországtól, hogy rövidnek fálván a határidőt az osztrák beállapok szanalására. 1903 ról 1907-re helyezze át Magyarország a vámközösségi állapot fenntartásának határidejét. (Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.) Magyarországot nem volt hajlandó ezt ingyen megadni, hanem esere-iglyettel ajánlotta fel Széll Kálmán útján Ausztriának. Ennek a csere-iglyetnek az imént felsorolt három feltétele volt: Először az, hogy kapunk: új közös autonóm vámtarifát; másodsor, hogy a lejárati határidő össze fognak esni; harmadsor, hogy az új autonóm vámtarifát elkészülte előtt a külfölddel szerződéses tárgyalásokat meg megindítani nem szabad. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) A do ut des elve érvényesült. Azt mondták Ausztriában: addása, neze. A rengeteg nagy engedményt, mely úgy szölt, hogy nem fogom 1903-ban felállítani vám-sorompóimat, hanem vérok 1907-ig, adok nekem még négyévi időt a belső állapotaid rendezésére, a parlamenti rend megszerzésére, az osztrák parlament munkaképességének helyreállítására. (Halljuk! Halljuk! a bal- és szélsőbaloldalon.) Előnk esenget.) ezt az örési jelentőségű vívmányt mi Ausztriának ingyen nem adtuk, hanem kikötöttünk három ellenszolgáltatást és a viszonzosság szankciójának komolvánvába. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Mit csinál most a t. miniszterelnök ur? (Halljuk! Halljuk! a bal- és szélsőbaloldalon.) Azt mondja, hogy az akkor törvénybe iktatott és nekünk koncedált három nagyon komoly ellenszolgáltatás közül az egyiket egyszerűen szolgálatunk ki Ausztriának ingyen. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Ez mondatik, t. Ház, hogy ennek komoly okát lehet adni. (Zaj.) Előnk esenget.) és ez volna a borvám-klausulához fűződő nagy nemzeti érdek. (Zaj a jobboldalon. Kiáltások: „Mehalt Kállay Béni!”)

Pólnyi Géza: Az üresség nagyon kellemes! Elmebet a miniszterelnök ur közös pénzügyminiszternek. Meg lesz oldva a válság. (Zaj.)

Vérszi József: Legyen szabad, t. képviselőház, ezzel szemben rámutatom arra, hogy a borvámklauzulahoz fűződő nagy nemzeti érdek mindent inkább kíván, semmint az 1899: XXX. t.c. változtatását. (Ugy van a bal- és szélsőbaloldalon.) Mi birta a törvényhozást arra, hogy befolyását olyképp gyakorolja a magyar kormányra, hogy az olasz kereskedelmi szerződés felmondassék? Az az elszántsága az egész magyar társadalomnak, az egész gazdasági közöleménynek, mondhatnám az egész parlamentnek, hogy meg akar szabadulni a borvámklauzultól. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Már most, engedelmet kérek, az olasz borvámklauzultól való megszabadulásnak egyetlenegy biztos és könnyű módja van, az, hogy hivatkozván az 1899: XXX. t.c-ikre, mely nem engedi meg, hogy szerződéses tárgyalásokat indítsunk az új vámtarifa megalkotása előtt, hagyjuk lejárni a régi szerződést és addig ne kössük meg az újat. (Jaj!) Hát, engedelmet kérek, én nem mondom, hogy ez helyes, de ha a kérdés indokolásának súlypontja csakugyan a borvámklauzulahoz fűződő nagy nemzetgazdasági érdekekben van, akkor ez az egyedüli helyes. De bármiféle indok hozható is fel, azt a vötkös könnyelműséget nem menti semmi, amelylyel a t. kormány a kérdésben eljárni méltóztatott. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon s a középén.) Legyen szabad ezt szintén egész röviden megindokolnom. (Halljuk! Halljuk!)

Tudvalevő, hogy az olasz szerződés létrejötte körül nem egyedül Magyarország van érdekelve és hogy Ausztriánál is, Magyarországnál is, és a monarchiánál mint diplomáciai kollektív lényűnél is sokkal fontosabb érdeke Olaszországnak az, hogy Ausztriával és Magyarországgal való kereskedelmi viszonyait barátságos szerződésben rendezze. Az olasz gazdasági politikuskok, nagyvívő államférfiak, hónapok óta tartó harcias beszédeit figyelemmel és intelligenciával kell elolvasni; ők azért csörteltek a kardot, mert békét akarnak, és nincs egész Olaszországban egyetlen komolyan számbavehető politikus sem, aki ne vallaná meg, hogy váms- és gazdaságpolitikai szempontból itélve meg a dolgot, az osztrák-magyar-olasz vám-szerződés létrejötte legelső sorban és túlnyomólag olasz érdek. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

De volna bár másképp, volna bár a monarchiának első sorban az érdeke, volna bár túlnyomólag Magyarországnak érdeke, ki hallotta valaha azt, hogy egy nagyhatalmasság úgy megy vámpolitikai alkudozásokba, hogy maga jelenti ki, hogy nem tud meglenni ama kereskedelmi szerződés nélkül? Ki hallotta valaha azt, hogy egy hatalom oly gyengeségről tesz tanúságot, hogy egy törvénybe iktatott alkotmányos garanciát készül feladni és ezt előre bejelenti országának világnak, csak azért, hogy az Istenért valahogy az Olaszországgal kötendő szerződés el ne maradjon? Gondolja-e a miniszterelnök ur, hogy ez az eljárása az Olaszország nevében velünk alkudozásba lépendő olasz államférfiakat igényelje mérsékeltére fogja bírni, hogy ez a mohó tulbulozgatás az olasz étvágyat, a tárgyalások során támasztandó olasz igényeket lejjebb fogja fokozni? Nem adok rá feleletet, kérjen feleletet a logikától és az empirikuss mindennapi tapasztalatától és be fogja látni, hogy ez az elhamarkodott kijelentése az olasz kereskedelmi szerződés megkötését nem hogy könnyíteni, de megnehezíteni fogja. Fe-téve tehát, hogy nem első sorban olasz, hanem kizárólag magyar érdek az olasz szerződés megkötése, a mondottakból az következik, hogy akkor is vár egy előreléti és óvatos kormány a legutolsó pillanatra s amikor már korméreg a szükségesség, csak akkor jelenti a Háznak és eszközli ki a felhatalmazást, de jól körülírva, a közvélemény megnyugtatósa végett világosan kijelentve, hogy csak erre az egy esetre kéri a felhatalmazást és ez semmi más esetre nem vonatkozik. (Helyeslés a szélsőbaloldalon és a középén.)

Polonyi Géza: De tarifát csinál előbb.

Vérszi József: Volt szerencsém rámutatni arra, hogy az olasz szerződésnek létrejötte nem kizárólagos érdeke Magyarországnak vagy a monarchiának és most hozzátesszem, hogy itt benn is nem Magyarországnak elsőrendű érdeke, sokkal fontosabb érdeke ez Ausztriának, mely iparokkének tetemes részét gyümölesőző és hasznos hajtó módon tudja elhelyezni az olasz piacokon és továbbá erős diplomáciai érdeke a monarchiának, amely a hármasszövetség megszilárdulását reméli a szerződés létrejöttétől és a hármasszövetség meglazulásától kell tartania, ha a szerződés létre nem jön.

Már most mi léle politika az, amely azt olozza, hogy olyasvalamért, ami túlnyomólag osztrák érdek és ami igen nagy érdeke a monarchiának, Magyarország egyedül fizesse meg a vételért. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Hiszen, ha előállt volna valamikor az elodáhatatlan szükségese annak, hogy a szerződési tárgyalásokat megindítsuk, akkor a gondjaira bizott érdekeink lelett féltékenyen örködő magyar kormánynak mi lett volna a helyes és okos eljárása? Az, hogy úgy, mint Széll Kálmán 1899-ben nem adta ingyen a 4 évre való meghosszabbítást, úgy a mostani kormány se adja ingyen az 1899: XXX. t.c-ik egyik nagy garanciájának feladását, hanem mondta volna Ausztriának azt, hogy ha neked iparod érdekekben sürgős az Olaszországgal való szerződés, hát ez nekünk nem olyan nagyon fontos, kérünk tehát érte ellenszolgáltatást gazdaságpolitikai dolgokban, a vámszövetség megkötésénél, a vámtételek megállapításánál. (Tetszés balról.) A monarchiához fordulhatott volna az akkori kormány — nem tudom, hogy a miniszterelnök ur lesz-e akkor kormányn, vagy más — és mondhatta volna: Ha pedig neked nagyon diplomáciai érdeked, hogy a szerződés létrejőjön akkor én magyar kormány és Magyarország ellenszolgáltatást követeltek tőled. És mely területen? A katonai kérdések békés kiegyenítése terén. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

A t. kormány azonban előre lemond minden ellenszolgáltatásról és önként ajánlja fel először az

Olaszországgal minél kedvezőbb feltételek mellett kötendő szerződést, Ausztriának és a monarchiának pedig felajánlja az önkéntes és ingyenes lemondást az 1899: XXX. törvényekben nekünk adott nagy kedvezményeknek egyhármadáról. Hát, t. képviselőház, nem tudom, bűn-e ez vagy biba. Ezt csak a közeljövő fogja földeríteni. De ha csak biba is, a politikában vannak nagy hibák, melyek végtetésben rombolnak, mint az apró bűnök. Ez pedig a hibák legnagyobbjai közé sorolható.

T. képviselőház! Ha már szerencsém volt felszólalni, legyen szabad még röviden rámutatnom azon egyéb természetű okokra is, melyek rábírtak engem arra, hogy elhagyjam annak a pártnak kötelekét, amelynek kebelében sok esztendőn át, azt hiszem, kötem telhető erővel és lelkesedéssel küzdöttem.

(Hogy jött ide Hédeváry.)

Ez okok egyike és talán elsöje az, hogy definiálhatnánk és zavarosnak tartom a kormányelnök urnak a pártokhoz való viszonyát egyáltalában és magához a többséghez való viszonyát is, és hogy ezen definiálatlan viszonyból, úgy látom, még súlyosabb politikai bonyodalmak, még kellemetlenebb parlamentári zavarok fognak előállni. (Helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Polonyi Géza: Mikor senkinek sem kell, mindenki támogatja a miniszterelnököt!

Vérszi József: Legyen szabad egy visszazapillantást vetnem arra a módra, ahogy az igen t. miniszterelnök ur a kormányhatalom birtokába jutott.

Gabányi Miklós: Ideesepent!

Vérszi József: Mikor utóbb köztünk termett s azt kérdeztek, hogy minő közjogi minőségben juttott ide, tőle is, Kossuth Ferenc t. képviselőtársunktól is az a feleletet kaptuk, hogy még nem volt miniszterelnök. Ez negatív meghatározás, amelynek hasznát a parlament diskusszió keretében egyáltalában nem látom. Azt is mondhatnánk, hogy már nem volt teljesen horvát báb, de ez is csak negatív meghatározás, amelynek szintén nem sok hasznát lehetne venni. Fájdalom a miniszterelnök urnak azt a hibrid természetét látván, amely akkori megjelenéséhez tapadt, a magam részéről szintén csak negatív meghatározást kockáztatok, t. i. azt, hogy gróf Khuen-Héderváry Károly, mikor a Széll Kálmán lemondása után beállottválság közepette itten köztünk megjelent, semmiesetre sem volt egyszerű politikai turista. (Derütség.) Ez — gondolom — egészen kétségtelen, mert ha mint egyszerű politikai turista jött volna közbéni, akkor, gondolom, a régi híres magyar vendégszeretet fogadta volna őt az ellenzéki pártkörökben is, a szabadlevél pártkörben is és a szabadlevélpártban nem talált volna ugyan nyájas mosolygást, az ellenzéki pártkörökben pedig ugyan komoly méltatást, amennyivel ő excolenciája ta alkotott. (Élénk derütség.)

Hát talán mondjuk úgy, hogy a miniszterelnök ur akkor a koronának kismemelt miniszterelnökjelöltje volt, azt ő akkor nem tagadta, talán nem kérdeztek meg, de hiszen az események nemskora beigazolták ennek a definíciónak helyességét. Már most mit csinált a koronának kismemelt miniszterelnök, mikor egy kormányválság közepette ideérkezett, hogy a kormányválságot megoldja? Adott programot. De hol? Az ellenzéken. T. képviselőház! Akkori időben az ellenzéki pártvezérek szalonjaiból is az ellenzéki pártkörök elsőszobáiból hallatszóttak ki egyes foszlányai a t. miniszterelnök ur programjának. Mondhatom, valóban élvezetes volt látni ezután, hogy ezeket a mozaik-darabokat estéknént ki, szabadlevélpárti emberek, hogyan raktuk össze a klubban, hogy belőle megkonstruáljuk magunknak a t. jövendőbeli miniszterelnök ur politikai egységét. (Derütség balról.) A t. miniszterelnök ur azonban nemcsak az ellenzéki pártkörökön járt, hanem megható előzenyességében a kisebbséget iránt még tovább is ment és látogatásaital és — amint ő mondja — megbeszélgetéseivel megírtta az ellenzéknek egyes elszigetelt férfait is, ami már igazán az előzenyességnek, az udvariasságnak klimaszja; ezt nem hiszem, hogy egyhamar túl lehet valamiképpen szárnyalni.

Ezeknél a tanácsoknál nem lehet mondani, hogy az ellenzék ezt az előzenyességet valami nagy ocauceszal honorálta volna, sőt az ellenzék teljesítette nagyon rigorózusan, nagyon lelkiismeretesen már eleve is a miniszterelnök ural szemben ellenőrző-kötelességet és ugyancsak vállaltára fogta, faggatta jobbra, faggatta balra, kerestikérdéseket intézett hozzája, politikai Röntgen-lámpásokkal keresztülvilágított rajta és csak mikor mindezek a procedurákon keresztülment, csak akkor jelentette ki olyik, hogy akceptálja, olyik, hogy nem akceptálja. Mikor ezt felsorolom, világért sem azért tesszem, mintha ezt hibájánl rónám fel a miniszterelnök urnak, sőt eddig a dolog tökéletesen rendben van. De bocsánat kérek, az embernek akkoriban az volt a benyomása, hogy ő excolenciája az így soignirozott ellenzékől akarja a kormányt megalakítani. (Mozgás jobbról.) Ha a t. miniszterelnök ur a kisebbség előtt fejté ki programját, ha a kisebbség előtt tárja fel lelkének legtitkosabb redőit, ha az ellenzék vezérférfait győzi meg arról, hogy mi volt, mi van és leszen: akkor a közvártakozás az volt, hogy kisebbségi kormányt akar alakítani, ami teljesen alkotmányos, teljesen korrekt volna, ami ellen semmiféle kifogás a világon nem volna emelhető. Ha a t. miniszterelnök ur ellenzéki csoportokból állít össze egy koalíciós kabinetet, bejön, kéri a Ház bizalmát, nem kapja meg, leszavaztatják, felszátja a Házat, és a győztes kisebbség lobogója alatt hívja sorompóba a választókat akkor a dolog a maga helyes proceduráját éli és semmiféle kifogás alá a t. miniszterelnök ur eljárása az én meggyőződésem szerint nem esett volna. (Derütség a szélsőbaloldalon. Mozgás jobbról.)

Azokban réam nézve legelőbb meglepetés volt az, hogy mindezek után a t. miniszterelnök ur a többségtől alakított kormányt és az eddigi kormány-pártra kívánt támaszkodni.

Endrey Gyula: Dehogy! Átvette a leltárt!
Polonyi Géza: Jól számított! Látszik!

(A katonai javaslatok.)

Vérszi József: Már most legyen szabad a t. miniszterelnök ur előtt a szabadlevélpárt egy volt tagjának lelki világvál beszámolója, amely abban a pillanatban alakult, amidőn kiderült, hogy ezen előzmények után a t. miniszterelnök ur a szabadlevélpárt bizalma segítségével akarja az ország ügyeit vezetni. A kiindulópontja annak a lélektani analízisnek — kijelentem, hogy ez tisztán szubjektív dolog és a világért sem mondom, hogy volt elvtársaim lelkeiben is ilyen érzések hőmpölyögtek — a katonai javaslatok benyújtása. Ez szerencsés voltam akkor a többség bizalmából a véderő-bizottságban helyet foglalni. A véderő-bizottságban nevezetes dolgok történtek a javaslatok előzetes tárgyalásánál. Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter ur aggodalmasan körülnézett, becukukta az ajtót és amikor egészen entre nous voltunk, akkor nem egy pástoróra következett, hanem valami, amit a magyar ügy nevez, hogy alánk gyűjtötték a poklot, a német pedig úgy, hogy „die Hölle kann heiss machen“. (Derütség.) Mikor be voltak oszva az ajtók...

Mánaloh Aurél: Nem voltak azok becukukta, t. képviselő ur. (Mozgás és zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások: Főfűtő!) Azt én mondom! (Halljuk! Halljuk!)

Vérszi József: Vannak ajtók, t. képviselő ur, amelyeket kulcs nélkül is be lehet csukni, és vannak ajtók, amelyeket kulcs nélkül is ki lehet nyitni.

Mánaloh Aurél: Vérszi kinyitotta!

Vérszi József: Én kinyitottam, hogy kijöhessenek rajta. (Éljönzés a bal- és szélsőbaloldalon.) Akkor, t. képviselőház, báró Fejérváry Géza még aggodalmasan körültekintett, hogy valamely külföldi nagyhatalom nem halgatózik-e az ajtón és mikor arról is meggyőződött, hogy nincsen oitan egy Dreyfus kapitány, aki borderót küldjön Pétervárra, akkor a miniszter ur adatok kezdett nekünk rendelkezésünkre bocsátani, amelyeket röviden csak úgy fogok jelmezni, hogy égnek meredti lólik minden ha'unkszála.

Szálló Géza: Hiszen te kopasz vagy! (Derütség.)

Vérszi József: És minthogy a diszkrétó feltételül köt, csak annyit fogok rólok elárulni, hogy ezek az adatok nem telek tanúságot az osztrák-magyar monarchia haderejének modern színvonalon való tökéletes állásáról. (Mozgás.) En réam ezek az adatok akkor teljesen meggyőző hatást tettek és újságolvasó t. képviselőtársaim vissza fognak emlékezni a véderő-bizottság tagjai ugyanóságok, hogy a törvényjavaslat előkészítése folyamán én a véderő-bizottságban több ízben felszóltam és a tölem telhető melegséggel, annyi intelligenciával, amennyit az Isten nekem adott, egykeztem a kormány törekvését elősegíteni és a törvényjavaslat sorsát biztosítani. A véderő-bizottságból bejöttek ezek a javaslatok a képviselőházba, ahol egy campagne kezdődött, amely nyolc alkaló hónapig tartott. Egyedül magamról beszéltek csak. Állandó puskaropogás között voltam ez idő alatt, mert én nemcsak képviselő, hanem újságíró is vagyok és arról, ami bennem él, nap-nap után a nyilvánosság előtt kel. tanubizonyoságot tennem. Tanubizonyoságot is tettem arról a meggyőződésemről, hogy azokra a javaslatokra szükség van, és az újoncemelés elkerülhetetlen, hogy ennek megszavazása nélkül a monarchia biztonsága veszélyeztetve van és a katasztrórák egész özöne zudolhat ránk. (Ugy van! a középén.) Ilyen módon működtem hónapokom keresztül a nyilvánosság előtt és a t. Háznak méltóztatik visszaemlékezni, hogy ilyen értelemben szóllaltam fel nagyon exponált viszonyok között a javaslatok mellett it e Házon is.

Most jött a miniszterelnök ur és azt mondta nekünk, a szabadlevélpárt tagjainak, hogy: uraim, cserében kell hagyni mindent, de — jól megértésük — mindent, az eddigi vezért, első sorban, az eddigi politikát másodsorban és azokat a javaslatokat, amelyekhez hozzá vagyunk fűzve a politikai önérték minden szával, harmadsorban, de a legsürgősebben. (Élénk mozgás és zaj jobboldal.)

T. képviselőház! Nem mondom én, hogy ezek lehetetlen insznuációk, hiszen a tények azt bizonyítják, hogy nagyon is lehetséges insznuációk voltak. De már abban, azt hiszem, mindenki egyetért velem, hogy ezt a megfordulást természetesen találni, talán mégis kissé horvát ízü feljogás a többség hivalásáról és kötelességeiről. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

(Széll folytatása?)

A t. miniszterelnök ur azzal a megnyugtatóással lépett elbék, hogy ő Széll Kálmán folytatása lesz. Publicisztikai minőségemben már voltam bátor nem kis megdöbbenéssel analízálni ezt a kijelentést és rámutatni arra, hogy az éj is folytatása a napnak, a tél is folytatása az ősznek és mégis, ki tagadhatná, hogy az éj a napnak, a tél az ősznek öles ellentéte. Sok minden, ami egymásnak folytatása, egyuttal egymásnak ellentéte is és a t. miniszterelnök ur nekünk nem adott semmit, de semmi néven nevezendő garanciát arra, hogy ő, aki folytatása akar lenni Széll Kálmánnak, nem fog-e valamikor, tartok tőle, nagyon hamar, Széll Kálmán ellentéteire átalakulni? (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Ki is derült már órákkal a t. miniszterelnök ur kinevezése után, hogy milyen folytatását várhatjuk tőle a Széll Kálmán rozmijének. Hiszen már programbeszédében bejelentette, hogy ő Széll Kálmán legkardinalisabb alkotását, az 1899: XXX. törvény-cikket meg akarja övni attól a végzettől, hogy intakt maradjon. (Nagy zaj és ellentmondás a jobboldalon.)

Ugyancsak a t. miniszterelnök ur jelentette ki több ízben, megvallom, nem szívesen, megvallom nem simán, megvallom akadozva és röstelkedve, de kijelentette, hogy bár elvben feltétlen barátja a korlátlan szószabadságnak, a kiotörtől, ha annak szükségét fogja látni, idegenkedni nem fog. (Nagy zaj és ellent-

mondás a jobboldalon. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Benne van a beszédében!)

T. Ház! Ez az ország sem nem vak, sem nem siket; ez az ország az itt elhangzott miniszteri kijelentéseket meghallja és az uszágon olvassa és t. képviselőtársaim a föluladóról ezeket a miniszteri kijelentéseket semmiféle módon elhomályosítani a közvélemény fellegában nem tudják. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

A t. miniszterelnök ur továbbá volt szives negatív formában, nagyon diplomatikusban egyuttal azt is bejelenteni a Háznak, hogy ő éppen nem írtozik az ex-lexben való választástól sem. Azt mondotta ugyanis, hogy hiszen, ha megadják neki az indemnitást, akkor neki az új választásokra semmi szüksége nincs. Most tessék ezt kilordítani és akkor majd meg fogják látni, hogy mit jelent ez? Jelenti ezt: „Hogyha pedig nem adjátok meg, akkor feloszlatom a képviselőházt ex-lexben is.”

Mánnah Aurél: Valamit csak kell csinálni! (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Oh!)

Véssi József: Lámt. képviselőház, valami eredménye mégis csak van az én ülésem engyelmének! (Felkiáltások a jobboldalon: Nincsen semmi!)

Beck János: A királyi eskü! (Mozgás)

Mánnah Aurél: Nem a feloszlásra volt mondva! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Most visszaszívja!) Nem szívok vissza semmit!

Véssi József: Engedje meg a t. képviselőház és kívánja a t. többség, hogy rámutassak egyelőre egy körülményre, arra, hogy a t. miniszterelnök ur az utóbbi két pontban azt az álláspontot foglalja le, amelyet elfoglat, (Halljuk! Halljuk!) akkor véres igazságtalanság történt ebben az országban valakin, akit gróf Tisza István személyében van szerencsém megnevezni, mert engedelmet kérek, gróf Tisza István teljes férflasságát, teljes nyíltsággal közeledett a szabadelvűpárthoz, szabadelvűpárt minden árnyalatához és azt mondta: Én jövök egy programmal, a program ez: megpróbálni a házszabályok mostani szövegével, de erőteljesebb kezelésével, ha lehet; ha pedig nem lehet, akkor erőteljesebb drakonikus rendszabályokkal. és ha ezek sem használódnak, akkor nem idegenkedni az ex-lexben választástól sem. (Mozgás a jobboldalon és felkiáltások: Nem mondta!)

Véssi József: Igenis mondta!

Polónyi Géza: A fogarasi sajtót visszaküldte a rendőrség! (Nagy zaj.)

Véssi József: Mikor ő ezzel a programmal jött, akkor megindult egy mozgalom, megvallom, ebben a mozgalomban nekem is megvolt a magam része: ez a mozgalom azt mondta: „Handsoff!, az erzsákos beenyulás politikájához mi hozzá nem járhatunk.” (Mozgás és zaj jobboldalon.)

Engedelmet kérek, akkor ez a politika az erőszakos beenyulás politikája volt.

Időközben azonban a t. miniszterelnök ur elfoglat a kormányelőni székét és most, igaz, homeopatikusan részletekben, de ugyanazt a politikát adja be nekünk, (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon) csak hogy önként az politikát most a békes kibontakozás politikájának nevezik. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj és mozgás jobboldalon.)

Holló Lajos: És támogatni akarják.

Véssi József: Igazodjék el ezen t. Ház, mindenkori, hogy tud; én bevallom, gyarló voltommal ezen eligazodni nem tudok és ez volt egy másik oka a szabadelvűpártból való kilépésemnek. (Éljenés a szélsőbaloldalon.)

Már most azt kellene voltaképpen megvizsgálni, hogy a t. miniszterelnök ur, akinek viszonyát az ellenzékhez már volt szerencsém taglani, minő viszonyban van saját pártjához? Megvallom őszintén, itt kissé humorizukus képet telek.

A t. miniszterelnök ur, aki utólagosan belevette iszkájába Tisza István kormányzati eszközeinek a gyűjtőmennyét, most nyilván azon a címen kéri a szabadelvűpárt ö-liberális részétől a támogatást, hogy: „hiszen én a t. politikátokat csinálom.” A volt nemzeti párt tagjaitól pedig nyilván ezen a címen kívánja ugyanezt, hogy: „hiszen én teletek csinálom a politikát.” (Nagy mozgás és zaj jobboldalon.)

Megmondjam, hogy ez reám milyen benyomást tesz? Ez reám azt a benyomást teszi, hogy Széll Kálmán kormányhajjáról az árboorudat a t. miniszterelnök ur ledöntötte, azt ketlé-ürészelte és csináltattott magának abból két mankót és most ezen két mankón bandukol a magyar közéletben, mondván: lám én milyen erős vagyok, két mankón is járok egyszerre. (Éljenés és taps a szélsőbaloldalon.)

Amde mi lesz, ha egyszer ezek a mankók éjjel a kuckóban összeszagnak és megegyeznek abban, hogy a gróf ur hónalja alá többé nem mennek? Hogy akkor mi lesz, annak a jó Isten a megmondhatója. (Mozgás jobboldalon. Élénk tetszés baloldalon.)

(Hogyan kormány a bán?)

Most megvizsgálandó az én szempontomból az a kérdés, hogy tud-e hát, ha akar, a t. miniszterelnök ur Széll Kálmán folytatása lenni. (Halljuk! a szélsőbaloldalon.) A t. miniszterelnök ur nem mai gyerek; már férfikora legjában van, tul azon az életkoron, amikor az ember fejlődik, és még inkább tul azon az életkoron, amikor az ember átfeleldik.

A fiziológia azt mondja, hogy az emberi szervezetben minden hét estendőben megújul minden egyes sejt. A t. miniszterelnök ur Horvátországban háromszor hét estendőt töltött és már háromszor újult meg benne a sejtek. (Derűtség.) Azt hiszem, nem fogok ellenveléssel találkozni az önk-részéről sem, ha azt mondom, hogy három ilyen sejt-megújulás után a t. miniszterelnök ur államférfiúi egyéniségét teljesen bevégzették, — barbars szóval élve — megkövültnek lehet tekinteni. (Mozgás jobboldalon.) Már most beszéljünk egymással őszintén. (Halljuk! Halljuk!)

A t. miniszterelnök urnak Horvátországban 20 éven át kimutatott egyénisége talán a jog, törvény és

igazság ideáljaként mutatja őt nekünk? (Egy hang a jobboldalon.) A magyarok érdekében tette! Erre majd rátérek. Nézzük meg a t. Ház, milyen Horvátországot veit át gróf Khuen-Héderváry Károly és milyen Horvátországot hagyott ott? (Halljuk! Halljuk!) Átvett egy forrongó osztrák provinciát. És mit hagyott ott? Egy berzenkedő dészláv államot. (Mozgás jobboldalon.) Horvátországnak osztrák provinciából berzenkedő dészláv államná való átalakulása: ez a t. miniszterelnök ur huszóné báni működésének eredménye. (Nagy zaj jobboldalon.)

Barta Ödön: Tessék vigyázni, Horvátország nem állam. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Véssi József: Nagyon köszönöm Barta képviselő ur oktatását, de magyar közjogot sem főle, sem mástól nem fogok tanulni. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Olay Lajos: A bán ellen tessék barcolni! (Nagy zaj.)

Vázsonyi Vilmos: Tessék átmenni a másik oldalra. (Szünni nem akaró nagy zaj. Élénk oszenget.)

Olay Lajos: Ez már szegény! (Mozgás és zaj.)

Véssi József: Egyébiránt széles Magyarországon nincsen ember, aki, mikor én Horvátországot berzenkedő dészláv államnak nevezem, ebben az irányt észre ne venné. (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) A t. képviselő ur nyilván szórakozottan hallgatta beszédemet s ezért nem vette azt észre. (Ugy van! a baloldalon.)

Olay Lajos: Tessék a bán háta mögé ülni. (Nagy zaj a baloldalon.)

Élnök: Kérem Olay képviselő urat, ne zavarja folytonosan a szónokot. (Helyeslés jobboldalon.)

Fichler Győző: Ezzel még nem védte meg a bán!

Olay Lajos: Te is odaválsz vagy!

Fichler Győző: Bolond lyukból bolond szél fúj. (Szünni nem akaró zaj.)

Élnök: Kérem ismételtén Olay képviselő urat, méltóztassék a szónokot nyugodtan meghallgatni.

Véssi József: Kérem a t. képviselő urat, ne zavarják ilyen vértos incidenssel beszédemet, mert a végére akarok eljutni. Meg akarom mutatni, hogy az eredményekben hogyan módosult, hogyan érvényesült a t. miniszterelnök urnak kétségtelen jó intenciója Horvátországban. Ő ugyanis félreértette hivatalát. A t. miniszterelnök ur lement Horvátországba azzal, hogy ott rendet fog csinálni. Pedig a rendet ott már megcsinálta báró Ramberg mint királyi biztos. A miniszterelnök ur kiüldetése az volt, hogy ott békét csináljon. Békét a horvátok nemzeti érzése és a magyar állam-egység eszméje között. Békét, mely a köztintzvények rokonságában, a horvát intézményeknek magyar szabadsággal való megjelítésében jelje alapját. E helyett a t. miniszterelnök ur csak rendet csinált. Egy jogháza rendjét, melyben ő és a kormányzat eszközei és talán még mások is, porkolábiszerepet játszottak, egész Horvátország népe pedig lojalokozásra és vallásra való költönység nélkül a rab szerepét vitte. Az a kép, amelyet Horvátország a miniszterelnök ur távozására után mutat, nem valóságban egy zendülésben álló fejjá-e és nem egy nyert-e megoldást, hogy erődtől szakki elnyomták a zendülést, a fejjá-e igazgatók pedig áthelyezték. (Tetszés és helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Nézzük már most, mennyiben helyes az a mentesség, melyet innen a jobboldalról hallottunk elhangzani, hogy t. i. magyar érdekéből tette mindent? Erről lesz még sok alkalom beszélni az indemnitás és költségtérítés során. Ma csak egyetlen egy tényt kívánok megállapítani. Ez a tény az, hogy a Horvát-Szlavonországba a Dunántúlról, fájdalom, évenként lecsurgó magyarság Szlavonában már az első generációban elveszti nemzeti jellegét. Rosszul mondom, nem veszi el, hanem erőszakkal vehetőtték ki azt a kivándorló magyarságot nemzeti jellegéből. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Polónyi Géza: Ez igaz! Meggyőződtem róla magam Csáktornán és másutt is!

Véssi József: A szobámban láttam egyet, deres haju, ősz szakállú ember arcáról a könnyektől lepe-regni, amidőn hozzám mint a magyar publicistika egyik munkásához jött, mint lelkes magyar ember segítségét kéri a vendédké meelő magyarság ezreinek megmentésére, mert semmiféle kérséssel, semmiféle kunyorálással, semmiféle törvényes lépéssel nem tudják ott maguknak azt a beneficiumot kieszközölni, hogy egyetlen egy magyar iskolát kapjanak. (Zaj és nyugtalanság a szélsőbaloldalon.)

Beéth Ákos: Szégyen, gyalázat! (Nagy zaj a jobboldalon.)

Véssi József: Egyetlen egy magyar iskolát sem kaphatnak. (Mozgás és zaj a jobboldalon.)

Gajári Géza: De tavaly ezt még nem vette észre. (Nagy zaj.)

Gal Sándor: Ellenben Tomascsot behozták miniszternek!

Polónyi Géza: Hiszen a zágrábi fogadóknak nem tűrik meg, hogy magyarul beszéljen az ember. (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Élnök: Kérem, méltóztassanak osendben lenni, mert nem hallom a szónokot!

Popovics Vazul István: Mindez nem áll. (Ellenmondások a baloldalon.) Én mint tanfőrnő jobban tudhatom ezt mint Véssi ur. (Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon. Ez is miniszter akar lenni!)

Véssi József: Mindaddig, amig Popovics Vazul István képviselő ur és írőársam általános kijelentésekkel akarja megcáfolni az általam felhozott adatokat, engedje meg, hogy utelgyem magam az ő ellenveléseim. Méltóztassék adatokat felhozni és megmondani, hogy hol van Horvátországban magyar tanyelvű iskola? Ha méltóztatik egyet is mutatni, akkor én szivesen igazat adok neki.

Popovics Vazul István: A szerémmegeyi „maradékok”-ban is van magyar iskola! (Egy hang a jobboldalon: Véssi urnak kötelessége lett volna ezt tavaly megmondani, ha tudta. Zaj jobboldalon.)

Élnök: Kérem, méltóztassanak osendben lenni, mert nem hallom a szónokot!

Polónyi Géza: Hiszen a zágrábi fogadóknak nem tűrik meg, hogy magyarul beszéljen az ember. (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Élnök: Kérem, méltóztassanak osendben lenni, mert nem hallom a szónokot!

Popovics Vazul István: Mindez nem áll. (Ellenmondások a baloldalon.) Én mint tanfőrnő jobban tudhatom ezt mint Véssi ur. (Zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon. Ez is miniszter akar lenni!)

Véssi József: Mindaddig, amig Popovics Vazul István képviselő ur és írőársam általános kijelentésekkel akarja megcáfolni az általam felhozott adatokat, engedje meg, hogy utelgyem magam az ő ellenveléseim. Méltóztassék adatokat felhozni és megmondani, hogy hol van Horvátországban magyar tanyelvű iskola? Ha méltóztatik egyet is mutatni, akkor én szivesen igazat adok neki.

Popovics Vazul István: A szerémmegeyi „maradékok”-ban is van magyar iskola! (Egy hang a jobboldalon: Véssi urnak kötelessége lett volna ezt tavaly megmondani, ha tudta. Zaj jobboldalon.)

Élnök: Kérem, méltóztassanak osendben lenni, mert nem hallom a szónokot!

Polónyi Géza: Hiszen a zágrábi fogadóknak nem tűrik meg, hogy magyarul beszéljen az ember. (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Élnök: Kérem, méltóztassanak osendben lenni, mert nem hallom a szónokot!

Polónyi Géza: Hiszen a zágrábi fogadóknak nem tűrik meg, hogy magyarul beszéljen az ember. (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Élnök: Kérem, méltóztassanak osendben lenni, mert nem hallom a szónokot!

Polónyi Géza: Hiszen a zágrábi fogadóknak nem tűrik meg, hogy magyarul beszéljen az ember. (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Élnök: Kérem, méltóztassanak osendben lenni, mert nem hallom a szónokot!

Polónyi Géza: Hiszen a zágrábi fogadóknak nem tűrik meg, hogy magyarul beszéljen az ember. (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Élnök: Kérem, méltóztassanak osendben lenni, mert nem hallom a szónokot!

Polónyi Géza: Hiszen a zágrábi fogadóknak nem tűrik meg, hogy magyarul beszéljen az ember. (Nagy zaj a Ház minden oldalán.)

Élnök: Kérem, méltóztassanak osendben lenni, mert nem hallom a szónokot!

Polónyi Géza: Zágrábban inzulálják az embert, ha a fogadóban magyarul beszél. Velem meg-történt ez.

Élnök: Osendet kérek!

Véssi József: T. Ház! Vagy talán abban lássuk a nemzeti szellemnek haladását husz év alatt, hogy a közös hivatalok csemereiről ott, ahol a magyar királyi szavak állottak, immar-lassan a magyar szó lekopott és e cimerek ma már csak királyi postahivatalokról és egyéb hatóságokról szólnak Horvátországban? (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Zaj jobboldalon.) Vagy talán abban lássuk a nemzeti szellem haladását, ha a legutóbbi zavarások alkalmával, amidőn a felbujtatókat és félrevezetett horvát tömegeket a magyar állam- és nemzeti életnek előretolt őrszemeit, a magyar állam-vasuti tisztiharnak tagjait életük és vagyonuk biztonságában fenyegették, hogy akkor az igen t. miniszterelnök ur legközelebbi szomszédságából nemesak a bujtatókat izelemeinek eltételese hangzolt íle, hanem egyuttal súlyos vád is a magyar államasuti tisztviselőkhöz ellen? (Ugy van! a szélsőbaloldalon. Mozgás és zaj jobboldalon.) Azok ellen, akik ott a magyarság ügyét szolgálják!

Gróf Bánffy Miklós: Hiszen Véssi is tudomásul vette Széll Kálmánnak ebben a kérdésben adott választát. (Zaj Halljuk! Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Véssi József: Széll Kálmán nem mondta soha, hogy a magyar állami tisztviselőkhöz pökhendi és kihívó viselkedéssel vonták magukra a horvátok haragját, amit ezt a bán tőszomszédságából kijelentettek. (Zaj jobboldalon. Halljuk! a szélsőbaloldalon.)

Polónyi Géza: Zerkovits is nyilatkozott a „Heimathschein”-ok dolgában, majd tárgyalunk erről is!

Véssi József: A t. miniszterelnök urnak Horvátországban elért kormányzati sikereit mégis csak két tény jellemzi legjobban: az, hogy az utóbbi 6 hónap során két forradalmat is látott Horvátországban. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Az egyiket a horvátok a szerbek ellen, a másikat a horvátok a magyarok ellen csinálták. Azt gondolom, hogy hat hónap alatt két forradalmat provokálni, valóban világrekordszámba mehet. Egyet azonban hozzá kell tennem; s ez az, hogy a kormányzati terrorizmusnak az a méréte, amely ott dult, a sajtó-, szóias- és gyüleke-ési szabadságnak az az elfojtása amely ott 20 év óta napirenden volt, nálunk 20 hónapig sem tarthatna, de még 20 hét előtt beállna a közvélemény egészséges reakciója az ilyen zsarnokság ellen. En attól tartok, hogy a t. miniszterelnök ur hozzánk is azzal a rendeletessel jött, mint Horvátországban, ide is rendelt jött csinálni, pedig ennek az országnak békére van szüksége, békére a szabadelvűpártban, békére a parlamentben, békére a nemzet és a trón között. Lusztia rendcsinálással ezt elérni nem lehet. (Ugy van! a szélsőbaloldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igazság reher galambját elkergette a horvát vérese. (Zaj és ellenmondások a jobboldalon. Helyeslés baloldalon.) Olay-ágot hoz ugyan a csőrében, de én a vérese és az olajj között oly ellentét látok, hogy jobbnak tartom innen a szabadelvűpárt kötelekén kívül, és az ellenzékéről ellenőrizni azt, hogy vajjon a miniszterelnök ur csakugyan Széll Kálmán folytatása lesz-e. (Élénk tetszés és taps a bal- és szélsőbaloldalon. Szónokot számosan üdvözlik, Nagy zaj jobboldalon.)

Befejezem beszédemet. Kimondhatom, hogy a jog, törvény és igaz

megiesteti Fejérváry aroképét. A baranyamegyei szabadelvűpártja ma a következő táviratot küldötte báró Fejérváry Gezáának Karlsbadba:

Baranyamegye törvényhatóságának ma tartott közgyűlésén olvastuk nagyméltóságod bucsulevelét. Érzéseink nem engedik, hogy a lényeges nagy mult zárlókövének tekintésit ezt, hanem csak a kapcsolatot érőzlük általa erősebben, mely bennünkét ngy méltóságodhoz köt, s midőn hálás szívvel tekintünk a multba, meg nem szűnő, törlhetetlen ragaszkodással nagyméltóságod iránt jogdujuk a jelent és kérjük a jövődől, hogy nagyméltóságodat hazánk javára tartsa meg. Fogadjag nagyméltóságod ezen érzelmeink kifejezéseinket hazafias üdvözletünket.

A temesvártak a miniszterelnöknél. Temesvár szabadelvűpártja ma küldöttségben tisztelgett gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnöknél s a báró *Fejérváry* lemondásával gazdátlaná lett mandátumot följajánlotta neki.

A küldöttséget *Plausich* Mátyás királyi tanácsos, pártelnök vezette. Tagjai voltak: *Arnoul* Károly mérnök, *Barát* Armin szerkesztő, *Csaszy* József kereskedő, *dr. Dimitrievits* Szvetozár ügyvéd. Dozsá Döme vendégfő, *Herzl* Dávid kereskedő, a *Lloyd-Társulat* igazgatója, *Jassenszky* Béla nagybirtokos, *Kassay* János építész *Keppich* Henrik ügyvéd, *Kovács* Gyula árvászeki elnök, *dr. Kun* László apátanonok, *dr. Laky* Mátyás főreáliskolai igazgató, *Lendvai* Sándor bizt. vezérlikár, *Lichtsz* József kereskedő, *Löffler* Lipót építőmester, *Mayer* Károly országgyűlési képviselő, *Meisner* László pékmeszter, *Mühle* Vilmos műkertész. *Nemes* József királyi főmérnök, *Niemetz* Ferenc műkertész, *Novákovits* János szerb esperes, *Piszika* Pál hentesmeszter, *dr. Putits* Traján román esperes *Rieger* Ferenc ékszerész, *Schrottmayer* József vendégfő, *Schubert* Péter vendégfő, *Sigmund* Sándor pékmeszter, *Steiner* Ferenc országgyűlési képviselő, *Schweiger* Bertalan ügyvéd, *Sternthal* Salamon bankigazgató, *dr. Szidon* Miksa ügyvéd, *Tedeschi* János kereskedelmi tanácsos, *dr. Teibsz* Károly kir. tanácsos polgármester, *Traila* György gör. kath. esperes, *Uhrmann* Henrik kereskedő, *Várnay* Ernő ügyvéd, *Vest* Ede lovag. kereskedelmi és iparkamarai elnök, *Weiterschütz* Géza kereskedő és *Winkler* Hermann takarékpénztári igazgató. A miniszterelnök a küldöttséget délelőt tizedfél órakor fogadta a miniszterelnöki palotában. *Plausich* Mátyás hosszabb beszédben ajánlotta föl neki a város mandátumát s gróf *Khuen-Héderváry* megköszönve a bizalmat, elfogadta a följajánlott mandátumot s ígérte, hogy ha elnyeri, Temesvár város érdekeit különös iparkodással fogja támogatni. Azután a küldöttség tagjai egyenként bemutatkoztak.

Beszámoló. Toradról táviratozzák: *Dr. Vertán* Endre országgyűlési képviselő vasárnap tartotta beszámolóját. Vázolta a politikai helyzetet, majd áttért a katonai javaslatokra és indokolta, hogy miért maradt benn a függetlenségi pártban. *Balog* György beszéde után *Vertán* Endrénél szavaztak.

Kállay Benjámín.

(1839—1903)

Budapest, július 13.

Váratlanul és mindenekben őszinte részvételt kelte jött ma Bécsből az a szomorú hír, hogy *Kállay* Benjámín közös pénzügyminiszter déiben, félegykor meghalt. Régebben a magyar politikának, tudományának és irodalomnak tiszteletemelő munkása, majd egy negyedszázad óta pedig Ausztria és Magyarország közösgyeinek nevezetes szerepvivője, érdemes államférfi és jó magyar hazafi költözött el benne az ölk sorából. Már kora ifjúságában résztvett a magyar közéletben és legjobb tehetsége szerint, komoly tudással, becsületes meggyőződéssel szolgálta hazáját. Népszerűsége sohasem tett szert, de tisztelet övezte állandóan; az a politikai irányzat, amelynek hívéül szegődött, nem tudott mély gyökeret ereszteni a magyar népleleken, de aki becsülettel, tiszta intencióval és hűséges kitartással tett mellette valamit, úgy, mint *Kállay* Benjámín, annak egész életfolyásán igaz megbecsülés volt az osztályrésze.

Az a pályát, amelyet mint kiforrott férfi, életének delelőjétől kezdve a gyakorlati politikában megfutott, már fiatalitásának tanulmányai és irodalmi munkássága jelölték ki számára. A Kelet vonzotta mindig, s a Balkán-félszigetnek legalaposabb ismerője közé küzdötte fel magát. Ezt az értékes kvalitását hasznosan értékesítette mint belgrádi konzul, majd mint külügyi osztályfőnök és végül, két évtizeden át, mint közös pénzügyminiszter és Bosznia kormányának vezetője. Az okkupált tartományok kormányzatában fejtette ki államférfiúi egyéniségének összes erényeit és ebben tagadatlanul voltak becses sikerei. Rendet és kulturát, modern fejlődést teremtett az

elhanyagolt balkáni tartományokban és a monárkia presztízszét ezzel a munkásságával kétségtelenül növelnie sikerült. Rendszörének voltak hibái, tévedései, amelyek közül nem egy az utóbbi években kezdette megbosszulni magát. Így a tulbulzósággal folytatott katholicizálás, amely a mohamedánság és az ortodoxia elnyomásával járt, keserű gyümölcsöket kezdett teremni, amelyeket *Kállay*nak magának is meg kellett végre látnia. Talán ez is siettetett bajának kifejlődését, erős szervezetének gyors összerokadását. Ez a tragikum csak elmúlásán való részvételnket fokozhatja és semmiképp sem csökkentheti az emléke iránt való tiszteletet, amely kijár egy becsületes, önzetlen élet munkájának, sikereinek, alkotásainak és törekvéseinek.

Nagy-kállói *Kállay* Benjámín közös pénzügyminiszter született 1839 december 22-én. Tanulmányait többnyire házilag, magánnevelők vezetése alatt végezte. Már 1865-ben megtanult törökül s elsajátította a szerb, új-görög és bosnyák nyelvet is. 1869-ben belgrádi főkonzulá nevezették ki az osztrák-magyar közös kormány által s csakhamar ügyes és hivatásának teljesen megfelelő diplomáciai ügynöknek bizonyult. Belgrádi főkonzulága idején vette nőül *Bethlen* Vilma grófnét. A magyar kormányban beállott füzó után leköszönt belgrádi állásáról s Budapestre jöve, 1875-ben a *Sennyey* léle mérsékelt konzervatív-pártnak közegül szolgáló *Kelet népe* című politikai hírlapot alapította és szerkesztette. Mint lapvezér majdnem önálló, korlátlan hatalmat gyakorolt lapja szelleme s tartalma felett, saját politikai pártjának az övétől eltérő nézeteitől s sugalmaitól is függetlenül tartotta magát s emiatt differenciák merültek fel a lapvezér s pártja korifeusai közt, kikkel a Bosznia elfoglalását illető nagy és fontos kérdésben egyszerre szakított. A lapszerkesztés gondolai mellett rendezte azt a becses anyagot, amelyet Belgrádban gyűjtött Szerbia történetére amelyet azután önálló nagybecsű s a külföldön is méltányolt munkába foglalt. A lapvezérségről lemondván, Konstantinápolyba utazott, hogy a keleti kérdést a helyszínen mélyebben s alaposabban tanulmányozza s ezuttal Kis-Ázsiában is huzamosan időzött. A szerbek történetét követte másik nevezetes munkája, amelyben Oroszország keleti törekveit világitotta meg. Folyton fokozódó diplomáciai képzettsége s pártatlan jártassága a keleti politikára vonatkozó kérdésekben s feladatokban csakhamar annyira elismertetett, hogy a közös külügyminisztérium osztályfőnökévé nevezték ki Bécsbe. O inaugrálta, gróf *Andrássy*val kezelt fogva, a boszniai politikát. Neki köszönhető Bosznia s Hercegovina ujfásztülete, mely ma általános elismerés szerint a Balkán-félsziget legjobban kormányzott tartománya. *Kállay* mint közös pénzügyminiszter s e minőségben Bosznia kormányzója, 1882. június 4-ike óta vezeti az elfoglalt tartományok sorát. Különösen a Kelet ismeretében európai tekintély s a Balkán-félszigetnek legalaposabb ismerője. Kiuntette ebbeli jelességét abban a nemzetközi bizottságban, melynek feladata volt a berlini kongresszus megbízásából, a déli Bulgária részére készült statumokat kidolgozni, hol ő, mint rendkívüli követ s meghatalmazott miniszter, a monárkiát képviselte a legjeleseb keleti diplomaták során, kik mind nagy súlyt helyeztek képességére. Sok érdemeért a külső elismerés minden jelében részesült. Valóságos belső titkos tanácsos s aranykulcsos, a Szt. István-rend lovagja, a Takova szerb királyi rend nagykeresztése s több más külföldi rendek vitező. Iró érdemeiért 1878 június 13-én a magyar Akadémia tagjává választott s ennek folytán széklőgaló értékezése tárgyát is e térer kereste. Széklőgalója: Magyarország a Kelet és Nyugat határán, magas felfogással magyarázza hazája hivatását a Keleten s a nehéz problémát ritka világossággal fejtegeti. 1888 május 4-én rendes, 1890 május 8-án tiszteleti tagja lett az Akadémiának s *Trefort* halála után az Akadémia elnöki székre is szőba jött. Ugyancsak az Akadémia 1891-iki nagygyűlésen gróf *Andrássy* Gyula felett mondott tartalmas emlékbeszédet. Az Akadémia millennáris díszülésének *Kállay* Béni értékezése volt a főtárgya. Az *Arpád* klasszikus jellemzését nyújtotta ebben a tanulmányban. Egyéb irodalmi munkássága a következő: *Mill* Stuart híres művének fordítása a Szabadságról (Budapest 1878); s *Szerbek* története 1770-től 1815-ig (első kötet, u. o. 1878); *Galathea*, *Vassilataesz* új-görög drámájának fordítása (u. o. 1879).

Betegségről a következőket jelenti bécsi tudósítónk: *Kállay* közös pénzügyminiszter egészségi állapota már régebben aggodalomra adott okot. A miniszter e hónap folyamán szabadságra akart menni egészsége helyreállítása végett, azonban június vége felé feltűnően elgyöngült. Miután

a miniszter a légutolsó napig végezte munkáját és nem volt állapota tudatában, a politikai eseményeket a napisajtóban nagy figyelemmel kísérte, annál kevésbé sem tudhatták a nyilvánossággal a miniszterhez közelálló az ő állapotát, mert időközönként a javulás örövendese jelei mutatkoztak. Ezt a reménységet azonban az utóbbi időben beállott erővesztésé nagyon csökkentette és a súlyosan megbetegedett miniszter állapota komoly aggodalomra adott okot. Ma oly rosszra fordult a miniszter állapota, hogy a betegét ellátták a halotti szentségekkel. A miniszter minden szenvedés nélkül félegy órakor hunyt el.

Bécs, július 13.

Kállay Béni közös pénzügyminiszter makacs hólyag- és vesebajban (vesezugorodás) szenvedett. Súlyos betegsége tavaly Budapesten a delegáció idején lépett fel komolyabban s akkor *Kállay* orvosainak tanácsára *Wildungen*-fürdőben keresett gyógyulást. A kura használt és a közös pénzügyminiszter sokkal jobban érezte magát, mikor visszatért Bécsbe.

A lappangó betegség azonban rohamosan terjedt s az orvosok erre *Nothnagel* tanárt is meghívták konziliumra. Két hét előtt már nyíltan megmondották az orvosok, hogy a tudomány nem segíthet a nagybetegen. Feleségét, két leányát és fiát, aki a 9. huszárezredben főhadnagy, *Ilidséből* Bécsbe hívták.

Kállay még a legutolsó napokig elvégezte minden dolgát, órákhosszat töltött íróasztala mellett, a lapokat figyelmesen olvasta és sejteltelme sem volt arról, hogy mily közel van a katasztrófa.

A nagybeteg miniszter ma reggel is a szokott időben kelt fel, megreggelizett, újságokat olvasott s több aktát elintézett; azonban hirtelen nagyon rosszul lett, mire környezete ágyba fektette s orvosokért küldött. Rövid haláltusa után *Kállay* délután 1/2 órakor kiszevett. Halála perőcig eszméletlen volt.

A beállott halálról nyomban értesítették a királyt *Ischbon* az osztrák és a magyar kormányt, a közös pénzügyminisztérium palotájának ormára pedig kifizették a gyászlobogót.

Koerber miniszterelnök a gyászír vétele után felkereste a miniszter családját és átadta az osztrák kormány részvétét az özvegynek.

Délután ravatalra helyezték a holttestet. A temetés esütörtökön lesz. A beszentelés a Szt. Istvántemplomban fog végbemenni, aztán Budapestre szállítják a koporsót.

Bécs, július 13.

Hír szerint gróf *Goluchowski* közös külügyminiszter veszi át ideiglenesen a közös pénzügyminisztérium vezetését.

Linz, július 13.

Kállay közös pénzügyminiszter tudvalevőleg megírta és kiadta O-Szerbia történetét; művének folytatásával, Uj-Szerbia történetével is eikészült, de ezt a munkáját, állására való tekintettel, nem nyomatta ki. Ezt a művét is magyarul írta *Kállay*.

Kállay Béni udájául a magyar politikai körökben egész komolyan emlegetik gróf *Khuen-Héderváry* Károly miniszterelnököt.

Értesülésünk szerint itteni irányadó körökben az a terv merült fel, hogy *Kállay* Benjámínak, az elhunyt közös pénzügyminiszternek, itt Budapesten is méltó gyászszertartást rendezzenek, olyat, aminőt a nemzet többi nagyjainak rendeztek. A ravatalt a Magyar Tudományos Akadémia előcsarnokában állítanak fel, amely tudós-társaságnak a megboldogult rendes és tiszteletbeli tagja volt. *Thalóczy* Lajos, a közös pénzügyminisztérium osztályfőnöke, amint halljuk, holnap ideérkezik, hogy az irányadó körökkel megállapítsa a részleteket. Hogy gróf *Khuen-Héderváry* miniszterelnök a bécsi gyászszertartásra el fog-e mehetni, még nem bizonyos. Ez is holnap dől el.

KÜLFÖLD

Külföldi esemény. A berlini kongresszus jubileuma. Ma van huszonötésztendő évfordulója annak az emlékezetes berlini kongresszusnak, amelyeken az európai nagyhatalmak megbízást adtak az osztrák-magyar monárkiának Bosznia és Hercegovina okkupációjára. A kongresszus a német Birodalom kívánására hívták egybe, hogy a Balkán-államok állapotát végleg rendezni lehessen. 1878. június 13-án ült össze a

nemzetközi tanácskozás, amelyen Magyarországot gróf Andrássy külügyminiszter és gróf Károlyi Alajos berlini nagykövete képviselte.

Török-bolgár viszály. A bolgár kormány az egész vonalon meghátrált. A katonai készülődés megszüntetett. A török határ mentén elrendelt mozgósítást lelják. Ez állítólag a nagyhatalmak közbelépésére történt, míg mások azt mondják, hogy a porta megígérte, hogy a bolgár egyház és a bolgár iskolák privilégiumait Macedóniában nem fogja korlátozni.

Edvárd király és Roosevelt elnök. Válaszképpen Edvárd királynak táviratára, Roosevelt elnök Edvárd királynak táviratilag szives köszönetét fejezte ki, egyszerűsített formában közölte az értekezést is, hogy az amerikai tengerészeti csapatok a király és Anglia népe barátságosan fogadta.

Loubet londoni utjáról. Delcassé egy barátjának azt mondta, hogy Loubet fogadtatása egyszerű volt és tanujelét adta az angol kormány őszinteségének és lojalitásának. Londonban szerzett benyomása az, hogy az utazás a béke ügyének és ezzel az emberiség ügyének szolgálat.

A marokkói lázadás. Egy Tangerbe érkezett fűtár azt jelenti, hogy Menchib hadügyminiszter július 7-ikén Tazzáft hétnapos ostrom után elfoglalta.

Az oroszok a Keleten. Port-Arturban mintegy 30.000 főnyi sereg táborozik. További 16.000 vasuton érkezik. Rendkívüli szorgalommal dolgoznak a katonák és a tengerészek kiképzésén. Hír szerint Oroszország szomszédos birtokainak egy közigazgatás alá foglalását mérlegelik. Port-Arturban sok tábornok és admirális van. Ugy látszik, az oroszokat meglepi az észak-amerikai Egyesült-Államoknak Kínában ígérkező magatartása. Port-Arturban kelet-ázsiai orosz bányák és fűtőüzem-üzemekkel névelve társaság alakult, mely neve után itélve kereskedelmi társaság, valóságban azonban állami intézmény.

A pápa halódása.

Budapest, július 13.

A pápa állapota a *Giornale d'Italia* szerint tegnap délelőtt még mindig komoly volt, de a javulás, mely három nap óta folytonosan tart, nagyon figyelemreméltó körülmény, melyet maguk az orvosok sem voltak képesek előrelátni. Az egyik orvos (a *Giornale* nem írja, hogy melyik) meg volt győződve a pápa felgyógyulásának a lehetőségéről, Laponni szerint pedig a kilátások nagyon csekélyek, tekintettel a pápa 94 éves korára.

Egyébként a tegnapi vasárnap minden tekintetben csendes volt. A szentatya nem okozott gondot orvosainak és környezetének. Éjjel hatodfél óráig aludt s reggel némi táplálékot vett magához. A táplálék szörüm igen erősíti a pápát, aki minden áron el akarta hagyni az ágynát. Csakis orvosainak sürgős és határozott rábeszélésére maradt az ágynában. Laponni megmondotta a pápának, hogy az állapota mindig azért fordult rosszabbra, mert nem vette figyelembe rendelkezéseiket.

— Ha szentséged alaposan megfigyeli állapotát, bizonyára igazat fog adni nekünk, — mondotta az orvos.

A pápa erre engedett s csak azt kérte, nyissák ki az ablakot, hogy friss levegő hatolhasson a szobába. Ez meg is történt reggeli fél hatkor. Az éjszaka a Vatikánban meglehetősen nyugalom uralkodott. A nemes testőrség, a svájci testőrség és a csendőrség parancsnokainak nyugalmat engedélyeztek. A pápa az éj folyamán levelet is akart diktálni Angeli monsignornak, de nem volt képes többet kiejteni 2—3 szóval.

Az orvosok tegnap reggel Rossoni tanárral hajtották, aki hirtelen lázas betegségbe esett s ezért nem látogathatta meg a pápát. Utközben találkoztak egy heregnő kocsijával. A heregnő megállította az orvosok kocsiját és megkérte az orvosokat, hogy mondják meg neki a valóságot a pápa betegségét illetően.

— Meg fog-e halni a pápa, vagy felgyógyul? — kérdezte a heregnő az orvosoktól.

Mazzoni így felelt:

— Az orvosok még egy szeretetreméltó hölgy kedvéért sem változhatnak át prófétákká. De a pápánál, még ha próféták volnának, sem mondhatnak semmi bizonyosat.

Körülbelül hasonló feleletet adott Mazzoni a kérdőzésekődj újságíróknak is. Az orvosok tartózkodását megmagyarázza az a körülmény is, hogy bizalmas közléseiket sokszor nyilvánosságra hoz-

ták akaratok ellen. E miatt a svájci gárda két tisztjét egy-egy hónapi szobafogságra is ítelték.

Legtöbb reményt lehetett tegnap meríteni Mazzoni tanár kijelentéseiből. Mazzoni, aki tegnap egy órát töltött a pápa betegágyánál, konstatálta, hogy *ő szentsége állapota nem rosszabbodott*. A pápa üde kedélyben volt, vidám, szívélyes volt s azt mondta, hogy most sokkal jobban érzi magát. A mult éjjel a szentatya nemesak nem vonakodott táplálékot venni magához, de meg is kívánta. Mazzoni konstatálta, hogy a betegség teljesen normális lefolyást vesz. A pápa tegnap oly jól érezte magát, hogy az ágyból ki akart kelni, de Mazzoni azt tanácsolta neki, hogy várjon még egy pár óráig. Egy hírlapíró azt kérdezte Mazzonitól, hogy van-e remény a pápa felgyógyulásához.

— Miért ne lenne, — volt Mazzoni diplomatikus válasza.

(Különböen az utóbbi napok izgalmai következtében Mazzoni is könnyű lázba esett.)

Tegnap késő délután a pápának a szívüködése egyre erősödött. A nap folyamán lázas mozgalmat jeleit tapasztalták, amit az orvosok rendkívül kedvező szimptomának mondanak. Az összes templomban imádságot mondtak a pápa felgyógyulásáért. A német katolikus intézetek és egyesületek tagjai ünnepi körmenetben a Szent Péter-templomba vonultak s a szentekhez könyörgtek a pápa állapotának javulásáért.

Öt órákor délután a csodatévő püspöki süveget, amelyet a pápa ágyánál állítottak föl, a pápa kápolnájába vitték s a szentség közelében állították föl.

Hat órákor Rampolla imádságot mondott a kápolnában a csodatévő süveg előtt.

Este nyolc órákor a pápa állapota változatlan volt. A pápa délután rövid időre fölkelte ágyából.

A ma (13-án) kiadott orvosi jelentés nem oly kedvező, mint amint a tegnapi volt. A pápa az éjszakát nyugtalanul töltötte, mert mellhártyájában ismét erősen felgyülemlik az izzadmány. Valószínű, hogy már holnapután harmadik mellszúrást fognak végezni. Az orvosi jelentés, melyet kilenc órákor adtak ki a pápa állapotáról, a következő:

A pápa éjjel előtt nyugodt volt. Később ő szentsége időközönként izgatottá vált. A mellkas fizikai vizsgálata nem mutat változást a tegnapielőtti konstatált állapothoz képest. A vesék még mindig hiányosan működnek. A köztérzés kissé deprimitált. Erverés 82, légzés 32, hőmérséklet 36,2. Mazzoni, Laponni.

Rossoni tanár állítogal nem beteg, hanem vonakodik a pápa orvosainak titokzatos és értelmetlen bulletinjeit aláírni. Rómában mulatnak az emberek a pápa orvosain.

Az orvosok a pápát a nap folyamán letargikus állapotban találták. Ő szentsége gyöngye volt és szelleme nem volt oly rugékony, mint rendszeren. Azt mondta a szentatya, hogy fáradt, és kérte, hogy hagyják aludni. Ezért az orvosok rövidre szabták vizsgálatukat, miközben megállapították, hogy a mellhártyában lévő váladék nem szaporodott. Tegnap óta ő szentsége keveset táplálkozott.

Róma, július 13.

A *Giornale d'Italia* jelenti: Vives bibornok 1/210 órákor délelőtt megjelent a Vatikánban. Később más biborosok is érkeztek, azonban a szentatya senkit sem fogadott. Az orvosok igen aggodalmak a vesekiválasztás kimaradása miatt. Ez az a körtünet, amely miatt a katasztrófa beállásától tartani lehet. Laponni 1/210 órákor hagyta el a Vatikánt, azonban 1/411 órákor ismét visszatért oda. A *Tribuna* jelentése szerint a pápa állapotának kissé rosszabbra fordult a délutánra kitűzött orvosi konzultáció már előbb meg fog történni. A pápa körzetében beállott hanyatlás éjjel a Vatikánban nyugtalanságot keltett. A mult éjjel szemben a mai éjszakán az előterem ki volt világítva. Ma reggel majdnem minden nagykövet megjelent a Vatikánban, értesülést szerzendő a pápa egészségi állapotáról.

Róma, július 13.

Esti 6 óra 30 perc.

A pápa állapota napközben rosszra fordult. Ama körülmény, hogy a veseműködés majdnem teljesen szünetel, különösen aggasztja az orvosokat. Azonban

a vérmegezés körtünete nem mutatkozott. A pápa körzetére komoly aggodalomra ad okot.

A pápa állapotáról este 8 órákor kiadott orvosi jelentés a következő: A pápa erői folyton fogynak. Légzése mind hirtelenebbé válik. Légzés 36, hőmérséklet 37, erverés gyenge, 92. Ő szentsége állapota még mindig komoly, azonban nincs közvetlen veszedelem. Rossoni, Mazzoni, Laponni.

A konklaue s egybek.

(A pápaválasztás.)

Valamennyi kardinális és pápajelölt közt Rampolla az egyedüli, akivel Oroszország jól kijönne. Az orosz kormány ezzel az emberrel, a bármasszövetség elkeseredett ellenségével kitűnő viszonyban van, már csak a lengyel kérdésben tanúsított magatartása miatt is. Rampolla mindig bebizonyította, hogy a lengyel kérdést mint nemzeti kérdést mindig el tudja választani a lengyel katolicizmus kérdésétől. Az a föltétlen készsége, hogy a lengyelek ellen szigorúan eljár, persona gratiává teszi őt Oroszország előtt s ez a konklaueban minden befolyását is föl fogja használni arra hogy Rampollának a pápaválasztásánál előkelő szerepet biztosítson. Rampolla Ausztria-Magyarországnak és Németországnak mindig engesztelhető ellensége volt. Ausztria-Magyarországgal szemben követelt politikája mindig abban állt, hogy a szláv és oroszbarát elemeket támogatta.

A Berliner Tagblatt jelenti, hogy Németország nagyon kedveli ugyan Serafino Vanuttellit, de Gotti iránt is nagy rokonszenvvel viseltetik.

Macchi és Steinhuber bibornokok azt mondják, hogy elszánt hívei Rampollának, vagy annak, akit Rampolla pápának kijelöl. A Vatikánban Rampolla híveinek számát 28-ra becsülik s azt mondják, hogy Rampolla és Gotti megegyeztek egymásközött abban, hogy szavazatukkal kölcsönösen fogják egymást támogatni. Tudniillik aki az első szavazásnál több szavazatot kap, a másodiknál a másik fél rá fog szavazni.

(A látnoknál a pápánál.)

A beteg pápa tudvaleg úgy nyilatkozott, hogy a Madonna del Carmine novénáját (a Madonna tiszteletére rendelt kilencnapú ájtatosság) nem szentelheti föl, mert a novena elején meghal. A pápa mult hétfőn magához rendelte Suor Elisabettát, a Via Salatóra lévő karmelita kolostor híres apácáját, hogy megmondja neki, meg fog-e halni, vagy nem. Suor Elisabetta annak idején megjárta Faure Felix és Umberto király halálát is. Az apáca azt mondta a pápának, hogy a novena tartama alatt meg fog halni. (Mellesleg megjegyezve kissé kényelmes jóslás egy nagybeteg 94 éves embernek kilencnapos határidőt adni.) A pápa ezt tévesen fogta föl, azt hitte, hogy a novena elején hal meg s ezért mondta környezetének, hogy a novénát nem szentelheti föl. A novena e hó 16-án végződik s a buzgó csalozok azt hiszik, hogy a pápa legkésőbb 16-án tényleg meg is hal.

(Ereklyék a pápánál.)

Említtük már, hogy szent Januárius csodatévő mitróját a Pál-kápolnából a pápa magánakápolnájába, innen pedig a pápa betegszobájába vitték. A pápa rendkívüli ábitattal csókolta meg a szent mitrát, aztután pedig homlokához érte.

Mons. Caraculo, Prisco bibornok megbízásából a pápához bevitték azt a selyemből való cappát (bibornoki fejbortót), melyet a szent Januárius koponyáját tartalmazó s Anjou Károly által készített ezüst hermához szoktak dörzsölni a beteghez való vívés előtt, s melynek már ezernyi-ezer beteg köszönhetette a meggyógyulását. A pápa hálásan fogadta a sipkát, s a saját fejére tette.

Ezt megtudván az olasz püspökök és papok egyremásra ajánlgatják a pápának a birtokukban, vagy a templomaikban lévő csodatévő ereklyéket.

(Két számár s egy oroszlan.)

A pápai anticamerában a pápát kezelő két orvosra a következő gyilkos distichont gyártotta valamelyik prelátus.

„Si dice ché la forza derivi dall'unione. Difatti due somari ammazano un Leone.

(Azt mondják, hogy üsszetartásból származik erő. És csakugyan, két számár megöl egy oroszlant.)

(Botrány a nápolyi községtanácsban.)

A nápolyi községtanács tegnapi ülésén a klerikálisok azt indítványozták, hogy Nápoly városa táviratilag tolmácsolja a pápának felgyógyulása iránti jókívánását. A szocialisták elleneztek ezt az indítványt, mint megokolták, nem a pápa személye, hanem politikája miatt, mely hátrányos volt Olaszország kulturális fejlődésére. IX. Pius pápa ugyanis megáldotta az Olaszország ellen barcoló katonákat s a pápaság Leo alatt is ellensége volt Olaszországnak. A klerikálisok szidalmakkal föleltek a szocialisták támadá-

saira. A szóváltást tettelegességek követték. A községtanácsok ültelgették egymást s tintatartók röpködtek a levegőben. Végül a palgármester kijelentette, hogy a községtanács többsége, minden politikai szempont mellőzésevel, elfogadja az indítványt. A város jókívánásait Rampolla bibornok-államtitkárral fogják közölni.

(A pápa magánvagyon.)

Azzal az állítással szemben, hogy a pápa unokafőnökeinek, a Pecci grófoknak 15–20 millió lírával magánvagyonozott, jól értesült helyről azt állítják, hogy a pápa magánvagyonja alig tesz ki százezer frankot. Ezt az összeget a pápa huszonöt éves pápasága alatt takarította meg, még pedig magánjöveteleiből.

XIII. Leo ugyanis azok után a maenzai telkek és olajerdők után, amiket még püspöki korában örökölt a testvéreivel együtt, évente mintegy 3000 lírát húz, amelyhez pápasága alatt soha nem nyúlt, úgy, hogy ez a megtakarított összeg a kamataival együtt most 100.000 frank lehet.

Gróf Pecci Ludovico minden évben megjelenik a Vatikánban s nagybátyjának átadja a 3000 lírát. Egy anekdota szerint a gróf valamelyik jubileumi évben is megjelent a pápánál, aki éppen azzal foglalkozott, hogy egy asztalon azt a rengeteg tömegű bankót rendezte, melyet a hívektől kapott jubileumi ajándéknak. A gróf egy perocig azt hitte, hogy a pápa a roppant összeg mellett nem is fog hederíteni a szerény 3000 frankocskára, ami neki is jól esett volna, mert bizony a carpinetói ősi palota már erősen javításra szorult. A pápa azonban nyugodtan átvette a pénzt s zsebredugta. Az Olaszország által biztosított évi negyedtől millió lírához épp úgy nem nyúlt, mint előde.

A százezer lírányi készpénzen kívül vannak a pápának drágaságai és ékszerei is, miket személyes ajándékként kapott s miknek az értéke szintén vagy százezer frankot tehet ki. A Pecci grófok tehát csak a 100.000 frank készpénzt s azokat a drágaságokat örökölik, melyek egy része már Carpinetóban is van.

A pápai *kuria* vagyona, vagyis a Péter-állérekéből megtakarított összeg, Leo pápa uralkodásának első éveiben, mintegy 20 millió líra lehetett, de azóta erősen megcsappant, különösen a miatt, hogy Folchi al-camerlengo, akinek kezelésére ez a pénz bízva volt, egyes pápai arisztokratáknak, mint például a Borgheséknak rengeteg összeget kölcsönzött építkezési spekulációkra s fedezetül oly délamerikai és mexikói értékpapírokat fogadott el, melyeknek abszolúte nem volt semmi értékük. Mikor ez kitudódott, Folobit megfosztották minden egyházi méltóságától. Azóta azonban ez a tőzsvagyon meglát nagyon megszaporodott.

HIREK

Budapest, július 13.

— **BUDAPESTI NAPLÓ.** Július 15-ikén új előfizetés nyílik a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztatásuk a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Goluchowski utja.** Bécsből jelentik, hogy gróf Goluchowski külügyminiszter nem ment Párisba, hanem egyenesen Vittelbe utazott.

— **A beteg luxemburgi nagyherceg.** Berlinből jelentik, hogy a luxemburgi nagyherceg állapotában rosszabbodás következett be. A nagyherceg betegesen fekszik Münchenben s nem utazhatik, amint tervezte, hohembergi kastélyába.

— **A legújabb Kossuth-szobor.** Kossuth Lajosnak emlékszobrót állítanak Balaton-Almádban. A szobor ünnepi leleplezését augusztus 23-ikára tűzték ki. Az emlékszobrot *Eötvös* Károly országgyűlési képviselő fogja tartani.

— **A honvédelmi miniszter köszönete.** Kolosváry Dező honvédelmi minisztert a Vörös-Kereszt egyesület elnöksége üdvözölte. Erre a honvédelmi miniszter a következő leiratban válaszolt.

Honvédelmi miniszterül történt legkegyelmesebb kinevezésem alkalmából hozzám intézett szíves levele üdvözlést és biztatást tartalmazó nem mulasztatom el kifejezésre hozni ama határozatlan nagyrabecsülésem, amelyvel az egyesület nemes törekvése iránt mindenkor viseltetem, és a legnagyobb készséggel felelek meg felszólításuknak, amidőn az egyesületi törekvéseit a fölém csak telhető mértékben támogatni kedves kötelességemnek tartandó. Budapest, július 10. *Kolosváry s. k., m. kir. honvédelmi miniszter.*

— **Erzsébet-szobor Bartfán.** Bartfa város tanácsa tegnap foglalkozott Erzsébet királynénak Bártfán felállítandó szobra ügyével dr. *Bárdossy* Jenő főispán elnöklése alatt. A szobor-bizottság javaslata

a tanács elhatározta, hogy a szobrot *Donáth* Gyula művészzel készítteti el és augusztus 16-án leplezi le nagy ünnepség keretében. Az ünnepségen az udvar és a kormány is képviseltetni fogja magát.

— **Rákóczi-ünnep.** A Magyar Tudományos Akadémia *Thaly* Kálmán országgyűlési képviselőt kérte föl, hogy az Akadémiát a kassai országos Rákóczi-ereklékiallítás és hó 26-án tartandó ünnepélyes megnyitáson képviselje. *Thaly* Kálmán azonban megbotlott, jelenleg Gasteinben időzik s így nem vehet részt az ünnepségen. Helyette *Bubics* Zsigmond kassai püspök, tiszteleti tag vezetésével részt vesznek mint az Akadémia képviselői: *Csoma* József, *Komáromy* Andor, *Miskolczy* Viktor, *Mágoosi-Dietz* Sándor és *Kunoss* Ignác levelezőtárogok. Az ereklékiallítás az Akadémia kiállítja II. Rákóczi Ferenc gyermekkor arcképét, továbbá Rákócziak a zborói várból származó karosszékét, végül a Rákóczi-korra vonatkozó kiadványait, többek között az Archivum Rákócziániumot és *Thaly* Kálmánnak a Rákóczi-korról írt munkáit.

A *dombóvári* diákok szép ünnepség keretében ülik meg Rákóczi Ferenc emléketét. Az ifjúság szüneti egyesülete nemes hűveltről tanusokból buzgósággal e hó 18-án a diák-alap javára Rákóczi-ünnepet rendez a Korona-fogadó dísztermében. Az ünnepség ügyesen összeállított műsora a következő: *Beszéd*, tartja: *Sas István*; *Rákóczy-ouverture*, zongorán játszza: *Hónig Rozina* és *Margit*; *Rákóczi Ferenc Rostóban*, melodráma, előadja: *Szepessy László*, zongorán kíséri: *Szallas Margit*; *Alföld keserve*, ábránd, zongorán játszza: *Materényi Jenő*; alkalmi költemény szavalja: *Burger Sándor*; *kurunóták*, énekel: *Pauz Rozika* és *Kanizser Oszkár*, hegedűn kíséri: *Rosenstock Olga*, zongorán: *Singer Ilonka*; *Rákóczi-induló*, előadja: *Lató György* zenekara.

Sepsi-Szent-Györgyön a tegnapi Rákóczi-ünnepen az ünnepi beszédet *Kun Béla*, a kolozsvári egyetemi kör elnöke mondta. *Zsögön* Zoltán tanár és *Szabó* Jenő lelkes költeményeket szavaltak, *Kelemen* Lajosné zongorakísérettel. Délelőn közbejött volt. Délután a szabadságzobor előtt *Sándor* József országgyűlési képviselő mondott ünnepi beszédet, *Tompa* Kálmán, a kolozsvári Nemzeti Színház tagja alkalmi ódát szavalt. Az ünnepet kurucste zárta be.

— **Péter király születésnapja.** *Belgrádból* jelentik: Tegnap délután szép időben a Toposider-parkban nagy népűnnepe volt. A királyt megjelenésekor ezertónyi tömeg lelkes zívókiáltásokkal fogadta. A király, akit csak szűrnységde és négy testőr kísért, a tömeg közé elegyedett, több parasztot megszólított és azokkal beszélgetett. Egy órai ott tartózkodás után a király zívókiáltások között hagyta el az ünnep helyét. Este az ujonokban vacsora volt, amelyen a miniszterek, a nagybbrangú tiszték és egyéb méltóságok viselői vettek részt. A dinoren *Avakumovic* miniszterelnök hosszabb beszédet mondott, amelyben a királynak a kormány és az egész ország szerencsekívánatait tolmácsolta. A nemzet — *ugymond* — meg van győződve, hogy Péter király uralkodása alatt a monarchikus elv meg fog erősödni. Válaszolvra a miniszterelnök beszédére, a király azt mondta, hogy reméli, hogy az ésszesek egyesített erejének sikerülni fog Szerbiát erőssé, elégedetté és boldoggá tenni. Diszolgadás is volt a nemzeti színházban, amelyen a király is jelen volt. Este a várost ünnepiesen kivilágították. A király a születésnapja alkalmából történt katonai előléptésekben a királygyilkosságban résztvevő tisztek egyikét sem léptette elő. Születésnapja alkalmából a királyt az orosz cár és az orosz király üdvözölte.

— **Kapisztrán János sírja.** A napokban *Szölösön* a dr. *Volenszky* Gyula földbírókos tulajdonában levő vármokok között eszközölt ásatakok alkalmával felfedezték Kapisztrán János sírját és hogy a sírban talált csontok mellett a lelet hitelenségét igazoló okiratok voltak. Dr. *Volenszky* Gyula erre azt a felvilágosítást adja, hogy nem való, ami Kapisztrán sírjára vonatkozólag a lapokba került.

— **Draga királyné hagyatéka.** Egy *belgrádi* lap közlése szerint *Draga* királyné hagyatékában két bécsi bank által kiállított takarékpénztári könyvet találtak, az egyik százhuszezer, a másik harmincezer koronáról szól. Az összegeket a királyné rögötn esküvőjén után fizette be a bécsi bankokkal. Találtak azonban kívül egy brilliános diadémot, amelyet az orosz cár ajándékozott a királynénak az esküvő alkalmából. A diadém egy bécsi ékszerésznél készült s negyven ezer koronába került.

— **Nemzetközi orvosi gyűlés.** Az idei higiéniai és demografiai nemzetközi kongresszust szeptember havában tartják meg Brüsszelben. A kongresszuson a magyar kormány, illetőleg a magyar tudományos világot dr. *Csády* Lajos miniszteri tanácsos, dr. *Liebermann* Leo és dr. *Preys* Hugó egyetemi tanárok fogják képviselni.

— **A hontmegyei mammut-ösontváz.** *Turóc-Szent-Mártonból* írják: A Hontmegyében talált mammut-ösontvázat, amely nem olyan ép, mint ahogy azt annak kifásatása után állították, az itteni múzeum vette meg 1000 koronáért. A Nemzeti Múzeum hír szerint nem ajánlt fel ennyit érte és csak mikor összeállították a ösontvázat, volt hajlandó megvenni.

— **A földmívelésügyi miniszter körntja.** Szombathelyről táviratozzák: *Darányi* Ignác földmívelésügyi miniszter a mult héten meglátogatta *Szél* Kálmánt Rátóton, vasárnap pedig *Lajos* bajor királyi hercegnél tett látogatást Sárváron. A minisztert *Ernst* Kelemen, *Reiszig* Ede főispán, *Beszterdy* István alispán, *Pirkner* János állattenyésztési főfelügyelő és *Györy* Loránt miniszteri titkár kísérték. A miniszter *Porpácson* szállott ki. Itt *Förster* Ottó képviselő, *Nagy* József főbíró, *Rössler* Károly, a Gaszmegei Gazdasági Egylet titkára és többen fogadták. *Darányi* innen a herceg kocsián átmeg az ujmajori hercegi uradalomba, ahol *Lajos* bajor királyi herceg magyar beszédű üdvözölte a minisztert, majd pedig a mintaszerűen berendezett uradalomban kalauzolta. Reggeli után a társaság a pusztalánczi tejgazdaság megtekintésére indult. *Káldon* *Maróthy* László országgyűlési képviselő üdvözölte a minisztert. Pusztalánczon szigeti *Vargha* László fogadta a társaságot. A látogatás után a kemenczealjai gazdák tisztelegtek, kiknek nevében dr. *Miskolczy* Imre nagybírókos üdvözölte a minisztert. A miniszter este *Reiszig* főispánnal Budapestre érkezett.

— **Női szabók a miniszternél.** *Láng* Lajos kereskedelmi miniszter szombaton fogadta a női szabóiparosok monstre küldöttségét, mely a férfi- és női szabóságok ipartestületét igyekszik különválasztani. E különválasztást a férfi és női szakma már közgyűlésileg is jóváhagyta, de az iparkamara a kiválasztás előtt akadályokat gördít. A küldöttséget *Girardi* József vezette. *Stoll* Nándor és *Holzer* Sándor, a küldöttség tagjai utaltak arra, hogy a női szabóiparosok nagy számára és speciális viszonyaira való tekintettel szükséges a szétválasztás és arra kérték a minisztert, hogy az lehetőleg mozdítsa elő. *Láng* Lajos az átnyújtott memorandumot elfogadta és válaszában utalt arra, hogy különösen a női szabóiparagának kell előretérkednie, már azért is, mert e szakmában százezrek vándorolnak a külföldre. Belátja, hogy a férfi és női szabóságok együttműködése bémítolag hat a női szabóiparra. A kormányunk kötelessége, de maguknak az iparosoknak is, úgy mint a nagyközönségnek, hogy e nagykiterjedésű iparág hazafias támogatásban részesüljön. A küldöttség után a női szabóiparosok tisztelegtek a miniszternél.

— **Szegény gyermekek nyara.** A Szűnidei Gyermektelep-Egyesületnek ma dr. *Heidelberg* Tivadarné 1000 koronát küldött. A nemesszivu urnó jótékony adományával lehetővé tette, hogy az egyesület még huszonegy szegény gyermeket küldhet a ura. A választmány már gondoskodott is, hogy az előjegyzésben levő gyermekek közül még huszonegyet behívjanak, akiket augusztus elején küldenek a telepre. Ebből az alkalomból megfelelő ünnepséget is terveznek. Az idei telepitések száma ezzel kilencszázhatra emelkedik. Ha az adományok továbbra is oly szépen folynak be, mint eddig, akkor nincs kizárva, hogy a végrehajtó-bizottság felhalalmazást álltve, ezt a számot ezerig fogja felemelni. Üdülésre szoruló szegény gyermek van nagyon sok.

— **Nemzetközi földrendési értekezlet.** E hónap 24–28-ikán tartják meg Strassburgban, a német kormány meghívására a II. nemzetközi földrendési értekezletet. Arról van szó, hogy nemzetközi földrendési szövetekezet (Association internationale des États) létesíttessék, melynek tagjai az egyes államok és melynek feladata a földkéreg fizikájának egységes tanulmányozása. A két évvel ezelőt ugyancsak Strassburgban tartott I. értekezlet felkérésére a német kormány vette kezébe az ügyet s felszólításra valamennyi állam megígérte hozzájárulást. kivéve Norvégiaét és *Törökország*ot amely pénzhiányra hivatkozik, és Ausztria, amely okot nem mondott. Magyarország a kormány nevében, *Walliscs* miniszter intézkedésére dr. *Kövesligethy* Radó egyetemi tanár fogja képviselni. Magyarországon már 1882 óta van földrendési bizottság, mely Svájo után a legrégebbi, és Magyarország szerepe a szövetekezetben annyiival is fontosabb, minthogy a Kelet távoli rengési mind bazánk földjén át jutnak Nyugot felé.

— **Eihunyt német író.** *Meining* Oszkár regényíró, ki *Samarow Gregor* írót álnév alatt ismeretes, tognapelőtt meghalt *Charlottenburgban*.

— **Katonai szemle.** *Ujvidékről* táviratozzák: *Lobkowitz* herceg az itteni helyőrség felett szemlért tartott és meglegegedésének kifejezése után tovább utazott *Zomborba*.

— **A vasárnapi munkaszünet.** A csemege-sajt- és hentesáru-kereskedők tudvalevőleg maguk között mozgalmat indítottak a vasárnapi munkaszünetről szóló miniszteri rendeletnek rájuk nézve sérelmes intézkedéseit ellen. A mozgalom végrehajtóbizottsága most az érdekeit kereskedőket értekezletre hívja össze, amely e hó 16-án, csütörtökön délután 16 órákor lesz az Orient szálloda udvari helyiségében. Az értekezleten be fogják mutatni a miniszterhez fölterjesztendő memorandumot és indítványt fognak tenni ipartársulat alakítása iránt.

— **Zavargás Horvátországban.** *Zágrádból* érkező jelentések szerint *Bednában* a parasztok és a csendőrség között véres összeliükzés történt. A parasztok ellenállottak a csendőröknek, mire a csendőrök löttek. Hat paraszt súlyosan, négy könnyebben megsebesült.

— **Életunt nagykereskedő.** Zinhuber Antal nagykereskedő, akinek a Ferenc-József-tér és Méleg-utca sarkán van az üzlete, tegnap temette el Margit nevű 21 éves leányát. A viruló szépségű fiatal leány, aki különösen menyasszony volt egy bárónak — egy esztendővel ezelőtt meghalt s tüdőbajt kapott. Hiábavaló volt a család minden igyekezete, hogy a szép leánykát megtartsák az életnek, sem az orvosi tudomány, sem Olaszország meleg levegője nem segített rajta. Pár héttel ezelőtt betegen hozták haza Zinhuber Margitot — meghalni. Két nappal ezelőtt azután megváltotta szenvedésétől a halál s tegnap temették el őriási részvétellel. Zinhuber Antalt nagyon elkeserítette leánya halála. Rózsadombi nyaralójából, ahol fiaival együtt lakott, ma reggel bejött az üzletébe. Egész nap irodájában dolgozott, elintézte a legsürgősebb ügyeket. Este hét órakor elküldte az összes segédekét az üzletből haza. A szolgáló még megkérdezte tőle, hogy ott maradjon-e bezárni az üzlet ajtaját, de Zinhuber őt is elküldte:

— Majd bezárom én magam az ajtót, még dolgozni akarok!

Prainak, akik otthon voltak a Rózsadombon lévő nyaralóban, felült, hogy atyjuk még este nyolc órára sem ért haza. Rosszat sejtettek, a kocsiba ülve behajtottak az üzletbe. Ámde annak ajtaját zárva találták; úgy kellett lakatosnak felnyitni. Bent az irodában találtak rá Zinhuberre, ott ült egy karoszkékben, eszméletlen állapotban. A leánya halála fölött elkeseredett ember a gázcsapra egy gummosövet erősített s a csövön át szivta magába a gyilkos gázt, amely hamarosan elkábította. A közeli Lipótvárosi Kaszinóból orvost hívtak hozzá s a mentőket is értesítették az esetről. A mentők hamarosan meg is érkeztek s hosszas munka után sikerült életre kelteniük a halálra vált embert, akit aztán lakására szállítottak. Zinhuber Antal állapota nagyon súlyos, bár az orvosok remélik, hogy megmenethetik az életnek.

— **A szombathelyi kiállítás államsegélye.** Láng Lajos kereskedelemügyi miniszter a szombathelyi iparkiallításnak 10.000 korona államsegélyt ualt ki.

— **Halálozás.** Ma délután temették nagy részét mellett a kerépesi-uti temető halotias házából özvegy Hirschfeld Jakabné, született Schüller Juliát. A végzettségben a nagyszámú gyászoló családon kívül ott voltak: maderasi Beck Miksa elnök, királyiherceg Neumann Miksa a főzede alelnöke, Neuschloss Marcel királyi tanácsos, Trebitsch Ignác, maderasi Beck Marcel igazgatók, Szalávi József árvaszerkesztő, az ügyvédi kar és kereskedői világ számos előkelősége, a Lészámító Bank tisztviselői karának küldöttsége, stb.

— **A címer ellen.** Kassáról táviratozzák: Lovász György napzsámó a hadtestparancsnokság épületéről éjjel le akarta venni a katonai címet, amiben Kiss Sámuel 34. gyalogezredbeli kőzatonak megakadályozta.

— **Pótválasztás — sikertelenség.** Okos emberek az irországiak. Nagyon jól tudják ők, hogy minden választás igazában a jelöltek versenytelése a cél felé. Az egyik a repülő bankó szárnyát kéri kölcson, a másik barátokozással meg szép ígéretekkel egyengeti számára az utját, csakhozó 6 legyen a cónál hamarabb. Ezt tudják a derék ír emberek és e szerint cselekszenek. Irországbán Limerickben a városi kórház igazgatói állása megüresedett. A választáson a két kandidátus teljesen egyenlő számú szavazatot kapott. A szavazók kijelentették, hogy ők többet nem voksolnak, mindenükük ugyanis arra szavazna másodsor is, akire először szavazott, ez tehát órára nem vezetne. Fússanak e helyett versenyt a kandidátusok ötszázmeternyi távolságra, amelyik első lesz, az legyen az igazgató. Az a fürgőbb, erre az állásra pedig fürgő ember kell. Így is történt és félóra múlva már éltették az új direktort, aki három hosszal győzött a másik kandidátus ellen.

— **Eltüntetett szavazólapok.** Eszékről jelenti tudósítónk: A temetkezési egylet tegnap tartott népes közgyűlésen az igazgató választása alkalmával kinos jelenet játszódott le. Tisma János egyleti jegyző és városi hivatalnok egy maroknyi szavazólapot, melyek Stanetty jeltőre szótak, a helyet, hogy az urnába dobta volna, zsebébe tette, amit a szocialisták észrevettek. Ezért nagy lármá keletkezett s Tismát megragadták, a zsebeit kikutatták és meg is találták a Stanettyre adott szavazólapokat. Tismát a szocialisták kidobták. Gájer rendőrkapitány konstatalta az inkorrektséget és beszűntette az ülést.

— **Halott az uszodában.** Trensényből írják: Lencs Károlyné már a múlt ósa óta elmezavart jelei mutatkoztak. Lencsnek mostanában elűnt és csak hulláját találták meg a trenseni uszodában. Teljesen felöltözve, fekete ruhában, arca fájlyallal követte el az öngyilkosságot a szerencsétlen beteg asszony.

(x) **Kriegner-téri akcióra** asszony 2 K. Főrak-tár Budapest, Calvin-téri győrszertére.

(x) **4 1/2 ko. Kuba-kávét** 15 K. küld bérmentve Belák István kávé-magazin Budapest, Rottenbiller-u. 4.

(x) **D. Főv. szódavizgépek Kertész Tódornál.**

Megáradt folyók.

Budapest, július 13.

Az áradás egyre növekedőben van. A Dunán mindazonáltal — a földmívelésügyi minisztérium vizirajzi osztályához srkezett jelentések szerint — nincs jelentékeny árvízveszedelem. Pozsonynál a víz emelkedésében tegnap 566 centiméterrel megállapodott, s a jelekből ítélve mihamarabb bekövetkezik az apadás. Csak a Vág mentén van erősebb áradás, amely ellen egy a jobb- és balparti, mint a csalólkózi ármentesítő társulatok elbarnai a kirendelt utász század legényiségével erősen végzik a védelmi munkálatokat. Itt a víz egy méterrel emelkedett az eddigi észlelt legmagasabb vizállásnál. Tekintve a felső részekben beá lott áradást, a veszedelem egy-két nap alatt elmúlik. A Duna folyamon az ausztriai mellékfolyóknak erős áradása következtében jelentékeny árhullám van levonulóban. Az árhullám, amelynek tetőzése Komáromban 620 centiméterrel holnap délután, Budapestben pedig 600—610 centiméternyi vizállással 16-ára várható, nagyobb mérvű védelem foganatosítását a társulati töltés vonalon nem teszi szükségessé. A hullámerek előntése természetesen bekövetkezik. Erről az érdekelteket a halóságok már szombaton értesítették. Pénteken a rendkívüli esőzés következtében erősen feláradt a Vág-folyó is és oly magasra emelkedett, hogy árvíz Trensénytől lefelé felülháradja az eddigi legnagyobbakat ismert 1894. évi árvíz magasságát, Trensényenél a Vág 11-én éjjel 383 centiméternyi (az 1894. évi árvízről 11 centiméterrel magasabb); Szerednél 12-én éjjel 417 centiméternyi (az 1894-dik évi árvízről 25 centiméterrel magasabb), Vág-sellyen pedig ma déiben 636 centiméternyi (az 1894-dik évi árvízről 42 centiméterrel magasabb). Gutánál a kulminálás ma éjjel várható. A folyó völgyének a jobb parton Valtá-Súr, a bal parton pedig Soponya feletti rész nyílt árter, ezen az áradat feltartóztatás nélkül voutt le és igen nagy károkat okozott. A Valtá-Súr, illetve Soponya alatt lévő folyószakaszon a Vág balparti, továbbá az alsócsalólkózi, illetve a Vág-jobbparti társulatok töltései védik az árterületet. Ezeknek megérsített erővel folyik a védekezés nyugtáék építésével is, amennyiben az árvíz általában színel a töltések magasságával, sőt helyenkint azok fölébe emelkedik. Legsúlyosabb a helyzete a Vág-balparti társulatnak, amelynek töltései a Sók és Komacsa közötti részekben jelentékeny hosszakban erősen átázak. A Vág-jobbparti társulatnál, Farkasd községnél az ott előállott csurgás következtében aggasztó a helyzet. Az alsó-csalólkózi társulat Vág-dunai töltésének védelmére megnyugtató hírek vannak. A három társulat árvédekezésénél való segédkezésre a földmívelésügyi miniszter állami mérnököket rendelt ki.

Budapestnél a víz tegnap óta 76 centiméterrel emelkedett, a mai magassága 495 centiméter. A folyammérnöki hivatal az összes szilipeket elzáratta s néhány helyen felállította a gőszivattyukat. — Ez az állapot csak pár napig tart, mert a víz tetőzése a fővárosban három—négy nap múlva mintegy 620 centiméternyi magasságnál bekövetkezik. A gőzhajózó társaságok az alsó rakodóparton lévő kényesebb árúknak a felső részre való szállítását már megkezdték. A felvidéki folyók áradása következtében a Duna tele van fadarabokkal, gabonakévekkel, s egyébbel, amit a rohanó ár elsodort. A Duna áradása a fővárosi vízvezetékben is zavart csinált. Ma reggel sok helyütt zavaros volt a víz. A bajról a vízvezetéki igazgató-ság a következő értesítést adta ki:

A Duna magas vizállása folytán a Szent-Endre szigeti kutak közül, — mint a vizgálat megállapította — kettőben, a nagy víznyomás következtében, kavic-beümlés támadt ma éjjel 2 órakor. A két kutat ma reggel 6 és 8 órakor az üzemből kizárták. A beümlés következtében a beszállított víz erősen opális lett, mivel azonban a bajt már a reggeli órákban orvosolták, ennek következtében a víz zavarossága még a mai nap folyamán meg fog szűnni.

Az áradásról a földmívelésügyi minisztérium a gazdasági tudósítók jelentése szerint a következő képet adja:

Árvármegye árvízjárásában az Árva folyó július 10 és 11-iki között éjjel kiáradt, a sík földeken a természetben nagy kárt okozott, a kint lévő loherét és szénát elvitte, a községeket előntötte, az országutat és vaspályát megrongálta. A námesztói járásban július 10-én felhőszakadás volt. A trstenai járásban öt napi esőzés folytán a természet alacsonyabb helyeken víz alatt áll, a szénát az árvíz előntötte és egy részét magával sodorta. Liptóvármegye Liptóújvári járásában öt nap óta tartó esőzés folytán a szántóföldek egy harmadrésze víz alatt állt. Trensényvármegye trenseni és Nyitra vármegye galgóczi járásában a Nyitra kiöntött. A kár nagy. Szepesvármegye késmárki járásában július 11-én a Poprád és mellékfolyói kiáradtak. A melyekben fekvő részek víz alatt állanak. Liptóvármegye rósahegyi járásában a Vág kiáradt és a réteket előntötte. Nyitra vármegye galgóczi, nyitrai, pöstényi és vágyhelyi járásában több napi esőzés folytán a Vág folyó kiáradt és a vetésben nagy kárt tett. Nagymennyiségű szántóföld víz alá került és az ara-

tási munkálat több helyen egész héten szűnetel. Trensényvármegye trenseni, szolnaki és vágbesztercezi járásban a Vág folyó és mellékpartjai kiáradtak és nagy kárt okoztak a mezőkön. A Vág vize már apad. Borsodvármegye mezőszéki járásában a sok esőzés miatt a buzában a feketé rozsdá fellépett. Szepesvármegye 6-lobló és gömböcányai járásában az eső folytán a kőlekedés több helyen megakadt. A Hernád folyó kiáradt. Szilagyvármegye kraszmai járásában július 3-tól július 13-ig folyton esett az eső. 9-én a patakok kiöntöttek és nagy kárt tettek a földekben. Zemplénvármegye tokaji járásában hét nap óta folyton esik az eső. A szántóföldeket víz borítja. Krassó-szörényvármegye marosi és rescaei járásában öt napi esőzés folytán a Maros medréből kilépett és nagy-mérvű károkat okozott a vetésben. Maros-Tordavármegye marosi járásában Bede és Vadass közsgé határára a jégeső, zivatar és hosszas esőzés a természetben nagy kárt okozott.

Esztergomból táviratozza tudósítónk: A vizállás délután 3 órakor 5 méter és 20 centiméter volt és 15-ülről 75—80 centimétert helyeznek kilátásba. Az árvíz-vezsibizottság délután összeült, hogy a szigetet a gyors vízemelkedés miatt megmenetni nem lehet, a várost egész erővel védelmezik. A bizottság hirdetés tesz közzé, amelyben felhívja a szigetlakókat, hogy gabonáikat sürgősen arassák le, házaikkól minden biztonságba helyezzenek. A bizottság a térfarancsnokságtól katonaságot kért, hogy a Tabán városrészt körülzárolással megvéddesse a fenyegető vízveszedelemtől. A vizrajzi osztály 15-érel táviratlag hat méterrel jelez. A parkányi földeket és a garam-kövesdi országutat a víz előntötte. A vizállás este 8 órakor 5 méter 39 centiméter és 9/9 órakor 5 méter 45 centiméter volt. A katonák a Tabán védik és a sáncokon dolgoznak.

Kassáról táviratozzák: Este 9 órakor óriási vihar és felhőszakadás volt. A szél lákat tördelt ki és két külvárosi ház fedelét leszakította. A Hernád folyó kiáradt és több kilométer hosszúságban a Tarozs-völgy víz alatt van. Az abaujmegeyi Csány, Szina, Huzita, Zsadány községek az árvízről sok kárt szenvedtek. Liptó-Ujvár és Zsolna között, valamint az árvárvölgyi vasut Parnicza és Szluba közötti vonalán a forgalom a pályatest megrongálása miatt szűnetel. A sztracsóni szorosban egy méter magas a víz. A Justh-alagút erősen megrongálódott és két hétig átszállással bonyolítják le a forgalmat.

A kassa-oderbergi vasut igazgatóságától vett értesítés szerint a személyforgalom a rutka-kralován-vonalon átszállással, az ősszforgalom a kralován-liptó-újvári és a kralován-árvárvölgyi vonalon mai napon megnyílt. A kralován-szolnaki vonal forgalma előreláthatólag jolyó hó 16-án nyílik meg.

A meteorologia intézet jelentése szerint ma számtalvó eső az ország keleti részén esett. Kevés eső volt a Dunától északnyugaton is. Különbben az idő derűt jellegű és a hőmérséklet emelkedőben van. Az eső egyébként országszerte megváltoztatta a természetkilátásokat. Különösen nagyobb károkat okozott a sok eső: Kis-Jenő, Turócs-Szent-Márton, Kézdivásárhely, Seps-Szent-György, Nagy-Kálló, Gyulafehérvár, Nagy-Kanizsa és Szatmár vidékén.

FŐVÁROS

(*) **A kamarai választások.** A kereskedelmi miniszter felhívta a fővárost, hogy a kereskedelmi és iparkamarai választások előkészítésére tegye meg az intézkedéseket. A választás előkészítésére hivatott központi bizottság ma délután Lung György tanácsnok elnöklésével ülést tartott, amelyen dr. Seregs Zoltán tanácsjegyző bemutatta a miniszter leiratát. A leirat a választási aktus lefolyásának ismertetése mellett felhívja a központi bizottságot, hogy alakítsa meg kerületenkint az ősszcíró albizottságokat, melyeknek feladata a választói névjegyzékek kiigazítása. Az albizottságok kerületenkint felerészben iparosokból és felerészben kereskedőkből a következőképpen alakították meg:

I. kerület. Elnök: Józsa Mihály tanácsjegyző. Tagok: Schmelheger Nándor, Petrik Márton és Schuny Rezső kereskedők, Wolf Márton Gaizler Béla és Trettina József iparosok. **II. kerület.** Elnök: dr. Szlavits Lajos h. előjáró. Tagok: Friedrich Károly, Toldi Lajos, Wenninger Mihály kereskedők, Gálauner Károly, Lindenbach István és Szabó Gyula iparosok. **III. kerület.** Elnök: dr. Benoze Benő előjáró. Tagok: Gebhardt József, Günther Béla, Berger Ármán kereskedők, Zwarg József, Bauer Mátyás és Szabó József iparosok. **IV. kerület.** Elnök: Pesti Ferenc előjáró. Tagok: Girardi József, Marton Alajos és Schwarz Lajos kereskedők, Füstí Tivadar, Türk György és Sperai János iparosok. **V. kerület.** Elnök: Mezey Lajos előjáró. Tagok: maróthi Füst László, Liszmann Ignác és Madarasi Vilmos kereskedők, Kramer Samu, Neuschloss Marcell és Reiner Kálmán iparosok. **VI. kerület.** Elnök: Rupp László tanácsjegyző. Tagok: Siárk Izidor, Predmerszky Béla, Patsch József kereskedők, Vogel Gyula, Krausz Károly és Takács Ferenc iparosok. **VII. kerület.** Elnök: Eszlary Sándor előjáró. Tagok: Körper Lajos, Dózsa Kálmán, Grünfeld Miksa kereskedők, Klein Ignác, Weisz

Pál és Hudecz János iparosok. VIII. kerület. Elnök: Hanvai Sándor előjáró. Tagok: Brodmann Mór, Brém Ferenc, Winter Lajos kereskedők, Groszmann Miksa, Thék Endre és Seenger Béla iparosok. IX. kerület. Elnök: dr. Buzáth János tanácsjegyző. Tagok: Weinberger Gusztáv, Kozalik Ferenc, Luka László kereskedők, Éja Lajos, Kiróchnok István és Schreil János iparosok. X. kerület. Elnök: Toperczer Péter előjáró. Tagok: Horváth A. János Del'Medico Antal, Rauch Károly kereskedők, Rabolt Antal, Sorg Antal és Reichl Gyula iparosok.

Ehrlich G. Gusztáv bizottsági tag azt indítványozta, hogy tekintettel a szintén fesszel tartandó törvényhatósági bizottsági választásokra, kérjék meg a tanács utján a közgyűlést, hogy a kettős választás igazalmának elkerülése végett megokolt felterjesztésben tegyen javaslatot a miniszternek a kamarai választásoknak jövő év januárjára való elhalasztására. A bizottság az indítványhoz egyhangulag hozzájárult s egyuttal elhatározta, hogy a minisztert arra is megkéri, intézkedjék, hogy a választáson oly önálló iparosok és kereskedők is szavazhassanak, akik a névjegyzékben nem foglaltak, feltéve, ha a helyszínen iparigazolvánnyal vagy egyéb okmányokkal igazoltságot kimutatják.

(*) A dunaparti körforgalmi villamos vasút. Miután a kereskedelmi miniszter a Petőfi- és Esküteri vonal összekötő részére az építési engedélyt megadta, ma a helyszínen járt egy bizottság, mely szintén hozzájárult az építkezés megkezdéséhez. A villamos városi vasút igazgatósága ennél fogva holnap, e hó 14-én nagy erővel hozzálát ennek az összekötő vonalnak kiépítéséhez, úgy hogy a közönség óhajatainak megfelelőleg minél előbb teljesen elkészüljön. Ezzel e nagyfontosságú körforgalmi vonal nemsokára átadás nélkül lesz lebonyolítva.

SZÍNHÁZ, ZENE

**** Alapítvány színházépítésére.** Győről táviratozta tudósítónk: *Bálint* Mihály győri polgár 240.000 koronát ajánlott föl a Győri építendő új színház alapjára. A nagy adomány híre lelkes örömet keltett a városban. Az új színház tervet nemsokára elkészülnék s remélik, hogy a győri színészet három év múlva új otthonába vonul be.

**** Éjjeli menedékhely.** A Budai Szinkörben holnap kerül színre tizenegyszer az *Éjjeli menedékhely*. A darab eddigi előadásai zsúfolt házak előtt folytak le. Vasárnap a zenekart is kiadták és még így is nagyon sokan nem jutottak jegyhez. Az Éjjeli menedékhelyt az összes elsőrendű vidéki színházgatók megszerezték előadásra.

**** Városlegelti Szinkör.** Vasárnap ugy délután, mint este teljesen zsúfolt ház nézte végig Feld Mátyásnak *Bob herceg és Mici hercegnő* című pompás boházát, amely esütörökön hangszórószór körül színre. *Ujvári* Eda a Nemzeti Színház kiváló művésze e hó 17-iken kezdi meg vendégjátékának sorozatát a *Crampton* mesterben. A művész ezáltal régi bires szerepein kívüli új szerepet is fog kralni.

**** Vendégszerelés.** *Tollagi* Adólf, a Magyar Színház kiváló művésze, a héten három estén át vendégszerelést Keszthelyen. Mind a három előadáson lelkes ovációban részesítette a közönség a vendéget.

**** Hangverseny.** A budakeszi nyaraló-telep közönsége szombat este az Erzsébet királyné-szanatórium javára táncvígalmommal egybekötött hangversenyt rendez. A nyaraló közönség köréből többen működnek közre, azonkívül résztvesznek a hangversenyen: *Raskó* Géza, *Krammer* Julia, *Kész* Rózi, *Rátkai* Márton, *Adorján* László és *Dunajec* Nándor.

**** Kislady-Színház.** Kerekes Pungur Mihály *Obrenovics Sándor* című történelmi drámájának bemutatója esütörökön lesz a *Kislady-Színház*-ban. A színház igazgatója a társulatot újból szervezte a bemutatás alkalmából.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Dr. Soós Kálmán bíró ügye.** A kir. Kuria *Schwarz* Ábrahámnak és védőjének, dr. *Visontai* Somának kérelmére tudvalevőleg a pestvidéki kir. törvényszéket delegálta a megvesztegetéssel vádolt dr. *Soós* Kálmán kir. törvényszéki bíró bűnjegyében való felkérésére. A Kuria ezen határozata folytán a bűnjegy iratai még szombaton áttették dr. *Sárkány* Lajos budapesti büntetőtörvényszéki vizsgálóbírótól dr. *Aczél* Nándor pestvidéki törvényszéki vizsgálóbíróhoz, aki elsősorban *Schwarz* Ábrahámnak a bíróküldés iránti beadványában kérelmezett szabadlábra helyezése fölött döntött, még pedig akként, hogy *Schwarz*ra nézve elrendelte a *vizsgálói fogság további fenntartását*. Dr. *Soós* bíró és *Schwarz* Ábrahámot szombaton délután már átszállították a pestvidéki törvényszék fogházába. A vád képviselőiben nem történt változás. A vádhatóságot továbbra is dr. *Magyar* István királyi ügyész, a budapesti királyi ügyészség tagja fogja — a királyi főügyészség rendeletéből — képviselni, Dr. *Magyar* István kir. ügyész ma

már előterjesztette dr. *Aczél* Nándor vizsgálóbíró előtt mindkét vádlóra vonatkozólag a vizsgálói fogság további fenntartását. A vizsgálóbíró helyi is adott ez előterjesztésnek s kimondotta dr. *Soós* Kálmán bírora vonatkozásban is a további vizsgálói fogságot. A vizsgálóbíró a nyár folyamán át tanulmányozza a nagy-szabású bűnjegy iratait s öszre befejezi a vizsgálatot.

§§ **Bernarda nővér.** A budapesti büntető bíróságnál mára volt kitűzve az a rágalmazási pör, amelyet *Herz* Vincencia, a községi Szt.-Domokos-rendi apácák fejedelemszonyi indított elsősorban *Bokányi* Dezső, továbbá *Kummer* Ferenc kérészt és *Mühlfeit* Mária ellen, aki még nemrég — *Bernarda* nővér néven — a községi kolostorban élt. A tárgyalást azonban nem tartották meg mert a vádlottak közül oszupán *Bokányi* Dezső jelent meg. *Mühlfeit* Máriaának az idézés nem volt kézbesíthető, *Kummer* pedig nem jött meg Kőszegről. *Schmidt* Albin bíró erre a tárgyalást szeptember 21-ikére halasztotta.

Micsinai Mihály.

Budapest, július 13.

A rövid idő alatt hírhedségre vergődött Micsinai Mihály ma eljutott halhatatlanságának utolsó stációjához. A bíróság előtt állt s vallott örödelmesen, némi bánkódással, sok körmönfonsággal, szárnyszegetten és törött ambícióval. A bíróság végül négyévi fegyházra mért rá. Ami bizony szép idő s nem csoda, ha keserűséggel gondolt Micsinai a szép napra, mikor negyedmilión koronát vitt a kocsiján s elhajtott azzal a szándékkal, hogy a kocsit kifosztja s a pénzzel Amerikába szökik. Rákossalva határában megállapodott s hozzálátott a nagy munkához, leverte a kocsiról a lakatot, hamis kulccsal kinyitotta a kocsit ajtaját s a kocsit hátulról rekeszből kivett egy vaskazettát, melyben kilenvennyolcezer korona készpénz volt. Az ülés alatt levő ládát is fessegette, de azzal már nem tudott boldogulni, s magára hagyván a kocsit, lovat, a nehéz kázzalval elindult, hogy eljusson idegen földre. Rákos-Keresztur határában kimerülten lepihent s miután kialudta magát, hozzáfogott a kazetta fölélesztéséhez, ami ötórán keserves munka után végre sikerült is neki. Micsinai a papírpénzt a kabátja ujjába rejtette, az ezüstpénz pedig, hogy könnyebben menekülhessen, elásta az erdőben. Teljes nyolc napig tartott Micsinai bujdosása, miközben az éhség és a fáradtság alaposan megviselték. Tudta is, hogy tárt karok várják mindenfelé, azért kerülte az embereket s távol az országúttól, erdőn, mezőn keresztül próbált eljutni a cöljához. *Jász*-*Apáti* községben végre ráismert három arató s letartóztatta a bujdosót, akinek fejére akkor már 4000 koronát tűzött ki a kárvallott postakincstár. Az ellopott pénz kilenc korona híján megkerült. A büntetőtörvényszék *Langer* Béla elnöklésével ítélte ma Micsinai fölött. A vádhatóságot dr. *Gaál* Endre királyi ügyész képviselte, a vádlottat dr. *Káldor* Gyula ügyvéd védte, míg a postakincstár dr. *Alfai* Zoltán postatitkár képviselte.

A vádlóval felolvastása után az elnök kihallgatta a vádlottat. Micsinai elmondja, hogy büntetlen előéletű, öt elemi iskolát végzett s 1903. április 1-én állt a posta szolgálatába. Előadja, hogy mint postakocsi naponként öt postahivatába ment egy altiszt felügyelete alatt, ahonnan pénzt és leveleket szállított a Varseny-utcai postahivatába.

— Mikor határozta el magát a lopásra?
— Tizeneggy nappal azelőtt.
— Hát leste-e az alkalmat?
— Igen, vártam, míg egy zivalaros. süttét este lesz. Az elnök négatására ezután körülményesen elmondja a lopás és kocsifeltörés módját. A kocsit első részét feltörte egy hamis kulcs segítségével, de a hátulról ládát nem bírta feltörni, mivel beletört a kulcsa.

— Hány óra volt, midőn a lopást elkövette?
— Ugy este 8 óra lehetett.
Végül elmondja isaszeghi és esányi földözletését, amire elhatározta, hogy a Tisza felé menekül.
— Miért a Tisza felé?
— Hát csak úgy kombinációtztam.
— Talán külföldre akart szökni?
— Igen. Szerbiába vagy O áhországba, a Fekete tenger mellé.

— Hogy határozta el magát a lopásra?
— Hát könnyebb életmódot kívántam; ugy gondoltam, később visszajövök, mire mindent elejtetek.
— Mikor a pénzt kivette a vasládából, megolvasta azt?
— Nem, csak az ezresekét és aranyakat.
— Mi értele magában ezt a gondolatot meg?
— Meg akartam változtatni életmódomat s így erkölcsileg kénszerítve voltam rá.
— Bátorította valaki a tette, tudott-e róla valaki?
— Ugy gondoltam, hogy ha Keeskemétnék sikerült s Falkainak is majdnem sikerült, hát nekem is fog sikerülni.

— Hogy történt az elfogatása?
— Mikor június 12-én reggel Jászapáti határába érkeztem, három paraszt haladt el mellettém. Én nem gyanakodtam, mert csak a városi emberektől féltém, a parasztoktól soha. Egyszerre megállt a három ember s tanakodik. No, — gondolám magamban — csak nem

ismertek föl! Ezzel tovább mentem s a három paraszt utánam jött. Meggyorsítottam lépteimet, mire az egyik paraszt rám szólt: Hallj, nem maga a Micsinai? Elszaladtam, de lábaim nem bírtak s a három paraszt elért. Ekkor kiáltottak, tegye le a fegyvert, tegye le! Nálam nem is volt fegyver s akkor eloptok s folyton kiabáltak, ez a Micsinai, ez a Micsinai!

— Maga a tárgyalás folyamán olyan választékosan fejezte ki magát, hogy feltűnt a bíróságnak. Szokott maga könyveket olvasgatni?

— Igen?
— Mitéle könyvek ezek?
— Kant, Darwin, Bülow munkái.
— Na, ezokból ugyan nem tanulta azt, hogy meglolja a postát.

— Azt nem, de azt igen, hogy a munkánép nyomorán s sorsán könnyíteni kell. Ezt hallottam a szocialista szónokoktól. Borostól és Oszimadtól is hangoztatni egy népgyűlésen Apostagon.
— Hát térképeket szokott-e nézegetni?
— Szoktam, mert szerettem a földrajzot.

Dr. *Alfay* Zoltán posta- és táviróigazgatósági titkár előadta, hogy Micsinai nem a postaiigazgatóság, hanem lovag Beer Vilmos postaszállító alkalmazottja volt. Lovag Beer szerződéses viszonyban állván a postakincstárral, szavatol a szerződés értelmében alkalmazottai által a postakincstárnak okozott károkról. A postakincstár karát 4085 koronában számította fel s kérte ennek megítélését a vádlottal szemben.

Ifjú lovag Beer Vilmos postaszállító kihallgatása következtét ezután.

— Ismeri Micsinait?
— Én jóvalval, csendes embernek ismertem, kiről csak jól mondhatok. Szabad idejét rendszeren olvasással és térképénegetéssel töltötte.
— Mennyi fizetése volt?
— 52 korona havonta.

Elnök Micsinaihoz: Van-e megjegyzése a tanu vallomásra?

— Igen. Én csak könyveket s újságokat olvastam, de térképeket nem nézegettem benn a kocsisok lakatnyájában.

Bognár István lovászmester szintén látta, hogy Micsinai olvasgatott. Ezzel a bizonyítási eljárás befejezést nyert.

Dr. *Gaál* Endre királyi ügyész vádbeszédében kérte a vádlottat a lopás büntetésben saját beismerése alapján büntötnék kimondani s tekintettel az ellopott összeg magasságára s az utóbbi időben gyakran előforduló postaiikkasztásokra, elrettentő példaadás okábul súlyos büntetéssel sújtani.

Dr. *Káldor* Gyula védő hangsúlyozza, hogy Micsinai magába szivta a kultúra meggát. Ha nem olvasta volna *Keeskeméthy* és *Falkai* szereplését, nem is gondolt volna ily cselekményre. Kéri a bíróságot, hogy a bűnös bűnössége arányában sújtsa.

A perbeszédék után az elnök még egyszer Micsinait szólította elő, hogy mit tud még felhozni védelmére.

— Azért követtem el a lopást, hogy az anyagi helyzetem javuljon. A bűn démona vitt rá.

A törvényszék rövid tanácskozás után Micsinait lopás büntetérré 4 évi fegyházra ítélte, súlyosbító körülményül véve az ellopott összeg nagyságát, a furfangot, az előre megfontolt tervszerűséget. A postakincstár polgári perutrá utasította a bíróság bejelentett követelésével. Az ügyész megnyugodott, Micsinai és védője felebbeztek.

Legujabb.

A pápa halódása.

Róma, július 13.

Este 9 óra 30 perc.

A pápa ma este levertnek és nyugtalanak látszott. Dr. *Lapponi* több órát töltött a betegyágy mellett. A pápa állapota szemlélatomást *rosszabbra fordult*. Ó szentsége gyengesége miatt a Vatikánban nagy az aggodalom. A svájci testőrségnek eltiltották a szabad kimenetelt. A *Tribuna* jelenti, hogy a pápa *szellemi üdesége kezd tompulni*. Azt hiszik, hogy a pápa *a mai éjjelt túl fogja élni*. *Fecchi* Lajos, *Camillo* és *Richard* grófok ó szentsége öcsesei, valamint *Canale* márdi a Vatikánban időznek.

Róma, július 13.

A *Patria* szerint *Mazzoni* kijelentette, hogy a pápa igen nyugtalanul lélegzik. Végtagjai kezdenek dagadni. A veseműködés nagyon korlátolt. Az *Italia* szerint az orvosok minden reményeséget feladtak. A pápa este hét órakor *Vannutelli*, *Satolli*, *Respighi*, *Casetta*, *San Miniatella*, *Martinelli*, *Nocella*, *Pierotti* és *Vives* bíborosokat fogadta. A bíborosok a pápát igen gyengének találták. A beszéd ó szentségének nagy fáradtságot okozott. A pápa nagy fáradtsággal *keszt áldásra akarta emelni*, de nem tudta.

— Éjjel 11 óra 40 perc.

A Vatikánból jövők arról értesítnek, hogy

a pápa az est folyamán kissé jobban lett és rövid ideig beszélgetett környezetével. Ő szentsége emlékező-képessége és gondolkodása tisztá. Lapponi biztosítására, hogy nem forog fenn veszedelem, elhagyták a bíborosok a Vatikánt.

TÁVIRATOK

Rozék jóslásai.

Ischl, július 13. Rozék volt cseh-miniszter ma, miután 6 felségeltő kihallgatásról jött, a *Neues Wiener Tagblatt* tudósítóját fogadta s akként nyilatkozott a hírlápról előtt, hogy őszszel kedvezőre fordulnak a politikai viszonyok, mert a politikai pártokban meg fog érlelődni a szolidaritás szükségese, amely nélkül a parlament nem nyerheti vissza munkaképességét.

A katonai perrendtartás.

Prága, július 13. A Politik-közi budapesti tudósítójának értesülése nyomán: A két kormány az őszszel szándékozik az új katonai büntető-perrendtartást a parlament elé terjeszteni, de kérdéses, hogy vajjon ez a terv megvalósítható lesz-e. Az osztrák kormány nevében *Koerber* miniszterelnök a magyar kormányhoz jegyzéket intézett, amelyben megteszi észrevételeit az új büntető-perrendtartás némely részére. E megjegyzések főképpen az eljárás nyilvánosságára (a nyilvánosság kirekesztése hadügyi érdekek szempontjából) és arra a rendelkezésre vonatkoznak, amely kimondja, hogy a vádlott védője csak tartalékos tiszt lehet. A magyar kormány már közelebb válaszolni fog a jegyzékre.

A szerb pénzügyminiszter lemondása.

Belgrád, jul 13. A pénzügyminiszter lemondott, mert a katonatiszti előléptések a költségvetésben előirányzott tételeket meghaladják.

A cseh-német egyezkedés.

Brünn, július 13. A *Lidove Novine* jelenti Bécsből: A kormány augusztus második felében ismét összehívja a cseh-német egyeztető és békéltető konferenciát. A birodalmi tanács szeptember elején ül össze.

Az új görög kormány.

Athén, július 13. Ralli miniszterelnök előterjeszti a kabinet programját és kijelöti, hogy mindent el fog követni, hogy a hatalmak az egyeduratsági egyezmény ellen emelt kifogásait visszavonják. A miniszterelnök kijelenti, hogy a deliannista-programm egy részét helyesli. Végül arra kéri Ralli a kamarát, hogy szavazzon neki bizalmat.

REGÉNY

Motta mester

— REGÉNY —

Irta: GIOVANNI VERGA

(74)

Az apád is tárt karokkal fogad. A szegény, jó ember, arany szive van, aki agyongondozza magát csak azért, hogy téged gazdaggá tegyen! Most mindenekelőtt jer haza — aztán majd meglátjuk a többi.

Amikor a márkí a bűnös kis leányt hazavitté szüleihez, olyan jelenet történt, hogy a kövek is sirtak volna. Izabella térdre roskadt beteg anyja ágya előtt, zokogott és bocsánatért esdett, míg a szegény anyja az egyik ájulásból a másikba esett. Aztán megjött Motta ur is és mindenki hallgatott. Végre megszólalt az apa, kissé zavartan, duzzadt szemekkel, mert elvgre a vér nem víz és nem volt a szive köből.

— Szép dolgot mivellett. Ezt nem érdemeltem meg tőled? — A betevő falatot vontuk meg a szánktól én is, anyád is, hogy gazdaggá tegyünk téged... Látod, hogy lefogott szegény! Ha behunyja majd szemét, igazán olyan lesz, mint egy hulla!... De te a mi vérünk, a mi testünk vagy, és megbocsátottunk neked. Most már ne beszéljünk róla.

De Izabella beszélt róla, a márkí bátyjával, a Mendola névvel, Maeri névvel, minden ronnakkal, mindudl! segítséget keresett, még a gyóntatótyánál is, kétségbeesve, könnyekkel áztatva a gyóntatószék követit. Mindenki azt válaszolta neki:

— Mit tehetünk mi érted, ha az apád nem akar? Ő az ur. Neki kell adnia a hozományt. Ő a javadat akarja. Mindenki ahhoz megy férjhez, akihez a szülei akarják. Még a gyóntatótya is

Munkások győzelme.

New-York, július 13. Az építő-munkások sztrájkja ma hosszú idő után a munkaadók győzelmével végződött. 20.000 kápzett munkás ma ismét munkába állott. Azt remélik, hogy szerdán 50.000 munkás fog ismét munkába lépni.

Pusztító ciklon.

Merselle, július 13. A Tonkingból ma érkezett indokhinai lapok arról értesítenek, hogy június 8-án egy szörnyű ciklon az egész vidéket elpusztította. A vihar bázletöket viit el, fákat tépett ki és megsemmisítette a termést. Az eddig érkezett jelentések szerint 36 bennszülött vesztette életét.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, július 13. (A *Budapesti Napló* telefonjegése.) Eiadatot *Buza*: tiszavideki 8.10—8.55, jehérvári 7.55—8.25, marohfeldi 7.45—7.50, voss szlavoniai 6.55 6.75, zab 6.65—6.75, delivasiuti 6.30—6.50, zab magyar áru minőség szerint 5.55—6.35, válogatott 6.60 K.

New-York, július 13. (Tárménytársaság.) (Zárlat.)

Gyapot: New-Yorkban helyben 12.40 (12.50), júliusra 12.10 (12.15). Októberre 9.84 (9.89), New-Orleansban helyben 12.1/2 (12.1/2). — **Petroleum:** Stand white New-Yorkban 8.55 (8.55), Stand white Philadelphában 8.50 (8.50). Refined in Cases 10.50 (10.50). Credit Balance at Oil City 1.50 (1.50). — **Zsír:** Western steam 7.90 (8.10). Rohe és Brothers 8.— (8.20). — **Tengeri irányzata** állandó: — Júliusra 57.— (57.1/2) — Szept.-re 56.1/2 (57.1/2). — Dec.-re 56.1/2 (57.1/2).

— **Buza** irányzata állandó. Piros szék helyben 86.1/2 (87.1/2). — Jul.-ra 85.1/2 (86.1/2). — Szept.-re 81.1/2 (83.1/2) — Dec.-re 81.1/2 (82.1/2). — Máj.-ra —.— (—.—). — **Gabona** szállítási díja Laverpoolba 1.1/2 (1.1/2). — **Kávé:** fair Rio 7. sz. 5.1/2 (5.1/2). — Júliusra 3.70 (3.75). Okt.-re 3.95 (3.95). — **Liszt:** Spring Wheat clears 3.50 0.— (0.——3.55). **Cukor:** 3.1/2 (3.1/2). On: 26.50—26.75 (27.15—27.20). **Rész:** 13.75—14.— (14.—.—.—). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicagó, július 13. (Tárménytársaság.) (Zárlat.)

Buza irányzata állandó, júliusra 76.1/2 (79.1/2). — Szept.-re 76.1/2 (79.1/2). — **Tengeri irányzata** állandó. — Jul.-ra 49.1/2 (50.1/2). — **Zsír:** Jul.-ra 7.40 (7.65). Szept.-re 7.57 (7.85). — **Szalonna** short clear 9.81 (9.81). — **Sertésbőr:** Szept.-re 14.25 (14.75). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

— **Az automata orvos.** A hollandiai vasuti pályaudvarokop furcsa automatát bámul a publikum. Ez az automata egy régimódi ruhába öltöztetett orvost ábrázol. A doktor ur testén számos nyílás van, amelyek felsőrészn rövid szavakkal valami betegség-

nek a neve van felírva. Ha valamelyik nyílásba egy pénzdarabot dob az ember, recepti esik ki, amelyen az illető betegségeknk hatálos gyógyszerre van feljegyezve. Ez az érdekes automata nagyon sok bosszúságot okoz a hollandus orvosoknak.

— **A nap hatása a baktériumokra.** Az utóbbi években ismételtlen megállapították a bakteriológusok, hogy számos baktériumra, köztük olyanokra is, amelyek betegségeket okoznak, ártalmas hatással van a napfény s hosszabb-rövidebb idő alatt meg is öli őket. A napot mint dezinficiáló erőt ajánlották tehát, ami tulajdonképpen nem is újsg, mert a nép között régóta szokásban van az ágyneműt és a ruhákat, amelyeket betegnek használtak, a napra tenni. Az azonban még nincs pontosan kiderítve, hogy a praktikus életben mennyire lehet hasznát venni a nap dezinficiáló erejének. Újabb igen sok kísérlet történt arra nézve, mennyiben és milyen mértékben tisztítja meg a nap az ágyneműt és ruhát a bacillustól. Az eredmény az volt, hogy a napfény csak az esetben hatékony, ha a baktériumok a tárgyak felszínén vannak; ha mélyebben befészkeltek magukat a deszkák közé vagy a szövembe, ugy ez a baktériumölő szer is cserbenhagy. A nap tehát éppen-séggel nem oly megbízható fertőtlenítő eszköz, mint száz Celsius foknyi gőz, mindenesetre azonban csak-ontenteni a veszedelmet s épp ezért a háziasszonyok jól teszik, ha megmaradnak a jó szokás mellett s az ágyneműt meg a ruhákat stb. kiteszik a napra.

— **Drága ékszerek és csipkék.** Londonban a Christie-léle híres diszmu-üzletben tegnap értékes ékszerek és régi becses csipkék kerültek eladásra. Egy nyakkötő, mely 47 egymásba illő és könnyen szét-szedhető gyöngyből áll 58.000 koronáért kelt el, két más nyakkötőt, egy 48 és egy 61 gyöngyből állót 26.000, illetve 20.400 koronáért adtak el, egy smaragd és egy briliáns broche-tű, amelyet lánccon is lehet viselni, 19.200 korona áron kelt el. Egy 8 méteres gyönyörű csipkét 13.000 koronáért adtak el. A 160 elővárezett müdarab összesen 849.119 korona bevételt eredményezett.

KÖZGAZDASÁG

Ipar és kereskedelem.

Ipar és mezőgazdasági kiállítás Gyulán. A gyulai Iparos ifjusági egyeslet felszázados tennállása alkalmából augusztus 15-étől 23-áig helyi iparkiállítás rendez Gyulán, melyen az összes iparosok résztvesznek. A kiállítás védnöke *Lukács György* főispán, aki nagy tevékenységet tejt ki a kiállítás sikere érdekében. A kereskedelmi miniszter a kiállítást 2000 korona segélyvel támogatja. A békésvármegyei gazdasági egyeslet Gyulán szarvasmarha-és lódíjazást, tejelő-versenyt, baromfikiállítást rendez. E díjazások és kiállít-

az isten akaratáról beszélt és Cirmena néne is vonogatta a vállát, látván, hogy még a szökés sem csikarhatta ki huzományt.

— Mit akarsz, kedvesem? Én megvettem a magamét. De pénz nélkül nincs mise. Konrádnak nincs semmije és neked sincs semmid, ha az apád tovább is megtagadja a hozományt... Ez ugyan szép házasság volna! Látod, milyen vége lett. A szegény fiu még a szabadságát is elvesztette az apád szeszélye miatt!

Límoli márkí más hurokat peogetet:

— Leányom, ha az ember szegény, nem engedheti meg magának a fényüzést, hogy kedve szerint házasodjék. Mind a ketten fiatalok vagytok és nem értek még semmibe. Nem látok semmit, csak azt az egyetlen Látnotok kellene azt is, ami utána következik, a fazék, amely a tűzre való, az ing, amelyet foltozni kell... Ez ugyan szép mulatság volna! Te az anyád részéről jó házból való vagy, tudom. De nézd meg az anyádat, hogy mint kellett dolgoznia és Ferdinánd bátyádat és engem!... Mindannyian előkelő nemzetség sarjai vagyunk, leányom. Konrád is azokból a családokból való. De pénze az apádnak van! Ha ő nem ad pénzt, mind a kettőtöknek az utcát kell söpörnök és két hónap mulva hajbakaptok. Ahelyett nagy pártit csinálhatnál, játszhatnál az uri dámat és egy nagy városban! Aztán, ha szakácsod van a konyhában, van fogodot és a házassági szerződés évi járaédot biztosít számodra, megengedheted magának azt a fényüzést, hogy más dolgokra is gondolj...

Husvét táján megérkezett a helységbe Leyra herceg, az alatt az ürügy alatt, hogy ottani ügyeit rendezze. Szép férfi volt, szikár, elegáns, kissé kopasz, rendkívül szeretettelmő. A parasztok köszöntésére is leemelte kalapját. A kis városban mindenki csak róla beszélt: hogy mit mondott, miért jött, meddig maradt itt, hány éves. A nők azt állították, hogy negyvenévesnél nem idősebb. A feltámadás ünnepein a nemesi kaszinó tele volt hölgyekkel. A Zaccóhölgyek olyan kalapokban jelentek meg, hogy szinte bántották a sze-

met. A városkapitányné az ő örökös gyászruhájában, amely fiatalította és aminek kedvéért még szép özevegnyek mondta mindenki — tiz év óta, amióta az ura meghalt, — a Margaroné hölgyek nagy galában, zöld, piros, sárga színekben, tollakkal, virágokkal borítva, a pukkadásig meghiztak, téglavörös arccal. Mindenki csevegett és mindonki azon volt, hogy az idegen figyelmét magára vonja. A herceg bátyja, a megyei elnök mögé húzódtott, — hogy fiatalabbnak lássék, — mondták a gonosz nyelvek. A bátyja kővér, gömbölyű öreg ur volt, aki után örökölni fog és aki közben a nőknek csapta a szelet, „ahogy ma már a férfiak nem értik”, jegyezte meg a városkapitányné.

Mialatt a Megváltó alakja a Jézus- és a Mária-templomok közt járt és a nép ordította: Krisztus feltámadt, megjelent Motta ur új fogata. Motta arany inggombokkal, a felesége szintén diszben — a szegény, a ruhái valósággal leritak róla, csupa esont és bór lett a szegény — és a leány az egyenesen Palermóban rendelt új ruhában. A tömeg tisztelőteljesen utat nyitott neki. A kiváncsi emberek táított szájjal néztek utánuk. Még a herceg is kérdezte, kik azok?

— Ah, egy Trao familia! Ezt azonnal észreveszi az ember, bár a szegény asszony betegnek látszik.

A márkí főhajtással köszönte meg a bókot és aztán bemutatta a hugát. A herceg és bátyja a nemesi kávéház terraszán Motta urral és Límoli márkí egy külön csapatot képeztek. Köröskörül a családottak álltak.

Zacco báró a kocissal eredt beszélgetésbe, hátha úgy tudhatná meg, mi van az idegen ur bemutatása mögött. Mendola úgy tett, mintha a lovakat simogatná, Canali ide-odahunyorított,

— Lássák, uraim, így forog a világ! Senki sem ügyelt a körmenetrel! Az egész kávéház suttogott. Rubiera Nini báró, aki kalapját a vállára támasztott botra tűzve, messziről állt, mérgeben az ajkaiha harapott, amikor rágondolt a maga sorsára; Aloisi Josefine asszonyt birni feleségül, egy rakás gyerekkel és az a pör,

tások sikere érdekében gróf Wenckheim Dénes gazdasági egyleti elnök és Szilágyi Endre igazgató-elnök fáradoznak. A földművelésügyi miniszter is engedélyezett jelentékeny díjakat.

Rabok a szőlőhegyekben. A zempléni megyei gazdasági egyesület 1896-ban azzal a kérelemmel fordult az igazságminisztériumhoz, hogy a száteralja-újhegyi fogházban levő elítéltek bocsáttassanak a szőlősgazdák rendelkezésére, hogy a tokajhegyaljai hegyvidék szőlőfelújításában a birtokosoknak segítségére legyenek. A kérelem támogatására előadta a gazdasági egyesület, hogy a mind nagyobb mértékű 816 kivándorlás folytán nem lehet megfelelő szőlőmunkásokat kapni és a meglévő munkaerő oly drága, hogy a kisbirtokosok a szőlőfelújítás költségeit meg nem bírják. A minisztérium elrendelte, hogy a szőlőmiveléshez próbaképpen rendelkezésre adassék a száteralja-újhegyi fogház lakóinak egy része. Már az első évi próba annyira bevált, hogy a Tokajhegyaljai szőlőbirtokosai azóta folyton ostromolják a minisztériumot, mind több és több elítéltet kérve a fölújításhoz. A mezőgazdasági foglalkozásnak a rabokra való hatásától a következőket írja a *Jogtudományi Közlöny*.

Állandóan körülbelül 250 elítélt dolgozik a szőlőhegyekben. Minden tíz ember őrizetére egy-egy fogház van rendelve. Szükség és ügyelmi eset esztendő-kön át sem fordult elő. A letartóztatottak egészségi állapotja sokkal jobb, mint a fogházban. A foglyok vetekednek azért a kedvezményért, hogy a szőlőmunkában részt vehessenek. Az élelmezés lényegesen bővebb és tartalmasabb, mint az intézetben, a szőlőtulajdonos minden munkás után 1 korona 20 fillér napi-béret fizet az államkintárnak, melyből naponta és tejenként 20 fillért a posztalapraképenzában helyeznek el a munkások javára. Téli idején, amikor a külső munka szünetel, a kir. ügyész meghívására a városi szőlőmester a szőlőművelés minden ágáról elméleti és gyakorlati előadásokat tart a letartóztatottaknak, akik így elsősorú szőlőmunkásokká képezetnek ki.

A Dunagőzhajózási Társaság közli, hogy az árvízre való tekintettel a Budapest—Obuda—Újpest közötti helybelforgalmat akképp korlátozza, miszerint július 14-ikétől fogva a helybajók utolsó járatukat a következő Grábán lojrák megenni és pedig: a Boráros-térről—Obuda—Újpestre este 8 órakor, Újpestről a Boráros-térré este 9/10 órakor, Obudáról a Boráros-térré este 8 órakor. Az árvízvesztés elmulasztása ezek a helybajókat ismét az eddig érvényben volt menetrend szerint fognak közeledek, amit a társaság annak idején szintén közlé fog tenni.

Szesszárak. A kontingens nyersszesz ára Budaesten 38,50 korona pénzben, 39,50 korona áruban. — Bécsben a kontingentálit készáru 41,80 korona pénzben, 42,20 korona áruban.

Juhvásár. (A budapesti marhavásártéri vásárpénzár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 1186 darab juh, — kecske. Jegyzett árak: Elsőrendű ürrü 49 f.-től — 52 f.-ig, kivételesen 60 f., — kg.-ként, (vagy 41. — k.-tól 46. — k.-ig páronként), középmínőségű ürrü 47. — f.-től 48 l.-ig, kivételesen — l., kg.-ként, vagy 33. — k.-tól 35. — k.-ig páronként, kosokért — l.-től — l.-ig, kivételesen — l.-től — l.-ig, vagy — k.-tól — k.-ig, középmínőségű gyapjas — l.-től — l.-ig, kivételesen — l. kg.-ként, vagy —

amit Motta mester indított ellene, hogy megkaparintsa a régi adósság ürügye alatt a házát... A felesége, amikor így zavartan látta, szemeit mereven unokafivérére szegezve, erősen oldalba lökte...

— Mikor lesz már vége? Botrány. A tulajdon gyermekeid néznek rád! Szegény, gyalázat! — Megbolondultál? — válaszolt a báró. — Más dolgok járnak a fejemen! Hát nem látod, hogy már ősz haja van? Ily mumia lett belőle? Megbolondultál?

De ő is megvénült, elhízott, elfonnyadt, az arca rézvörös és a rajt végighúzódó véredények anyjának a betegségével fenyegettek. Most ő is, Bianca is úgy néztek egymásra, mint két idegen, közönyösen, mindenki el volt foglalva a maga gondoljaival és érdekeivel. A gonosz nyelvek is megfelleltek végre a két unokatestvérrel terjesztett hírekről. Csak irigyelték Mottát, hogy az isten úgy felvitte a dolgát és Biancát, aki oly nagy pártit csinált. Ki tudja, mire viszi még a leánya. Macri Izabella és a Zaccó leányok tüzes pillantásokat vetettek Izabella elégszen kis kalapjára és Leyra herceg hajlongására, keztysü kezére, selyem nyakendővel és aranygombos vékony sétálpalcájával. A városkapitány né megnyerto a fiatal Nennét, aki a primadonnával való ismeretsége óta a napot lopta.

— Hiába! Csak egy pillanattig kell néznie, hát megtudja az ember, kivel van dolga. Talán csupa ostobaságokat mond... de a mód, ahogy mondja! Minden szót tányérra rak...

A herceg aztán ellátogatott Motta házába. Motta, a szakember vezette. A szolgálók, ő, Nardo mester egész nap dolgoztak, hogy kiszellőzzék a szobát és mindent leporoljanak benne. A herceg választékos nyelven beszélt, mindenről valamit, a háziúrral földművelésről, a nőkket divatról, Limoli márkival régi családokról. Újjahagyevin volt a felszegt nemcs családainak egész almanachja, sőt bevallotta, hogy az övé is ebből a helységeből származik.

(Folytatása következik.)

k.-tól — k.-ig páronként, kosok legjobb minőség — fillérig, páronként — korona, kivételesen — korona, rackajuhok 48 — fillér, páronként 40. — 44. — korona, szerbiai juhok páronként 30 — 33 korona, romániai juhok páronként — korona, anyajuhokért — fill. kgkint (— k.-ig páronként), kislejtezett juhokért — fillér kgkint (20. — korona páronként) kosokért — korona páronként. Az irányzat élénk volt az árak szilárdak.

Sertéskonsumvásár. (A székesfevárosi sertés-vásár és közvéghid intézése.) Július 13-án. Felhajtás: Zsirtsértés, egymint 82 l. rendű 280 — 350 kilogramm felül — darab, II. rendű 280 — 350 kilogramm — darab, kanló — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogramm felül — darab, középmínőségű 220 — 300 kilogramm — darab, könnyű 220 kilogramm — darab, süldő — darab, malac — kilogramm — darab. Összesen — darab. Husserlett egymint: nehéz 800 kilogramm felül — darab, könnyű 250 — 300 kilogramm — darab, süldő — darab, malac 40 kilogramm — darab. Összesen — darab. Felhajtás Összege 1168 darab, — darab süldő. Előző napi maradvány 238 darab, 1 darab süldő, Összesen 1401 darab, 1 darab süldő. Eladott 1003 darab sertés, 1 darab süldő. Maradvány 398 darab — darab süldő. A vásár irányzata élénk. — Az árak változatlanul szilárdak. — Következésként árak jegyzettük: Zsirtsértés: Öreg l. r. 350 kgr.-on felül 85 — 93 fillérig, II. rendű 280 — 350 kilogramm 85 — 93 fillérig, selejtezett 85 — 88 fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogramm felül 91 — 94 fillérig, fiatal középmínőségű 220 — 300 kilogramm 85 — 94 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogramm 82 — 88 fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Husserlett: Nehéz 800 kilogramm felül — fillérig, könnyű 140 — 300 kilogramm — fillérig, süldő — fillérig, malac 40 kilogramm — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, elősulyban.

Bécsi vágómarhavásár. Július 13. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A st.-marzi központi vásárosmarkonban meg tartott vésztergári vágómarhavásárra felhajtott 3659 darab magyar, 283 darab galiciai, 22 darab bukovinai, 612 darab németországi, összesen 4636 darab szarvasmarha.

Jegyzések: 100 kilogrammonként elősulyban, magyar hizókör I. rendű minőségű 70 — 76 fillér, II. minőségű 65 — 69 fillér, kivételesen — fillér, III. minőségű 56 — 64 K., galiciai hizókör I. minőségű 74 — 78 fillér, kivételesen — fillér, II. minőségű 67 — 73 fillér, III. minőségű 62 — 66 fillér; német hizókör I. minőségű 78, — 82. — K., kiv. 86. — K., II. minőségű 70 — 77. — K., III. minőségű 60 — 69 fillér. Legelő ökrök 54 — fillér, paraszt ökrök 60 — fillér, levagott ökrök — fillér. Bika 46. — 72. — K., tehén 54 — 70 korona. Kivételesen — korona, bivaly 46 — 43 korona. Az árak méterezésünkint, elősulyban érdeklők, fogysztási adó nélkül.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, július 13.

Lanyha irányzat mellett 28,000 métermázsza buza került a torgalomba 10 fillérel alacsonyabb árákon.

Rozs és tengeri kugyisze 5 fillérel alacsonyabb. Árpában 10 fillérel estek az árak. Zabban nyugodt volt az irányzat.

Eladott:
Buza. Tiszavideki: 500 mm. 81 k. 8 K. 02½ f., 200 mm. 81½ k. 7 K. 90 f. bükkönyös, 800 mm. 81 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 81 k. 7 K. 80 f. sárga, 1000 mm. 80 k. 8 K. 02½ f., 100 mm. 80½ k. 7 K. 90 f., 500 mm. 80½ k. 7 K. 95 f., 400 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 95 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 92½ f., 100 mm. 80 k. 7 K. 90 f., 250 mm. 80 k. 7 K. 90 f., 400 mm. 80 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 80 f., 250 mm. 80½ k. 7 K. 80 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 80 f. felső sárga, 150 mm. 79 k. 7 K. 87½ f. felső, 100 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 150 mm. 78½ k. 7 K. 80 f., 150 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 77½ k. 7 K. 70 f.
Féjermegyei: 100 mm. 78 k. 7 K. 75 f.
Pestmegyei: 200 mm. 80½ k. 7 K. 80 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 200 mm. 79½ k. 7 K. 75 f., 250 mm. 79 k. 7 K. 75 f., 300 mm. 78 k. 7 K. 75 f. sárga, 100 mm. 77 k. 7 K. 75 f. sárga.
Bajai: 740 mm. 78½ k. 7 K. 55 f., 760 mm. 76½ k. 7 K. 55 f., 2200 mm. 78½ k. 7 K. 60 f.
Bácskai: 6100 mm. 77 k. 7 K. 80 f.
D.-Bácskai: 3000 mm. 75½ k. 7 K. 50 f.
Felsőmagyarországi: 100 mm. 80 k. 7 K. 82½ f., 100 mm. 79 k. 7 K. 85 f.
Temesvári: 1750 mm. 77½ k. 7 K. 82½ f.
Dunai: 460 mm. 78½ k. 7 K. 40 f.
Raktári: 2000 mm. 78½ k. 7 K. 67½ f., 1000 mm. 77½ k. 7 K. 67½ f.
Mind három hónapra.
Új buza:
Tiszavideki: 1000 mm. 79 k. 7 K. 65 f., 2000 mm. 80 k. 7 K. 67 f., mindkettő augusztusi szállításra.
Mezőtúri: 500 mm. 80 k. 7 K. 70 f. augusztusi szállításra.
Pestmegyei: 500 mm. 78 k. 7 K. 45 fillér augusztusi szállításra.
Rozs: 100 mm. 6 K. 18 f., 100 mm. 6 K. 15 f.
Tengeri: 300 mm. 6 K. 30 f.
Árpa: 500 mm. 5 K. 50 f.
Zab: 200 mm. 6 K. 82½ f., 100 mm. 6 K. 82½ f., 100 mm. 6 K. 80 f., 100 mm. 6 K. 65 f., 109 mm. 6 K. 60 f., 100 mm. 5 K. 55 f.

Készpénzfutás mellett.
A készáru hivatalos jegyzése a budapesti áru-és értéktözsde szokásai szerint készpénzben és

kilogrammonként. — A minőség hektoliterenkint 50 kilogrammonként.

B u z a	Kilós	Kilogramm		Kilós	Kilogramm	
		K.-tól	K.-ig		K.-tól	K.-ig
Tiszavideki	uj	74	7,50	79	7,75	7,75
"	"	77	7,60	80	7,75	7,75
"	"	78	7,60	81	7,85	7,85
Féjermegyei	"	78	7,40	79	7,55	7,70
"	"	77	7,35	80	7,50	7,75
"	"	76	7,45	81	7,70	7,85
Pestvidéki	"	70	7,40	79	7,55	7,65
"	"	77	7,35	80	7,55	7,80
"	"	78	7,45	81	7,75	7,90
Bánági	"	76	7,20	75	7,55	7,75
"	"	77	7,35	76	7,55	7,75
"	"	78	7,40	77	7,55	7,75
Bácskai	"	75	7,25	75	7,55	7,75
"	"	77	7,35	76	7,55	7,75
"	"	78	7,45	77	7,55	7,75

Egyéb gabonafajták	Kilós	50 kilogramm	
		K.-tól	K.-ig
Rozs	uj	6,10	6,30
"	uj	6,10	6,30
Árpa	"	5,00	5,00
"	"	5,00	5,00
Zab	"	5,00	5,00
Tengeri	"	5,00	5,00
Répe	"	11,80	11,80
Köles	"	5,75	6,00

A határidőszlet folyamán a következő kötések körtének:

- Októberi buza 1903. : 7,30-7,23-7,25
- Áprilisi buza 1904. : 7,51-7,53-7,45-7,47
- Októberi rozs 1903. : 6,26-6,20-6,24
- Októberi zab 1903. : 5,33-5,20-5,31
- Augusztusi tengeri 1903. 6,27-6,29
- Májusi tengeri 1904. : 5,12-5,09-6,10
- Augusztusi répe 1903. ————

Déli egy órák a következő záróárakat állapítóták meg hivatalosan a tőzsdén:

- Októberi buza 1903. : 7,25 — 7,26
- Áprilisi buza 1904. : 7,47 — 7,48
- Októberi rozs 1903. : 6,24 — 6,25
- Októberi zab 1903. : 5,30 — 5,31
- Augusztusi tengeri 1903. : 6,23 — 6,29
- Májusi tengeri 1904. : 5,09 — 5,10
- Augusztusi répe 1903. : ————

Délután fél 5 órakor zárul:

- Októberi buza 1903. : 7,25 — 7,26
- Áprilisi buza 1904. : 7,48 — 7,49
- Októberi rozs 1903. : 6,23 — 6,24
- Októberi zab 1903. : 5,30 — 5,32
- Júliusi tengeri 1903. : 6,27 — 6,28
- Augusztusi tengeri 1903. : 5,08 — 5,09
- Répe augusztusra 1903. : ————

A budapesti értéktözsde.

A mai tözsde csekély forgalom mellett, kedvező irányzattal zárult. Nemzetközi értékek javultak.

Előzőzsde. Osztrák Hitelrészvény 662.—663,75. Magyar Hitelezésvény 734,50. Leszámlítóbank részvény 463,60-454.—. Államvasuti részvény 668,25-669,25. Közüti vaspálya részvény 607,23. Kereskedelmi bank 2712 korona.

A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Magyar Hitelezésrészvény 733,50-734.—. Jelzálogbank részvény 518.—. Leszámlítóbank részvény 462.—463,60. Osztrák Hitelrészvény 662,75-663,25. Magyar Árszít-részvény 103.—105.—. Sza görjáni kőszénbánya részvény 625.—627.—. Adria Hajózási részvény 452.—455.—. Közüti Vaspálya részvény 607.—608.—. Városi Villamos Vasut részvény 299.—300.—. Államvasut részvény 663,25-669.— korona.

4 órakor zárul: Osztrák Hitelrészvény 663,25. Magyar hitelrészvény 733,50. Leszámlítóbank részvény —. Rimamurányi vasúti részvény —. Osztrák-magyar államvasut részvény 668,50. Közüti vasut részvény —. Városi villamos vasut részvény —. korona.

A budapesti terménytözsde.

A terménytözsde a szezon szerinti hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a termény üzleti árjegyzék-bizottság hivatalosan a következő árfolyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 42.—52.— korona, vörös aprószemű 42.—50.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bőségi — korona, középszemű 50.—54.— korona, nagyszemű 54.—58.— korona. Disznózsír: budapesti 64,50-65.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszárazított vidéki — korona, városi 4 darabos 57.—57,50. korona, 3 darabos 59,50-60.— korona, füstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 13.—14.— korona, 120 darabos — korona, 100 darabos 14,50-15.— korona; 85 darabos 16,25-16,50 korona, azonnal szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.—18,50 korona, 100 darabos 13,75-14.— korona, 85 darabos 15,50-16.— korona. Szilvái: sláviai 13.—18,50 korona, szerbiai 16.—16,50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

A mai előzőzsde általánosabb barátságosabb hangulat kerekedett felül. Helyi, valamint budapesti véleményváltásokra a két hitelrészvény és államvasuti részvények árfolyama javult, az üzlet azon-

ban nagyjában véve meglehetősen szűk határok közt mozogott.

A déli tőzsdé nagyon esőndes forgalom mellett tartott árfolyamokkal nyílt meg.

Zárult tartott.

Bécs, július 13. (Magyar értékek távirata) 4% os aranyjárdék 120.80. Tiszai és szegedi kölcsön-sorsjegye 156.25 Magyar vasúti kölcsön ezüstben ...

Bécs, július 13. (Osztrák értékek távirata) 4 2/10-os papírjárdék 100.55, 4% os osztr. aranyjárdék 121.25, 1860-os sorsjegye 154.60. Osztrák hitel-sorsjegye 430. ...

Bécs, július 13. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése) A délutáni magánforgalomban a zárlatot a következők voltak: Osztrák hitel-sorsjegye 663.25. Magyar hitel-sorsjegye 733.50. Angol-Osztrák bank 274.50. Bécsi bank egyesület 484. ...

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, július 13. (Tőzsdé tudósítás). A tőzsde megnyitáskor várakozó álláspontra helyezkedett. A kínai jelentésekre nem fektettek ma nagy súlyt. A bányáértékek szűk árúak kedvezően befolyásolta az összes papírokat.

Berlin, július 13. (Zárlati) 4 2/10-os papírjárdék 100.55, 4% os osztr. aranyjárdék 103.10. Elbavölgyi vasút ... Magyar koronajárdék 99.90. Osztrák-magyar államvasút 143. ...

Berlin, július 13. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata) Eszt forgalom! 4% os magyar aranyjárdék 120.80. Osztrák-magyar államvasút 143.00. Déli vasút 18. ...

Frankfurt, július 13. (Zárlati) 4 2/10-os papírjárdék 101.10, 4% os osztrák aranyjárdék 103.10, 4% os magyar aranyjárdék 101.75. Osztrák hitel-sorsjegye 208. ...

Osztrák-magyar államvasút 143.00. Északnyugati vasút ... Rustichardt vasút ... Londoni váltóár 237.82. Bécsi bank-egyesület 121.70. Villamos részvény 120.80. 3% os magyar aranykölcsön 89. ...

Frankfurt, július 13. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata) Aranykölcsön januárja. Eszt forgalom Osztrák hitel-sorsjegye 208.50 Német bank ... Disconto 186. ...

Hamburg, július 13. (Zárlati) 4 2/10-os ezüstjárdék 100.70. 1860. sorsjegye 165.00. Déli vasút 17.80. 4% os Osztrák aranyjárdék 102.70. Osztrák hitel-sorsjegye 208.30. Osztrák-magyar államvasút 142.70. Olasz járdék 103.10. 4% os magyar aranyjárdék 102.40. Az irányzat szilárd.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi oszronk jelentése.

Július 13. A sertésizlet irányzata: esőndes. I. Hétszög sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (páronkint 400 kilogramm felüli sulyban 104-106 fillérig. Oreg közep (páronkint 300-340 kilogramm terjedő sulyban) ...

Napirend.

Napjár. Kedd, július 14. — Római-katolikus: Karolina. — Protestáns: Karola. — Görög-ország: (július 1.) — Zeidó: Thamus 19. — Nap kelt: 4 óra 2 percek. — Nyugszik: 7 óra 37 percek. — Hold kelt: 9 óra 43 percek este. — Nyugszik: 8 óra 40 percek reggel.

A földmérésügyi miniszter fogad délután 5 órakor. A képviselőház hármagya fogad délelőtt 11 órától 12-ig. Az osztályorszjárdék huszda délelőtt 9 órakor saját palotájában.

Nemzeti Múzeum. Régiségár. Nyitva van d. e. 9 órától délután 1 óráig. Mezőgazdasági múzeum (Kerepesi-ut) 7 óráig 1 óráig.

A földmérésügyi miniszter múzeuma (Stefánia-ut) 14. Nyitva délelőtt 10-11 óráig. Belépődíj 1 korona. Az aginciumi családok és múzeum. Megtekinthetők egész nap III. ker. O-Buda, Külső-Szent-Endrei-ut. Helyiérdekű vasút a Pálffy-téröll.

Mentőegyesület helyisége a Markó- és Sölyom-utca sarkán, reggel 8 órától este 6-ig. Egyetem fiúszék az Üllői-úton délelőtt 7 órától 12 óráig és d. u. 3 óráig 8 óráig.

Nyitvadás könyvtárak zárva vannak. A kereskedelmi és iparkamara könyvtára (Szemere-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig. Állatkert a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szakszervezet, tudakos-osztálya és keleti mintatára. V. kerület Váci-körút 22. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 8 óráig 6 óráig, házi termékek állandó kiállítása és kereskedelem-történet-gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az izlelvettség arányosítások is eszközöl) a városigeti ipar csarnokban (vasár és ünnepnapon is) nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 óráig 6 óráig. A külföldi kirendeltségek központi üzletvezetősége (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. Váci-körút 32. szám alatt.

Időjelzés.

Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. Budapest, július 13.

Hazánkban számottevő eső a keleti részekben esett, melynek mennyisége Zrédy délkeleti táján 40 mm-t is tett. Kevés esőt mértek még a Dunántul és Északnyugaton; különben pedig az idő derült jellegű és a hőmérséklet emelkedésben van.

A keleti depresszió északkelet felé terjeszkedett, a magasság nyolcadik Anglia és Olaszország felett tartózkodik.

Európában, Olaszország kivételével, hol derült időjárás van, a borlás általános. Német- és Franciaországban, Ausztriában, hol Romániából zivataros esőket jeleznek. A hőmérséklet alig változott.

Küldés: Meleg idő várható, helyenkint esővel, vagy zivatarral.

Vizállás.

Table with columns for location (e.g., Szeged, Tisza, Duna) and water level measurements for different dates (Jul. 11, 12, 13).

Titkos betegségek. Dr. KAJDACSY v. cs. és kir. ezredorvos és kórházi főorvos. Biztos sikerrel rövid idő alatt gyógyít; hűgy-csőfolyást, hólyagbajt, sebeket, syphilist, bőrbajokat, elgyengült férfierőt, idősebeknél is elektro Massage vagy Psychoprop által. Onfer-tőzést és annak utóbajait: ideg- és hátergőbajt és minden női bajokat. — Rendel: 9 órától 4-ig és este 7-8-ig. — Budapestben, Kigyó-utca 5. Clotild-palota (I. emelet). Átjáró ház. — Lift használható. Levelekre válaszol, gyógyszerrel foglalkodik. Levél útján is biztos gyógyszeriker. E napokban hagyta el a sajtót: „Bizalmas Barát” című könyvecské, mely mindennemű férfi- és női nemibajokban kellő utmutatással szolgál. Kapható a szerzőnél: (Dr. Kajdacsy József). Ára csak 1 kor. Vidéki megrendelésnél 30 fillérrel drágábbak.

UJ Kataphorese UJ gyógymód gyógymód IDEG ÉS NEMIBETEGSÉGEK radikális gyógyítására legjobban ajánljuk Dr. MITZGER kiváló gyógyhatásairól elismert intézetét Budapest, VI., Teréz-körút 44. I. em. Tapasztalt gyors és biztos eredmények folytán a honorárium teljes gyógyulás után fizethető.

MAGYAR orvosi műszertár Budapest, VII., Kerepesi-ut 32., a Rókus-kórházzal szemben. Universális sérvkötők! Műlábak! Műkezek! Gummi Betegtetőlé-szekek és az összes betegápolási cikkek nagy választékban kaphatók. Nagy képes árjegyzékek díjmentesen, ingyen és bérmentve. A vörös keresztre ügyeljünk.

Butorvásárlók szives figyelembe ajánljuk a régi jó hírnevű asztalos és kárpitos butorégek Sárkány és Schütz Budapest, VII., Erzsébet-körút 12. (a New-York kávéházal szemben) mint a legelőnyösebb és legújabb butorégek. 50 drb csak 5 kor. Igen finom, enyhe, virágillatú SZAPPANT a kelet pompás illatával 4-12 kilós postacsomagban (kb. 50 drb) szállított csak 5 koronáért mert a sajtóállományt egy kész megrendült. Az ár különben háromszorosa. A 50 drb. között van a valódi előnyösen ismert „MÁ-HILLI” szépségápoló szappan is, (bőr-védő, napcsútes, bőrtisztító, pörsemt, mérfoltok, szepők a minden arcizsírmentesség ellen siteresen bevált. Egyes egyedül megrendelhető a pénz előzetes megküldése vagy utlevéllel: KANN INÁCZ-nál WIEN, II. Lilienbrunn-gasse No. 17.

Ezen specialista legjobban ajánlható szerfelett gazdag tapasztalattal alapján, melyeket a kórház hűgyzervi és bujkoros osztályán való működése alatt számos éven át szerzett. Dr. FABINYI specialista nemi bajokban emeritált kórházi orvos győkesen és rövid idő alatt gyógyít a rendes foglalkozás megzavarása nélkül mindennemű titkos betegséget (hűgy-csőfolyást, sebeket, syphilist és onfer-tőzéstől támadt idegbajokat). Megleő az eredmény FÉRFIUI GYENEGESÉGNEL (IMPOTENCIA) még öregebb egyéneknek is. Biztos siker folyttán honorárium utólag is fizethető. Levelreke díjtalanul válasz; kívánatra gyógyszerrel. Rendelés délelőtt 9-3-ig, este 6-8-ig. Budapestben, Erzsébet-körút 12. sz. Főemelet: bejárat a lépcsőnél. Külön váróterem

Minden szó egyzszeri beiktatása nonpareille betűkből 4 fillér. Vas- tagabb betűkből 8 fillér.

A hirdetésekre díjmentesen fel- világoztatást a kiadóhivatalt: VIII., Kerepesi-ut 25. szám.

Kiadóhivatall telefon-szám: 64-39. Tudakozódásoknál a hirdetés számát a kiadóhivatallal mindig közölni kell.

Szerkesztőség telefon-szám: 86-18. Levélbeli tudakozódásra ingyen adunk felvilágoztatást, csak a válaszra szükséges bélyeget kell mellékelni.

Jullus. Életem legzobib, legboldogabb napján... **Elegáns garcon-lakást** keresek augusztus elsőjére...

Háztalálodások Ágyaimból 25 fuváros... **Kisbábúrtok** Budapesttől 1 órányira...

Kávéházak Orszá-úti kávéházak teljesen berendezve... **Jégcsékrény** kávépágyáru, kiváló minőségű...

Polgárit. kereskedelmi, tanítóképző, reál, köznevelési... **Eladó!** Egy-egy meztelenségű, vendég és kocsmá...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Balaton Bolonygnak! Kétfős leveled igen nagy örömet okozott... **Nevelő** a legnagyobb nyomorban, kiknek a vonzat az ideutazás...

Pénzbeszedői vagy hasonló birtalmi állás... **Kitűnő Könyvtér** magy. nyelvű, 20 ezer gyűjtemény...

Eladó! Egy-egy meztelenségű, vendég és kocsmá... **Angol, francia** vagy németül alaposan tanítja...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Házasságot kérvényelt diszkrét és udvarias úriember... **KERESLET.** Társ vagy társnő keresetek...

KINÁLAT. Zongoratanítók birtokosok... **Korrespondencia** ajánlok vagy írói munkát...

Angol, francia vagy németül alaposan tanítja... **Telek** Óbuda és Tóthgyérnyeg egy 1000 négyzetlábos...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Társ vagy társnő keresetek... **Keresetekt** egykét ügyes alvadász...

Szabóné Gyűgy, a legkiválóbbakban toltókat... **Kitűnő szobában** ruhakészítés-kamrában...

Angol, francia vagy németül alaposan tanítja... **Telek** Óbuda és Tóthgyérnyeg egy 1000 négyzetlábos...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Horodkát Petroleum, olajok minden állomáshoz... **Fizetek** 300 koronát annak, kibétele...

Szabóné Gyűgy, a legkiválóbbakban toltókat... **Kitűnő szobában** ruhakészítés-kamrában...

Angol, francia vagy németül alaposan tanítja... **Telek** Óbuda és Tóthgyérnyeg egy 1000 négyzetlábos...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Német nyelvet 19 éves, kitűnő nyelvtudóval... **Hosszu függöny** bordó rézsűk kamrák...

Szabóné Gyűgy, a legkiválóbbakban toltókat... **Kitűnő szobában** ruhakészítés-kamrában...

Angol, francia vagy németül alaposan tanítja... **Telek** Óbuda és Tóthgyérnyeg egy 1000 négyzetlábos...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Egy 35-40 év közötti komoly nő, ki a háve... **Hosszu függöny** bordó rézsűk kamrák...

Szabóné Gyűgy, a legkiválóbbakban toltókat... **Kitűnő szobában** ruhakészítés-kamrában...

Angol, francia vagy németül alaposan tanítja... **Telek** Óbuda és Tóthgyérnyeg egy 1000 négyzetlábos...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Mégvehető keresek egy keveset használt de... **Hosszu függöny** bordó rézsűk kamrák...

Szabóné Gyűgy, a legkiválóbbakban toltókat... **Kitűnő szobában** ruhakészítés-kamrában...

Angol, francia vagy németül alaposan tanítja... **Telek** Óbuda és Tóthgyérnyeg egy 1000 négyzetlábos...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Papirkészítő segédjé igen jó szorgalmas... **Hosszu függöny** bordó rézsűk kamrák...

Szabóné Gyűgy, a legkiválóbbakban toltókat... **Kitűnő szobában** ruhakészítés-kamrában...

Angol, francia vagy németül alaposan tanítja... **Telek** Óbuda és Tóthgyérnyeg egy 1000 négyzetlábos...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...

Nyaralók kiadók, 2 szoba + konyha a nyári időnyire... **Pénzkölcsön** Kézzelkötve, 1000 forint és aló...